د خوږ ژبي شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

غوره نثرونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوږ ژبي شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

غوره نثرونه

پښتو ټولنه ۱۳۳۶ او ۱۳۹۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پیژندنه

د کتاب نوم: غوره نثرونه

ليکوال: خوږژبی شاعر او ليکوال ګل پاچا الفت

رالېږونکی او کمپوزر: غلام حبيب مليار، د کرهنې وزارت د مصوباتو مدير

انلاين چاري: مختار احمد احسان - د لراوبر ډاټ کام برېښنايي کتابتون

www.Larawbar.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليک

سرليک.....3
دپردی خبری.....4
لاروی.....4
ژوند.....5
نوی نسل.....5
لوی اووړوکی.....5
دشاعرتحفه.....6
خدمتګار.....6
عقل.....6
پوهه اوهوښياری.....8
احمق څوک دی.....10
نوی درس.....12
دری کاله.....12
قوی اوضعيف.....13
ښه ګټه.....14
داخترپه ورځ.....15
خانی لاره.....16
يوازی.....16
فاتح.....16
لباس.....17
خيرات.....19
دزيارت ديوی.....19
دمزارلوحه.....20
لياقت.....20
کوچينيان.....22
جګ برجونه.....23
حقيقت.....23
لويه خدايه.....24
ماشومان.....25
شعراوادب.....25
دادب راز.....27

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال..28
زما دلاس نیالګیه..29
دفکرپالونکی..30
دژوند نغمه..30
نوی فکر..31
زوړفکر..32
نادانی اوناداری..32
سیند..33
عقیده..33
عمل..34
عبادت اودعا..34
بی زړه..34
ملک اوملا..35
شاعر..35
سبا..36
دپسرلی ګله..37
درمی خاونده..38
بی ګناه بندی..38
نظرلالا..39
جبراواختیار..41
دخان واده..43
غم اوخوشحالی..43
اخلاقی اساس..45
ښه اوبد..46
پخوانی ډیوی..46
انتخاب..47
دعقل برخه په ژوندانه کی..49
حسابی خبری..50
شعراوفلسفه..50
ولاړی اوبه..50
ښه حاکم..52
دمئولف پیژندنه..52
الفت..53

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سرليک

څه د پاسه شل کاله کيږي چه زه د څه ليکلو او فکر کولو په رنځ اخته يم همدغه شغل زه له خپلو او پردو نه بيل کړی يم او په ګوښه ځای کښې ئې له خلقو نه لرې کښېنولم ډيری شپې ئې را باندی په ويښه تيری کړې او ډيری ورځې ئې له دوستانو او ملګرو نه بيل وساتلم.

په دغه موده کښې ما له خپلو بچيو او د کاله خلقو سره ډير لږ وخندل او هر چا ته بې مينې غوندې ښکاره شوم، کله له سبا نه تر ماښامه ځای په ځای کښېناستم چه د څه ليکلو په فکر کښې را نه مونځونه هم قضا شوه مګر هيڅ مې ونشو ليکلی کله به په نيمه شپه لکه سودائی له خوبه را پاڅيدم او د آسمان ستورو ته به مې حيران حيران کتل يو وخت به مې ځوکړښې وليکلې بيا به مې هغه څيری کړې بل وخت به مې خپل څيری کاغذونه راغونډ کړه او يوه کلمه به مې له بلی سره نښلوله ډير ځله را ته خپل فکر او خيال ډير ښه ښکاره شوی او کله کله مې خپلو ليکنو ته په ډير حقارت کتلی دی او له ځانه مې زړه تور شويدی.

ډيرورځې د کور او کلي له خلقو نه پټ شوی يم او چيرته لرې د غره په لمن کی په کومه هديره کی ناست يم يا مې د سيند په غاړه يوازی ورځ تيره کړی او يوازيتوب مې ډيرلوی نعمت ګڼلی دی.

په دغسې مختلفو احوالو کښې مې کله شعر او کله نثر ليکلی چه زما روحی او فکری اغيزی پکښې څرګندی دی.

ددی کتاب پاڼی زما د ډيری مودی د خاطراتو يوه برخه ده چه زما به نظر کښې ادبی قيمت لری او زه ئې خپل غوره نثرونه ګڼم.

زما په مقالو کښې ځينې نوری مقالی هم شته چه دلته ئې چاپول مناسب و، مګر او س لاس ته ندی راغلی او دا انتخاب نيمګړی غوندی شو.

دا پاڼې چه تاسی لولی په ليکلو کښې ئی ډيرزيار ايستل شوی چه لوستونکو ته پوره نه معلوميږی.

لکه چه يو کور څو ځله جوړ او وران شی دا مضامين هم څو ځله يو راز او بل راز شويدی چه د ترکيب او تاليف په لحاظ ئې مختلف صورتونه پيدا کړی او کيدای شی چه ځينې به ئې له او سنی حالت ښه هم و.

د ليکو فن ډيری جګرخونی لری او ډير ځله داسی کيږی چه يو ليکوال يو شپه په ويښه سبا کړی او يوه جمله پيدا کړی يا يوه ليکه هم ونشی ليکلی.

ديوه خيال يا فکر پيدا کول او بيائی په ښه ډول بيانول هغه ګران کار دی چه نورو ته ئې ګرانوالی او دروندوالی نه معلوميږی په همدغه سبب پوه شاعر او ليکوال ته نه ښائی چه خپلو آثارو قيمت له چا نه وغواړی يا ورته څه قيمت وټاکی.

زه هم په دغه ټکی پوه شوی يم او له هيچا نه پری هيڅ نه غواړم.

ډيره ښه ده چه زه او س د پخوا په شان نه يم او خپلو افکارو ته په هغه قيمت نه يم چه پخوا وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يووخت ما په ځان ډيره ښه عقيده درلوده او خپل فکرمی ډيرمبارک ګاڼه هغه وخت به چه ما هرڅه وليکل هغه به راته
په يقين سره ډيرښه ښکاريده اوډيره ښکلا به می پکښی ليدله مګراوس هغه ديقين سرما يه په شک بدله شوه
اوپخپل فکراونظرراته بد ګمانی پيدا شوه.
زه به اوس ډيرخوښ يم که داپاڼی لکه دتمباکوپاڼی دچا دفکرصحت زيان ونه رسوی اوڅه زهرپکښی ګډنه وی.
هرڅه چه وی اوهرڅنګه چه وی مګرله ماسره بده اراده نه ده موجوده اوپه بد نيت دغه کارنه کوم.
دافکرونه ښه وی اوکه بد مګردبيان اواظهارطرزيی بدنه دی اودښه نثرښيګڼی پکښی شته که نورڅه نه وی
نودعبادت په لحاظ دا کتاب ديوه ادبی متن په حيث يوه ساده انشا بللی شو چه له
نووليکوالو اوپښتنولوستونکوسره کومک کوی.
په دغه وخت کښی دغسی کتابونوته ضرورت موجوددی اودغه ضرورت ما ته هغهوخت پوره څرګند شو چه زه
دحقوقو په پوهنځی اوادبياتو په پوهنځی کښي دپښتوا استاذ شوم اودادوه کاله دپښتودرس را په غاړشو .
پدی انشاء کښی دپښتوکه زه څه ښکليتوب وينم هغه سادګی او آسانی ده چه په لفظ او معنی کښی يي ډيرلحاظ
ساتل شويدی او دا آسانی په ډيرو مشکلاتو لاس ته را غله.
پدي اشاء کښی که دفکر او معنی څه ښايست شنه هغه به سادګی کښی پټ دی او څه ايغ نيغ حسن پکښی څوک
نشی ليدی.
که دا نشر رواج وموومی او ځينی نوی ليکوال دغه سبک غوره کاندی مابه دخپل زياد او زحمت ډير ښا اجرموندلی
وی او خوښ به بم چه دپښتو نثر نه می بوڅه خدمت وکړی شو.
ګل پاچا الفت دپښتوټولنی ريس:

دپردي خبري

ترڅو چه دښځومخونه پټ وی خبري به هم په پردی کښی وی ځکه چه په پښتو کښي خبره هم مؤنث ده
يوائی خبره لاڅه چه ژبه ، وبنا ، معنا ، خطا به ، مقاله هم دتانيث علامي لری.
هغه وبنا چه ابتکارپه کښی وی دادب پردي ته لاډيرضرورت لری.
تاسي زماخبروته لړغوندي باريک شيئ !
دادب اوسياست خبره ډيره باريکه ده.
زه په ډيره نری او باريکه لارلاړم ، خدای دي وکړی چه ډيرباريک بين خلق په دغه لار راشی اوپه ځيرځيروګوری.
مااوښان نه دی بارکړی زماقافله دمچيوده چه دګلونوله پاڼونه په هوا څه راوړی اوعسل جوړوی.
له دی قافلی سره دسبا وږموخوشبوئی بارکړيده چه څوک ئی په سترګونه وينی مګرحساس دماغونه ئی احساس
کولی شی.
هو ! زماکارله احساس سره دی، زماخريداربايد ډيرحساس وی يا ډيرحساس شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروی

مونږ د خپلو کورونو له څنګه په ډيره کېنی ناست وو.
له پاسه يو لاروی راغی دونی ډېر ته ئی ډېره ولګولو له ملا نه ئی ډوډی پرانيستله او له څه شی سره ئی په خوند خوند خوړله.
مونږ ورېی تری و ، هغه ځان مورکړ او يخی او به ئی وڅکلی .
مونږ روژه وو ، هغه بوزه و ، ځکه چه په مسافرو باندی روژی نشته.
لاروی وويل: ماته د خوړلو اجازه شته او تاسو ته نشته.
ماته خدای خواړه او او به روا کړيدی په تاسو ئی ايسار کړيدی.
دا د خدای قانون دی، ددی قانون په رمزا و معنی پوهيدل په کار دی.
د خدای کار و نه بی حکمته نه دی، تاسی د دغه عملی تعليم په اصلی معنی ښه فکر وکړی. !
تاسی ولی وږی یاست او زه ولی موړيم؟
زه په کار او مقصد پسی روان يم او تاسی ځای په ځای پراته ياست.
ستاسو حرکت لنډ دی ځکه ئی وږی کړی.
تاسی د خدای قانون منلی دی مګر پوه شوی پری نه ياست.
زه راوګرزيدم چه تاسی په دغه راز پوه کړم او له لوږی نجات و مومی.
پاڅيږی، روان شی اولری ځای په نظر کښی ونيسی. !
لوږه او تنده په توقف او سکون کښی ده په حرکت کښی نشته.

ژوند

ديوي چيني او به دی، څوک ئی د زرو په جام څکی، څوک ئی د خاورو په کنډولی کښی.
هغه چه دا نه لری نو هغه په لپه کښی ئی را اخلی.
په او بو کښی هيڅ فرق نشته فرق په لوښو کښی دی.
د شاه او ګدا فرق په لوښو کيږی.
دا او بو په خوند هغه څوک ښه پوهيږی چه ډير تږی وی.
هغه لاروی چه له بيديانه سترې ستومانه راځی او تنده ئی ډيره زياته ده دا او به ډير خوندور کوی.
هغه دهقان چه په سره غرمه کښی يوی کوی او خولی پری را ماتی دی دا او به د هغه د پاره ډيرلوی نعمت دی.
يو شپون چه له غره نه تږی را کوزيږی او په چينی باندی خوله ږدی دا او بو په خوند ډير ښه پوهيږی.
يو بل سړی چه يخ سيوری ته په ارامه چوکی ناست دی ښايسته صراحی ئی له څنګه ايښی ده او په ښو ګيلاسونو کښی او به څکی له او بو هغه خوند نشی اخستلی.
هو !ده د لاروی او شپنو تنده نه ده ليدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سره او ښکنده غرمه کښې ئې لونه دې کړي ځکه هغه تلوسه په ده کښې نشی پيدا کيدلی.
چاچې لوږه او تنده نه ده ليدلی هغه د خوړو او اوبو پوره خوند هم نه دی ليدلی او د ژوند په کيف نه دی پوه شوی.

نوی نسل

له ځمکې نه بخار پورته شو.
له بخارنه وريځ پيدا شوه.
له وريځې باران وورېده.
له بارانه د پسرلي ګلونه پيدا شوه.
له ګلونو نه خوشبوئي پيدا شوه.
وګوری مور او پلار او ځوی څومره فرق لری؟
هغه تفاوت چه د باران او ګلونو يا د ځمکې او بوټو ترمينځ وينی ديوه او بل نسل تفاوت همدغومره دی.
که اولادونه ميندو غوندی وای له غرونو څخه به لعلونه نه پيدا کيده.
له دريابونو څخه به مرغلری نه راوتلی.
له آبشارنه به بريښنانه راتله.
دړندو اولادونه به ړانده و.
له کنونه به کانه زيږيدل.
او س پوه شوی ! چه نوی نسل او زوړ نسل يو رنګه نه وی.
که څوک خپل ځلمی زوی ته زړه بوډی په نکاح اخلی يا خپله پيغله لور اتيا کلن بوډا ته ورکوی ښه نه کوی.
زړه تربيه او نوی نسل همدغسې وګڼې.

لوی او وړوکی

په شفتالو کښې زړی دی په زړی کښې د شفتالو ونه ولاړه ده.
د غنمو په وړو کښې دانی شته په دانو کښې همدغسې وړی شته.
په چرګه کښې هګی ده په هګی کښې چرګه ده.
د غه يوه دانه پندانه چه ګوری تيل او پلته دواړه لری او په حقيقت کښې بله ډيوه ده مګر ستاسترګی دغه رڼانه وينی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته خبرنه ئی چه په يوه دانه او په يوه ښاخکی کښی عالمونه پراته دی.
ته پخپله هم دغنم په دانه کښی ويده وی بيا دی په يوه ښاخکی ابو کښي لامبووهله نن په لويه بيړی کښی ناست يی او په لويو دريابونو کښی ګرځی.
څه شی چی ته وړوکی ګڼی هغه هم لوی دی يا هغه چه تاته لوی ښکاری هغه هم کوچنی اووړوکی دی.
ته ونه لويه ګڼی هغه په يوه زړی کی ده.
تاته زړی وړوکی معلوميږی په هغه کښی غټه ونه ځای شويده.
دغه غټه هنداوانه چه ګوری کال ته نه پاته کيږی او عمريی ډيرلنډ دی.
دغه دهنداوانی کوچنی زړی تاته هرکال تازه هندوانی درکوی.
دزړی قيمت له هندوانی نه لوړ نه دی.
که زړی ورک شو هندوانه ورکيږی.
نوراشه ! هيڅ شی وړوکی او کوچنی مه ګڼه ځکه چه دلته غټ اوکوچنی لوی او وړوکی نشته، ټول برابردی، يوازی خدای لوی دی او بس.
دنن ورځی ديموکراسی له همدغسی ژوری کتنی څخه پيداشوه اوډيرد قت نتيجه ده.

دشاعر تحفه

زه چه ورغلم هغه په کوټنی کښی ناست ؤ سريی په ګريوانه کښی ښکته کړی ؤ فکری عبادت يی کاوه .
کله چه هغه سرراپورته کړ او په مايی نظرولويده ما خپله تحفه يوه دپړانګ پوستکی اويوغزنيچی پوستين دهغه په مخ کښی کيښود.
هغه وويل: دايو دظالم پوټکی دی ځکه له پښولاندی لويږی دابل دضعيفانوله پوستکی نه جوړدی او په غاړه پوری تعلق نيسی.
دشاعر تحفه بايد همدغسی وی او همدغسی معنی ولری.
دی بايد دادوه منظری همدغه رازوښی او خلق په دغه رمزښه پوه کړی.
په دغو خبروزه له خوبه راويښ شوم او په خوب کښی دخپل خوب به تعبيرپوهيدلی وم.

خدمتګار

هلته يوړوندبی لاری روان و هغه په سمه لاره برابر کړ مګرړوند پوه نسو چه زما رهبرڅوک دی.
يوبل به خواړه خوب ويده و ، په خواکښی يی يوه ملګری سررااوچت کړهغه يی په بيړه وواژه اوويده هماغسی ناخبره پاتی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپې په مسجد کښې ناروغه مسافرزګيروی کول هغه يې په خدمت کښې شپه سبا کړه، مسافرسباوون خواته مړشو او خپل زړه سواندی خدمتګاريې ونه پيژانده.

هغه په لاررروان و يوه ماشوم نه يې يو موټی ميوه ورکړه يوه تږی ته يې په بيديا کښې اوبه ورکړې له يوه وږی سره يې خپله ډوډی نيمه کړه مګريوه هم ونه پيژانده چه دی څوک دی.

له دی لوی لاری نه هغه ډيراغزی او کاڼی لری کړه مګرڅوک چه سباپدی لاره راځی د هغه له خدمت څخه نه خبريږی او هغه نه پيژنی.

په رښتيا چه مونږخپل خدمتګاران نه پيژنو او باداران ډيرښه پيژنو.

عقل

ډيرلږ خلق دی چه کله کله يو نيم کارد عقل په خوښه کوی.

نورټول کارونه د مينې او محبت دپاره، دحسد او عناددپاره د حرس او هوس دپاره وی يا دکوم زوروريه امراو ددانی په فرمان اجرا کيږی.

سره له دی چه دعقل برخه په ژوندانه کښې ډيره لږه ده بيا هم هرڅوک د عقل ستاينه کوی او دعقل دښمن هم عقل ښه ګڼی او بې عقلی نه خوښوی.

ښايي چه عقل په همدغه سبب دهرچا خوښ وی چه دچا په کارکښې کارنه لری او دزوروروخوی په کښې نشته.

عقل زمونږتابع دی او زمونږ زړه ته ګوری هغسی مشوری را کوی ځکه يې ستايو او صفت يې کوو.

که عقل په مونږ باندی حاکم وای او اقتداريې درلودی مونږبه ترينه ډيرسرټکاوه او بد به مو ګاڼه ځکه چه تراوسه مونږله يوه حاکم نه هم زړه کښې ډيرخوښ نه يو او ډيرښه حاکم هم ډيرخلق له ځانه خوابدی کړيدی.

په رښتيا چه عقل غوندی بې ضرره شی نشته.

عقل هرکله زمونږخيراو ګټه راښيی او عقل دهمدغه شی نوم دی.

که مونږ دعقل يوه خبره هم ونه منو بيا هم عقل رانه نه ځی او بد راسره نه کوی.

که مونږپه ناکاره کارپسی په بده لاره روان شوعقل راسره ملګری دی او څومره چه کيدی شی له خطره نه مو ساتی.

ډيری غلاګانی دعقل په مرسته کيږی که څه هم غلا ته په ښه نظرنه ګوری او غلايې نه ده خوښه.

هغه شيطانی چلونه چه انسان کشف کړيدی او شيطان هم ورته حيران دی دساده ګانو او احمقانو کارنه دی.

فريب او ټګی سره له دی چه سم اصحيح عقل ورته بد ګوری بيا هم دهوښياری بد عمله اولاددی او دبد سړی له عقل دغه رازبد اولاد پيدا کيږی. همدغسی عقل يوه غله ته هم دتيښتی لاره ښيی هم يې ماړه کاله ته بيايي او که حاکم ونيوه دځان دخلاصولو چلونه هم ورښيی.

که سړی هرڅومره ګنهګارو، عقل ورته دنجات لاره لټوی او له همدردی نه لاس نه اخلی په رښتيا چه دومره مهربانه ملګری بل نشته.

هغه وخت چه څوک عقل له ځانه شړی او په عقل هجوم وروړی باده او پياله دی په لاس ورکوی او دمخه ورته لا يو داسی ځای پيدا کاندی چه ډيررسوانشی او محتسب يې ګريوان ته لاس وانچوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعقل خوی او خصلت په هیچا کښی نشته، په زړه کښی حسد او عنادنلری لکه ماشوم مرورکیږی نه ظلم او ناروا یی نه ده خوښه مګرله ظالم سره دښمنی هم نه کوی.

فسق او فجوررته بد معلومیږی خو دزاهد په شان له فاسق او فاجرنه نه تښتی.

هرچاته دخیرخواه په نظرګوری او دانسان په مجبوریت ډیرښه خبردی.

عقل په دی خبره ډیرزوراچولی دی چه انسان پخپلو کړوکښی پوره آزادی او اختیارنلری او دمجبوریت جنبه یی ډیره غالبه ده.

هو ! عقل دا غواړی چه انسان له ضعف او ناتوانی نه یو داسی قوی دلیل جوړکړی چه دهغه بل جهان ملامتی نه یی هم خلاص کاندی.

عقل پدی پوهیږی چه انسان دخپلو غرایزو او احساساتو تابع دی او منطق هرکله دخپلو اغراضو دپاره استعمالوی.

دانسان له منطقی تعریف څخه هم دا معلومیږی چه دی اول حیوان او بیا عاقل دی، یعنی دده نطق او عقل دحیوانیت تابع دی او حیوانی غرایز پکښی داولیت حق لری.

دا یومنلی حقیقت دی چه عقل زمونږ تابع دی مونږ دعقل تابع نه یو ،عقل زمونږدپاره پیدا شوی مونږ دعقل دپاره نه یو پیدا.

که مونږ په عقل باندی دلیونو یا دماشومانو کارکوو ، کوی یی او زمونږ له امرنه غاړه نه غړوی.

که مونږ غلیمان شوزمونږعقلونه بوله بل سره دښمنی کوی او په جګړه اخته کیږی.

ښه عقل هماغه دی چه دمینی او محبت په غیږکښی وده وکړی او دښو عواطفو او احساساتو په لمن کښی وروزل شی.

عقل دا خلاقو تابع دی،که اخلاق ښه و ،عقل هم ښه کیږی که اخلاق بدو ،عقل هم په بده لارروانیږی او بده لاره ښیی.

پوهه او هوښیاری

زه چه وړوکی وم اګرکه اوس هم لوی نه یم له هرچانه به می اوریدل:

فلانی بي عقله دی به څه نه پوهیږی ، دعقل په پوله هم نه دی تیرشوی او د دوخرواربشي نشی بیلولی مګریو یو به چیری نه داسي هم پیدا ګیده چه خلقوبه ورته پوه او هوښیارویلي زه همدغه وخت پدي خبره پوه شوم پوهان او هوښیاران په دنیا کښي ډیرلږدی او ناپوهان ډیرزیات دی.

کله چه زه په سبق کښینا ستم ماته یی وویل:

سبق ووایه چه پوه او هوښیارسړی درنه جوړشی.

دا خبره په ما باندی ښه ولګیده او پوه شوم چه پوهه او هوښیاری می خوښه ده.

هغه وخت زه هوښیارنه وم مګرهوښیاری می ښه ګڼله او ناپوهی راته بده ښکاریده نه پوهیږم چه دغه تمیز ماله کومه کړی و ، اویوبی عقل څنګه پوهیدی شی چه عقل ښه دی او بی عقلی ښه نه ده،خو اوس پوه شوم چه ما شومانو ته که څوک هرڅه هررنګه وښیی هماغسی یی ګڼی او له ځانه څه فکرنشی کولی.

ماشومان لاپریږده چه ډیروخاوندان هم دغه شان دی او لوی لوی سړی دیوه او بل په خبروتیرا وزی.

ما هغه وخت دملا صاحب سوکانوته دهمدی دپاره سرونیوه چه پوه او هوښیارشم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !دپوهي اوهوښياري ځاى سراودماغ و، مګرپوهه د ملاصاحب په لاس کښې وه اوله هرچاسره نه وه.
ماته هوښياري ځکه ښه ښکاريده چه ډيره لږه وه اوله لږوخلقو سره وه.
هرڅه چه لږوي قيمت يې ډيروي اوخلق يې ارماند کوي هرڅوک هغه څه غواړي چه نه يې لري.
که زه پوه اوهوښياروای په پوهې اوهوښياري پسې به نه ګرزيدم.
ډيرخلق ډيروشيانوته دناپوهي په سبب هڅه کوي اوډيرکارونه له ناپوهي ولاړيږي.
زه هم نه پوهيدم چه پوهه مې غوښتله.
هرڅه چه و،اوهرڅنګه چه و، ماپه ليک اولوست کښې دانايي لټوله اوسبق مې وايه چه يوه ورځ مې درحمان بابا په کتاب کښې ولوستل:-دادنياپه احمقانوده ودانه-دانانه کاپه دنياباندې غرض.
مګرچه شاوخوامې ښه وکتل په رښتياچه دکلي خان به ټوله ورځ په ديره کښې يخ سيورى ته پروت و،اوهيڅ به يې نه کول،دهقانانواومزدورانوبه په سره غرمه کښې يوى،لوونه اوغوبلونه کړل،زحمت اوخوارى به ددوى وه ګټه به دخان کورته راتله.
زه دغه وخت دعقل اوهوښيارى په کرامت اوبرکت نورهم پوه شوم اوباورمې راغى چه زمونږ په کلي کښې يوازى خان صاحب هوښياردى چه هيڅ نه کوي اونورټول بې عقله اوناپوهه دي چه ددنيا کارونه کوى دده دپوهي اوهوښيارى يوبل دليل هم له ماسره و.
هغه داچه دى به په ژمي پيتاوى ته کښيناسته اوپه واوړى کښې يخ سيورى ته.
هغه نوربه په سره اوړى کښې سره لمرته ولاړ،اوکاربه يې کاوه.
ما به په جومات کښې په زوره زوره ويل.
دادنياپه احمقانوده ودانه.دانانه کا په دنياباندې غرض.خوهغوى پدى خبره نه پوهيدل اوزما چيغې عبث وى.
ډيره موده وروسته زه له کلي کوره راووتم ښارته راغلم په دفترکښې ميرزاشوم دميرزايانوله څنګه کښيناستم په چپړوسانوبه مې حکمونه کول اوپه هرکارپسې به مې ليږل.
دلته هم هماغه قانون جاري و،اودررحمان باباخبره را ته دکاني کرښه ښکاره شوه.
چپړاسيان به ټوله ورځ په سره ژمي اوپه واو رو کښې دايره په دايره ګرزيدل مکتوبونه به يې رسول مونږبه په توده کوټه کښې ناست واومکتوبونه به موليکل.
زمونږمديرصاحب به نورڅه نه کول يوازى دسخط به يې کاوه يعنې زمونږکاربه دده په نامه ختميده. که ددسخط پځاى مهرلګول رواج واى دا کاربه هم کاتبانوکړى و،مګرنه پوهيږم چه مديران ولې مهرونه نه جوړوى.
که يوکاتب خپل کاردمديرپه نامه ختم کړى اودى پخپله دهغه مهردمکتوب په آخرکښې ولګوى دا کاراخلاقاً ښه دى ځکه چه دايثاراوفداکارى معنى لري،که څوک پردى کارپخپل نامه ختموى ښه نه معلوميږي.
له چپراسيانونه زمونږکارلږاوآسانه و،اوله مونږنه دمديرصاحب کارسپک و،رييس صاحب چه عقل عالم وهغه بيخي کارنه کاوه اوکله کله به ديوه ساعت له مخې رياست ته راغى،ځينې ورځې خوبه يې خپل مبارک نوم هم په کوم مکتوب يا دحاضرى په کتاب کښې نه ليکه چه دکارنحوست دده په نامه پرينوزى اوهوښيارى ته زيان ونه رسيږي.
زمونږمکتوبونه ځينې داسې و،چه چپړاسې مکتوبونه نشوورلي ځکه چه داادب نقاضادانه وه چه يوخوارچپړاسې په خواره جامه کښې ديوه لوى سړي په حضورکښې ودريږي که څه هم دخداى حضورته په لمانځه دريږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هو !ددربارپه آدابو هرڅوک نه پوهيږی اودرباری پوهه له هرچا سره نشته هلته موقع شناسی له هرکارنه زيات قيمت لری اودنزاکت مراعات ډيرپه کاردی.
په رمزاواشاره پوهيدل،مزاج پيژندل،دبل په خوښه خبری کول،دبل په نظرهرڅه ليدل ډيرلياقت اومهارت غواړی.
هرڅوک نشی کولی چه له ځانه به هيڅ فکراوهيڅ عقيده نلری مگردبل هرفکراوهره نظريه به دارسطوپه منطق ثابتوی.
پخپلو اوړوباندی هرڅوک دبل پيټی وړلی شی مگرله زړه نه دنوروبابوجوړول آسانه کارندی.
تاسی درباريانوته په عادی نظرمه گوری دومره باريک بين خلق بل چيرته نشته، ددوی ډيرلږ کاردپوهی اوهوښياری له برکته دنوروله ډيرودرنوکارونونه دروند خيژی.
ددوی مثقال اودنورخروار برابرنه دی که دنورودفعاليت دوړی اوگردونه آسمان ته ورسيږی اودوی محضی دچا دبوټونوگرد پاک کړی ددوی دکارقيمت زيات دی اوله هغوی نه يی تنخوا ډيله ده.
دوی په جنگونواوجگړوکښی دسربازی ميدان ته نه حاضريږی.
په فابريکواوکارخانوکښی کارونه نه کوی،لوړی ژوری نه اواروی،معدنونه نه سوری کوی مگرگټه يی له نورونه زياته ده اوپه لوړمقام کښی ځای لری.
ددوی کاردومره باريک دی چه هرچاته نه معلوميږی مگرلياقت يی معلوم دی اوپه هوښياری کښی يی شک اوشبه نشته.
څومره چه پوهه اوهوښياری زياتيږی هغومره فعاليت اودکارستومانی کميږی نه گوری چه ماشومان له لويواودرنوخلقونه ډيرحرکت کوی داباشی ولاړوی اومزدوران تيږی چلوی.
مشران له ځايه نه ښوری اوکشران په مخکښی منډی وهی که لرنه گوری ها دخپل لاس ساعت ته وگوری ثانيه گرد چه وړوکی دی څومره ژرژرگرزی دقيقه گرد چه لوی دی ورو روان دی،
کوچنی موټرډيرگرندی ځی اولويه لاری هغسی نشی تللی.
اوس پوه شوی چه لويوالی اودروندوالی همدارنگه عقل اوپوهه فعاليت کموی اومنډی را منډی دبی عقلوکاردی.
هوښياران کارنه کوی فکرکوی اوچرت وهی ناپوهان جبل وهی اوغرونه سوری کوی.
ددنيا آبادی اوودانی په کاراوفعاليت پوری تعلق لری اوعقل يا هوښياری سړی ستومانی اوزحمت ته نه ورکوی.
يو ميرزا هيڅکله پخپل کارکښی ديوه جوالی غوندی نه دی ستړی شوی)عقل نيست جان درعذاب است(همدغه معنی لری اورحمان بابا د همدی لامله وايی چه دنيا په احمقانوو ودانه ده اودانا ددنيا په کارڅه غرض نلری.
تاسی له هوښيارانواوپوهانوډيرکارمه غواړی دوی پريږدی چه فکروکړی اوبی کاره به زياره گټه خپل کاله ته راوړی.
هوښياری اوپوهه همدغه ده چه کاريی لږاوگټه يی ډيره وی يا په بل عبارت هيڅ نه کوی اوهرڅه د ده وی.
دنوروله زياراوکارڅخه گټه اخستل،بل غولول اوځانته گټه اړول پوهه اوهوښياری ده.
دادپوهی اوهوښياری برکت دی چه ډيرلږ خلق يعنی هغه چه دنن ورځی په اصطلاح په اقليت کښی دی اولږه کی ورته ويل کيږی دډيروخلقوله ستړتيا اوستومانی نه ديره زياته استفاده کوی.
که تاسی دهروطن دنازاونعمت خاوندان اوشتمن وگوری دوی ډيرلږدی مگرډيرزيات خلق ددوی دگټی دپاره استعماليږی يعنی ددوی سمسوربڼ دنوروپه خولوده کوی اوددوی راحت دنورودزحمت نتيجه ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

داده هغه پوهه او هوښياري چه ما په ليک او لوست کښې لټوله او زه يې له کاره وايستم.
هو !پوهه او هوښياري سړی له کاره باسي ،دکارخلق نوردي پوهان او هوښياران نه دی.
دخيرخلق هماغه دي چه نورو ته يې خيررسيږی ، پوهان او هوښياران ځانته خيررسوی او خپل خيرلټوی.
دهمدی لامله وايي چه دجنت اکثره خلق ساده ګان دي او دنيا هم په ساده ګانو او احمقانوودانه ده.

احمق څوک دی؟

هغه چه ددنيا په سود اوزيان نه پوهيږی اودګټې په ځای تاوان کوی خلق ورته احمق،بی عقل اوساده وايي.
دا دری نومونه لکه ديوه سړی مختلف عکسونه چه په بيلوبيلوکمرواومختلفواحوالوکښې بيلوعکاسانواخستی وی په عين اتفاق کښې اختلاف هم لری اوپه يووالی کښې يې يوځه بيلوالی معلوميږی.
که څوک کوم بی عقل سړی سپکوی احمق ورته وايي اوکه يې ستايي نوساده يې بولي.
دوينا اوبيان سحرد الفاظوپه همدغسی فريب کښې پټ دی.
په کتابونوکښې راغلی دی چه پخوا به يې ټوقيانوته احمقان ويلی او ددربار احمقان به هماغه کسان و ،چه پخپلوخبرو به يې خلق خندول اوپه مجلس کښې به يې خوشحالی پيدا کوله.
د احمق او ساده يومثال ملا نصرالدين دی چه په ظرافت اومسخره توب هم شهرت لری.
ددغه مرحوم د حماقت دليل دخلقوپه نزد دادی چه ده به په يوه روپې څلوردانی هګۍ واخستلی هغه به يې وخوټولی په رنګ به يې سری اوشنی کړی بيا به يې دروپې پنځه دانی خرڅولی يعنی دګټې په ځای به يې تاوان کاوی اوخپل مال به يې ارزانه خرڅاوه.
اوس چه څوک له ځانه څه شی ارزانه وغواړی هغه وايي څه ملا نصرالدين خونه يم.
دا نوم اوس دومره عام شويدی چه که هرڅوک يوشی ګران واخلی اوارزانه يې خرڅ کړی خلق ورته ملانصرالدين وايي.
مونږ په خوله وايوچه عقل بيل شی دی اوددنيا مال بيل شی دی،څوک به عقل لری مال به نلری،ځينونوروسره به مال وی اوعقل به نه وی، مګرپه عملی ډول دهرچا عقل اوبی عقلی ددنيا ګټې اوزيان له مخې معلوموو اوپه حقيقت کښې ګټې ته عقل وايواوتاوان بی عقل يا حماقت بولو.
زمونږ په خيال اوتصورکښې دا نشی راتلی چه ملا نصرالدين به دا کارددی دپاره کاوه چه نرخ ارزانه کړی اوخپل احسان په دغسی تجارت کښې پټ کړی چه خريداريې په سخاوت هيڅ پوه نشی اوکرامت حماقت وګڼل شی.
که مونږ ګمان نيک اوښه وای ملا نصرالدين به مودخيراوفيض خاوند ګڼلی اودهغه په عقل پوری به مونه خندل.
هغه بل کال زمونږ په هيواد کښې قحطی اوګرانی وه، يوه لوی سوداګرله هرات نه ډيره غله قندهارته راوړه اوپه خلقويې دبازارله نرخه ارزانه خرڅه کړه يعنی ګټه يې ونکړه تاوان يې وګړداکارهيچا دهغه په بی عقلی حل نکړاوپه اخبارونوکښې يې ډيره ستاينه وشوه.
هغه ته چاملانصرالدين ونه ويلی بلکه دخيراوبرکت خاوند يې وباله.
يووخت زه يوه شتمن سړی کره ميلمه شوم،دهغه په کاله کښې هرڅه پاخه شو ، مګرسکړک يې نه درلود ، دکاله خاوند څوغلمينې ډوډی خپلو همسايه ګانو ته وليږلی اوهماغومره سکړګان يې راوړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ته دا معلومه شوه چه دوی هره ورځ دغه راز تجارت کوی او پخپل کاله کښې جواری نه پخوی.
دا سودا ماته دخوارانو او غريبانو دپاره سودمنه ښکاره شوه او مرحوم ملا نصرالدين راپه ياد شو.
زه دا جرت نشم کولی چه دغه راز ښه کارا حمقانه وګڼم.
په کوم کاله کښې چه هرڅه ډيروی دغو مره لږ تاوان هيڅ تاثيرنلری.
بډايان له دغسی تظاهرنه يو مخصوص خوند اخلی چه مونږ هغه نه دی ځکلی که دغه راز کاريو خوار او غريب وکړی حماقت دی، مګر دبډايانو دپاره صفت دی. عقل او پوهه خوارانو او فقيرانو ته دا اجازه نه ورکوی چه ډوډی په جواری باندی سرپه سرورکړی او خپل حماقت ښکاره کړی، مګر بډايان په دغسی کارونو ښه ښکاری او ځوک ورته ملانصرالدين نه وايي بلکه حاتم طايي بولی.
که خواران او غريبان له اسراف او تبذيرنه کارواخلی ډيره لويه ناپوهي او نادانی ده، مګر بډايان په اسراف او تبذيرد جود او کرم خاوندان ګڼل کيږی.
دغه عقل چه دخوار او غريب رهبری کوی دبډايانو دپاره نه دی په کار.
هو !عقل هغه امساده چه ګوډ او ضعيف انسان ورته اړدی.
هغه چه دقوت او قدرت خاوند دی دغه دضعيفانو وسله ورته نه ښايي.
دعقل عينکی دکمزوری نظربينايي زياتوی او دتيزنظرخاوندان يې کله کله دډول او فيشن دپاره په سترګو کوی.
که ځوک عقل او هوښياری لټوی دخوار او غريب په کورکښې دی ولټوی زورور او بډايان له دغه شی نه بی نيازه دی.
تاسی يوه انسان يا يوه حيوان ته چه ځه نه وينی ړوند ويلی شی مګرسيند او سيلاب ته ړوند ويل غلطه خبره ده که ځه هم په نااواره لاره روان وی او په سمه لاره نه درومی.
دا ځکه چه دغه پرزيدل او ځګيدل هغه ته ځه زيان نه رسوی او بی سترګو هم ډيرګړندی تللی شی.
که مونږ دخپل هيواد په خلقو کښې فکروکړو هغه کارونه چه ځينی زورور او بډايان يې کوی په عقل برابرنه دی که مونږ يې وکړو بد ښکاروا وضرر وينو ځکه مو عقل مخه نيسی مګرزورورواو دقوت خاوندانو ته زيان او ضررنه رسوی عقل يې هم مخه نه نيسی او دغه دغريبانو ناصح دهغوی حضورته لاره نلری.
دزورورو په مخکښې عقل ګونګ وی او ډيرمزخرف معلوميږی هرځه چه بی ضرورته وی او احتياج ورته نه وی بد ښکاری او قيمت يې لږيږی.
که چيری په انسان کښې ډيره نيمګړتيا او کمزوری نه وای او عقل ته يې احتياج نه درلودای عقل او پوهي به دغومره قدرنه درلوده.
اوس پوه شوی ! چه هرخوار او غريب سړی که ځان ته ځپلی يا پنې لږ غوندی ګرانی واخلی او دوه يا دری روپی پکښې وغوليږی هرځوک ورته احمق وايي.
يوبډای که په زرها وروپی يوه شپه په قمارکښې بايلی احمق نه دی، هغه چه دورځی دشلويا ديرشورو پو په سګرتو اورلګوی يا دسينما او تياترپه تشه ننداره پيسی ورکوی ځوک ورته احمق نه وايي، مګرکه يومزدوريوه ورځ کارونکړی او وزګاروګرزی احمق دی ځکه چه بيګاته په کورکښې ځه نلری او وږی پاته کيږی.
يوبډای په ګړندی موټرکښې ډيرلری ځای ته په ښکارپسی ځي په لاره کښې ډيرتيل مصرف شی، دموټرکمانی ماته شی او تيرهم بچ کاندی مګردښکار برابری رانشی او پس له دوه دری شپو پنځه يا شپږدانی زرکی له ځان سره کالوته راوړی چه ژوند دغسی تفريح او پام غلطولو ته احتياج لری او دشوق او ذوق دپاره مال تاوانول ناپوهي نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چه يو بډای يوه ښکلی نفيسه تابلو په ډيرو روپو واخلی يا ځينی انتيک اوزاره شيان د تش نوم لپاره په ډير لوړ قيمت رانيسی هغه بل چه يو زوړ قلمی کتاب چه ذوق او صنعت پکښی خرځ شوی په ګرانه بيه اخلی او د هماغه کتاب چاپی نسخی ډيری ارزانه لاس ته راځی ته وو ايه چه د غه راز تاوانونه د څه د پاره دی؟
که غرض معنوی استفاده وی هماغه معنی په چاپی کتاب کښی هم شته معلومه شوه چه مال تاوانول د نامه او شهرت د پاره، د شوق او ذوق د پاره، د هوا او هوس د پاره حماقت نه دی صفت دی او ستاينه يی کيږی مګر پدی شرط چه سړی خوار او فقيرنه وی بډای وی او ډيری پيسی ولری.
اوس خو به پوهيدلی ياست چه احمق څوک دی او مونږ چا ته احمق وايو؟

نوی درس

چيرته می د چاپه کوم کتاب کښی ولوستل استاذ خپل شاګرد ته دا درس ورکاوه:
له خدايه ډير خوښ اوسه ! چه ته يی بی هنره پيدا کړی او تا ته يی هغه استعداد درنکړ چه يوه ورځ د خلقو د پاره لويه بلا درنه جوړه شی ته پدی پوه شه چه خدای ته هماغه څوک ډيرنږدی دی چه له ذوق او هنرنه ډير لری وی.
هغه تند او تيزفکر چه زما په برخه رسيدلی دی ما ته په دنيا او آخرت کښی زيان رسوی، اوزما اسايش خرابوی.
د يرفکر کول ډير بد مرض دی چه په څو تنو پوری اختصاص لری که دا مرض خپريدلی د يرژر به يی د بشرنسل تباه کړی و.
زه پدی ښه پوه يم چه په ژور فکر او عقل کښی د روح تباهی ده .
ژور فکر د بشر د پاره طبيعی ، کار نه دی.
هم د غه شی دی چه په سړی کښی د عمل اقدام وژنی.
هيڅوک هيڅ کار نشی کولی ترڅو چه څه قدرتنګ نظره او لنډ فکره نه وی تفکر د انسان د پاره ډيره لويه بدبختی ده.
هغه چه لږ فکر کوی يا هيڅ فکرنه کوی په دواړو جهانو کښی کامياب دی. مګر د ډير فکر او عقل خاوندان هرچيرته او هر کله له جسمی او روحی هلاکت سره مخامخ دی.
په رښتيا چه فکر او عقل کښی ډير خباثت پټ دی.
پوهه او فلسفه په حقيقت کښی په ذهن باندی د شيطان استيلاء ده.
بشر په اصل کښی يو احمق حيوان دی او د ده معنوی ترقی د ده د فکری اضطراب د پوچو آثارو نوم دی.
هغه څوک چه د نبوغ او قريحی خاوند دی د معاشرت په درد نه خوری او د معاملی خاوند نه دی.
زه د فکر آزادی له هر څه نه پورته ګڼم، هر څوک له ځانه خوا بدی کوم مګر خپل ځان او خپل وجدان خوشحاله ساتم.

دری کاله

يو کال موسم ډير ښه راغی، باران نه وخت په وخت پخپله موقع وشوه چه نه له ضرورنه زيات و ، او نه کم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزمیندارو فصلونو ته هیڅ زیان ونه رسیده او للمه ډیره ښه راغله.
دهقانان ډیر خوشحاله و چه فصلونه ډیر ښه دی او کال ډیر ښه راغلی دی.
کله چه درمندونه تیار شوه خلق په رښتیا دغلی په چلولو سترې شوه او په کورونو کښې دغلی ځای نه و.
په دغه کال په ملک ارزانی راغله او دغسی ارزانی چا په خوب کښې هم نه وه لیدلی. دغلی خریدار لکه دانځر ګل چا په سترګو نه لیده زمیندار و به تیل او مالګه په عنمو اخسته، جنس به په جنس بدلیده دزمیندار و په کور کښې مړی نه و ،ویریې و ،دوی دپاک خدای په دغې مهربانی خوشحاله نه وو او دشکر په ځای به یې شکایت کاوه ،همدغه ناشکری وه چه بل کال هغسی رانغی او غله بیخی ورکه شوه ،ځینو به ویل چه تخم هم په لاس رانغی او خوار په چارک ولګیده.
په دغه کال په وطن باندی قحطی او ګرانی راغله ،هرڅوک به په غلی پسی لالهانده او سرګردانه ګرزیده او دچا په کور کښې دمړک لکی نه سپیره کیده.
زمینداران بیا خپه و او ډیر افسوسونه یې کول چه ګرانی او قیمتی ددی کال وای او غله دپروسږ کال ،مګر دا اجتماع محاله وه او دغه کال هم په افسوس او ارماند تیر شو.
دریم کال له دواړو کلونو نه مخالف راغی یعنی دځینو زمیندارو غله ډیره زیاته وه او دځینو کښت ته زیان او آپت ورسیده ځکه نرخونه جګ شوه مګر قحطی نه وه ، دچا غله چه ډیره وه او په ګران نرخ یې و پلورله هغه له ډیری خوشحالی په جامو کښې نه ځایده او چاچه دخرڅون دپاره غله نه درلوده په کاله یې دغم کانړی وریدل.
زه دغه وخت په دی پوه شوم چه مونږ ټول نشو خوشحالیدلی او په داسی حال کښې واقع یو ،چه که یو خوشحالیږی هغه بل به خپه کیږی ، یعنی دځینو خوشحالی دځینو نورو دخفګان نوم دی دهمدی لامله وایی چه یو مړ نشی بل نه مړیږی.
ددنیا په بازار کښې داسی سودا نشته چه پلورنکی او پیرودونکی دواړه ګټه وکړی یعنی یو خپل مال ګران خرخ کړی او هغه بل یې ارزانه واخلی په کومه سودا کښې چه سود اوزیان نه وی او خریدار یا خرڅوونکی یو هم ونه غولیږی یو هم نشی خو شحا لیدلی ، که یو سړی خپل سل ګون لوټ په شلو پنځه ګونو بدل کړی په دغه تجارت کښې خوشحالی او خبګان نشته ځکه چه سود او زیان پکښې نشته که یو په حساب کښې وغولیږی دی به خپه شی او هغه بل ته به خوشخالی پیدا شی اوس پوه شو چه مونږ په څه خوشحالیږو او په څه خپه کیږو؟ که ښه فکروکړو آیا دیوه ګټه دبل دتاوان نوم نه دی؟ زمایو ملګری دومره شته او جایداد لری چه جامه او ډوډی ډیره ښه وررسیږی کورلری ځمکه لری باغ لری لنګه غوا ورته ولاړه ده موټرشته او دهیچا پوروړی نه دی په بانک کښې یې هم پیسی پرتي دی او له هری خوا بیغمه معلومیږی مګر یو بل سړی له ده نه هرڅه ډیرلری او ځمکی باغونه کورونه نغدی پیسی یی له ده نه زیاتي دی ، خپه دی چه زه ولي دغه بل قدرته جایداد نلرم دا بل خوشحاله دی چه له هغه نه ني جایداد ډیردی.
زمونږ اکثر غمونه همدغه راز دی چه دیوه بل سړی له خوشحالی پیدا شویدی او ډیری خوشحالی هم شته چه دنورو له خبګانه پیدا کیږی.
دغه یو چه په زړه جونګړه کښې اوسی دغه بل چه په لوړه ماڼی کښې استوګنه لری. دهغه جونګړه وینی ځکه خوشحاله دی هغه دده قصروینی ځکه خپه دی که چیری مونږ ټول په جونګړو کښې او سیدلی یا ټول په لوړو ماڼیو کښې وای نه به جو نګړه دغم کوډی وه نه به لوړه ماڼی دخوشحالی ځای و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

که حقيقت ته ځيرشو ، يو کوڼ پدې نه دی خپه چه ولی کوڼ دی بلکه پدی غمجن دی چه ولی نورده غوندي نه دی.
هغه چه په آس باندی سپوردی او نوريي په مخکښی منډي وهی دآس په سپرلی دومره نه دی خوښ لکه چه دنورو له پلی توب څخه خوند اخلی.
داوه زما ددرو کالو مطالعه چه ته يي په لږساعت کښی مطالعه کوی دغه لږه پوهه چه ته ورته په سرسری نظرګوري او ستاپه نظرکښی ډيره ساده ګی لری زما دپاره ډير عميقه فلسفه ده زه په ډيره موده کښی دغه حقيقت ته رسيدلی يم . ته به په ګړندی ګاډی کښی يوه ځای ته ډيرژربي تکليفه ورسيږی مګر هغه څه چه په لاره کښی يو پلی وينی ته يي پوره نشي ليدای ستا نظرپه دغه لاره ډيرژرعبورکوی او کندی کپري داخوا هغه خوا نه ګوری.
ستا سيرډيرګړندی دی او په دغومره سرعت کښی دقت او نعمق نه ځايږی.

قوی او ضعيف

ددنيا دود اودستورخودادی چه زوروربه کمزوری وهی اوضعيف به دقوی له لاسه په عذاب وی،مګرپه کورونوکښی دمينی اومحبت تقاضابل رازده.
هلته يوکوچنی ماشوم خپل مشروروريه خپيړه وهی اوهغه ورته خاندی يعنی له ټولونه کمزوری په ټولوزورودی.
ماته دغه کورنی دود اودستورډيرښه ښکاری اوله خدايه غواړم چه دارواج عام شی.
پدی پوهيږم چه په هرکاله کښی همدغه حال دی اوپه هره کورنی کښی کوچنيان په لويانوزورورا وزړه وردی.
دکبراوترسا په کاله کښی هم کوچنيانوزورچليږی اوجوړدناجوړ په مخکښی منډی وهی مګرچه له کورونونه دباندی وګورونوبيا قوی په ضعيف مسلط دی.
ددنيا طبعی قانون همدغه دی چه غټان اولويان به په وړو اوبيوزلوسوک اوخپيړه پورته کوی اودقوت خاوند به هيڅ تحمل اوحوصله نلری.
ددغه ظالمانه قانون دماتولودپاره چه پاک خدای څه شی پيدا کړه هغه مينه اوعاطفه ده.
دمينی اومحبت په نړی کښی ضعيف اوکوچنی دلوی اوقوی له خپيړولاندی ندی، بلکه کوچنيان په لويانوحکومت کوی اودوړوپادشاهی ده.
مونږښځه عاجزه بولو ،مګرمينی اومحبت ډيرزورور اوپياوړی ددوی دخوښی اورضاتابع کړيدی.
څنګه چه په زړه زما نه کښی ديوان دښاپيريو تابع وو اوس هم دقوت اوقدرت خاوندان ددغه ضعيف اولطيف جنس په مقابل کښی ډيرضعيف معلوميږی.
که عشق اومينه په مينځکی نه وی نوددیو اوښاپيری زورهيڅکله برابرندی. اويوماشوم هيڅ وخت دسپين ږيرو په ږيره لوبی نشی کولای اونه دمشرانوپه اوږوسپريدلی شی.
يوه ورځ يوه ماشوم يوغټ سړی له لمنی ټينګنی نيولی و ، اوکاله ته يي په زوره بيوه هغه خپله لمن دده له لاسه خلاصه نکړی شوه که څه هم دده زوراودهغه زوربرابرنه و ،دماشوم مينی اومحبت دماشوم په پنجوکښی دغه قوت ايښی وچه يولوی سړی يي په ځان پسی را ښکوده اوهغه هم ځان نشوخلاصولی.
که زما فکرصحيح وی اوقوت اوقدرت هماغه دپخوا زمانی ديودی، اومينه هماغه ښاپيری ده چه ديوان يي له فرمان لاندی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دميني او عاطفي ماشوم د هر څنګه لوي سړي ګريوان ته لاس وا چوي يا يې لمن ټينګه ونيسي ځوک ترينه ځان نشي خلاصولی ځکه چه دا قوت په ټولو قوتونو زورور دی.
زه مينه او عاطفه د زور او قوت په مقابل کښې ځکه ما شوم ان بولم چه زور او قوت ډير پخوا پيدا شويدی او انسانی عاطفه آنسانی رحم او شفقت وروسته پيدا شوه يعنی هماغه شان چه فرعون له موسی نه د مخه دنيا ته راغی حيوانی غرايز هم له انسانی عواطفونه ډير پخوانی دی او د عمر په لحاظ عواطف ته کوچنيان ويلی شو، مګر کوچنيانو ته پاک خدای هغه قوت ورکړيدی چه فرعونان ترينه په خوب کښې هم ويره او بدبد خوبونه وينی. که څوک په دنيا کښې د صلح او سلام غوښتونکي وی او غواړی چه دناروا او ظلم مخه ونيسی نو يوه داسی اختراع په کار ده چه د عشق او مينی له عنصرنه پکښې کار واخستل شي.
دا اختراع د دماغ کار نه دی د زړه کار دی او د زړه توجه ته ضرورت لری.
پدی باب کښې ساينس او تخنيک ته رجوع نه ده په کار دا افتخار که هر وخت دنيا ته حاصليږی نو د شعر او ادب په لمن کښې به وی او د زړونو په مملکت کښې به پيدا شي.

ښه ګټه

قصابی پريږدی. له ميږو او پسونو نه بل شان ګټه واخلی!
د وريو له پوستکو نه پوستينونه مه جوړوی له وړيو نه يې ښه توکی جوړ کړی.
که تاسی وړين کالی وا غوندی، پوستين ته څه حاجت نشته.
هغه وخت چه انسان نه پوهيده د ميږو او وزو پوستکی يې اغوستل، کله چه انسانيت ترقی وکړه او شپون د رمی خاوند شو بشمنيه پوشی رواج شوه او د زاهد خرقه له وړيو جوړه شوه.
د ميږو او پسونو له غوښونه د غروليوان او پرانګان استفاده کوی او شپانه ترينه يوازی پی اووړی اخلی.
د وحشي او مدنی انسان فرق هم دغه دی چه هغه د ونی ښاخ راماتوی او ميوه يې خوری، دی ترينه يوازی ميوه ټولوی او ونی ته زيان نه رسوی.
دا ګټه ښه ګټه ده دا انسان ګټه بايد هم دغه راز وی.
د ګټی ښه او سمه لاره پيژندل د انسان کار دی، ګټه په کار او زيار کيږی او بی کاره ګټه ښه نه ده.
هغه کسان چه د نورو په تيارو د رمندو داړی غورځوی او د ګټی د پاره يې لنډه لارغوره کړيده لاسونه او پښی يې د ترلو دی.
تاسی کوښښ وکړی چه ګټه له لری ځايه راوړی او د کار بر خه پکښې زياته وی.
هغه چه د کلی په دکان کښې سودا کوی او هغه چه له لری ښاره سودا راوړی په متاع او بها کښې يې ډير فرق موجود وی.
تاسی پخپلو ښانو او بازانو د همسايه ګانو چرګوړی مه نيسی! د هوا مرغان او د غرونو زرکی او سيسی ونيسی.
له نژدی ډنډونو څخه ناپاکی اوبه مه راوړی لږلری لاړشی له هغه سيند ياله هغی چينی نه ړنی او پاکی اوبه راوړی چه رنګ او خوند يې ډير ښه دی.
دا ښه ګټه نه ده چه يوه روپی په دوروپو ورکړی او خوشی په خوشی د ګټی خاوندان شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼه باید په غیرمستقیم ډول وي او کارپکښې دیر دخل ولري.
په مستقیم ډول هیڅوک څره او پارو دغلي په کندوانو کښې نه اچوي مګر هغه غله چه له همدغه ناپاک جنس څخه دکار په وسیله پیدا کیږي پاکه او حلاله ده.
لنډه دا چه بې کاره ګټه که په غلاوي که په سوال وي که په زوروي انسان ته نه ښایي او هغه ګټه چه په کار او زیار پیدا کیږي ډیره ښه ګټه ده.
نوراشي ! چه کار وکړو او هرڅه په کار پیدا کړو.
ښه کار او ښه عمل دخدای(ج) په دربار کښې ډیر قدر لري او په مثقالونو خرڅیږي.

داختر په ورځ

داختر په ورځ ځینو کورونو ته ولاړم چه دښایست او ښکلا پکښې هیڅ نیمګړتیا نه وه او له ډیری خیالوری ناوی نه یې هم ډول او سنګارزیات معلومیده.
دکور په نقشه او هندسی شکل کښې دجمال مظاهر له ورایه معلوم و، رنګ آمیزی په ذوق او سلیقه برابره وه.
دکور پردې ډیری ښکلي وې.
قالیني میزونه، چوکۍ او هرڅه ډیر نفیس او ښکلي معلومیده.
رازراز میوې په بلوري لوښو کښې ایښې وې او بې له اشتهانه دبل شي نیستي نه وه.
دثروت او غناتولي کرشمې موجودې وې.
عیش او نعمت لکه دسید محمود پاچا لټان له دغه کاله څخه نه وتل.
که ددنیا جنت ورته وو وایم څه ډیره مبالغه به نه وي مګردومره فرق و، چه ډیروغټوګنهګاروته یې ورپیرته وا وساده مسلمانان نشو ورتلی.
هلته ماته دا فکرپیدا شو چه مونږ ولي هغو کورونو ته نه ورځو چه دغه راز شیان پکښې نشته او یوازې همدردي او انساني عاطفه سړي ورولي کله چه له دغه کاله په خیرراووتم نو فکرمې کاوه چه چاته ورشم او څوک ووینم؟ پدې کښې یو فقیر وطن دوست سترګو ته ودریده چه نس یې وږی مګرسترګې یې ډیری مړې وې، په کور کښې یې هیڅ نه و، مګر په زړه کښې یې دوطن مینه او دخدمت آرزو ډیره زیاته وه.
زه چه دهغه دروازې ته ورسیدم پنځه تنه نورهم به په دروازه کښې وه دریدل دکورخاوند ددروازې په تکولو راووت او له مونږ سره یې په ډیره مینه روغبړوکړ، دهغه له وضع دا معلومیده چه له مونږ سره پخپل کورکښې کښیناستو ته نه دی جوړ او غواړي چه خبره په ولاړو پښو خلاصه شي مګرزمونږ زړه غوښتل چه څه شیبه ورسره کښینو او دده له حاله ځان ښه خبر کړو، هغه له ناکامه مونږ خپل کاله ته بوتلو دکاله په مخکښې یوزړه چوکۍ او یو زوړ شکیدلی کټ پروت و، چه خاص دمیلمنو پاره و، او بې له ملیمه څخه یې دیوه پوزی تحمل هم نه درلود مونږ دوه دری تنه دکټ په بازوګانو کښیناستو او نور په خاورو کښیناستل څو دقیقې چه تیرې شوې هغه مونږ رخصت کړو او نور یې ونه غوښتل چه خپل اشنایان په سپیره ډاګ کښینوی.
پدې کاله کښې دا اختر ورځ لکه دروژې ورځ داسې وه او په تمامه معنی دیوه غریب سړي کور و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده درويشانه ژوند او صبرو قناعت ماته ډير معظم او محترم ښکاريده او له ځانه سره مي ويل هغه افتخار چه ددی کاله په برخه رسيدلی دی هغه بل کورترينه محروم دی.
هلته که غنا او ثروت خپل زيب او زينت ښيي دلته تقوا او پاکنفسی خپل شهامت ځرګندوی او قلندرانه استغنی سترګو ته دريږی.
دا هغه سړی دی چه ديوه شرکت لويه سرمايه يي په لاس کښې وه او کله به يي دوه لوی رياستونه په اختيار کښې وو.
که چيری دده ناجايزه استفاده کولی يا يي جايزه استفاده هم پوره کړی وای نن به دغسی نه وا او دده د کوټو فرش به دنيستی باد دومره ژرنه وای وړی.
مګر ګوری چه پدی سړی باندی زړه ونه سيزی او په حقارت ورته هيڅکله ونه ګوری.
زه هم دا حال ددی دپاره نه ليکم چه د چا ترحم ورته جلب کړم ځکه چه دی دنيا ته په حقارت ګوری او له ده سره دبی نيازی غرور ملګری دی.
دده په نظر کښې خپله تقوا ډيره درنه معلوميږی.
دی ځانته په ډيردرانه نظر ګوری او نوروته هم ډيردروند ښکاری.
مونږ بايد په هغه چا زړه وسيزو چه له ډيرمال او دولت سره هم ځانته د غه حيثيت او شخصيت نشی پيدا کولی بعنی په لوړ مقام کښې خلقو ته تيټ معلوميږی او په ډيرلوی کور کښې هرچاته وړوکی په نظر ورځی هغه ثوک غزة النفس لری او د خلقو په نظر کښې د شخصيت خاوند دی په هغه زړه سوی نه دی په کار.
خرقه پوشو په خرقه کښې موندلی* هغه خط چه په دنيا کښې دنيادارکا

خانی لاړه

په موټر کښې سپاره وو ، يو خانزاده غوندی سړی هم په موټر کښې ناست و ، د تيروخت زړی قيصی يي کولی.
هغه وويل: پخوا موټرونه نه و ، مونږ به په اسونو سپاره وو نوکرانو به مو په مخکښې منډی وهلی.
هغه وخت خان او غريب معلوم و ، خانزاده او دآب سړی پيژندل کيده عام او خاص يورنګه نه وو.
اوس هرسړی په موټرکښې سپريږی، او نوکر د با دارله څنګه ناست وی.
چه موټرونه راغله او غريبان پکښې سپاره شوه خانی لاړه.او باداری بی رونقه شوه.
دخان قصه ډيره اوږده وه خو دمطلب ټکی داو ، چه خانی لاړه ځکه چه خواران او غريبان په موټرو کښې سپاره شوه.

يوازی

ماشومان، ځوانان، سپين ږيری دپسرلی ميلی ته روان و ، زه هم له دوی سره ولاړم او په ډيروګڼو خلقو کښې ننوتم.
هلته دپښې اينښودو ځای نه و ، او بی حسابه مخلوق راغونډ وو.
نه پوهيږم چاله مانه پوښتنه وکړه چه ته يوازی يي که څوک درسره شته؟ ما وويل: زه يوازی يم.
همدغه وخت زه ديوازی په معنی پوه شوم او داراته معلومه شوه چه په ډيروګڼو خلقو کښې هم سړی يوازی ويلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاتح

سکندر له ډير قوت او ډير ولښکر و سره ښار ته راغی د ښار له خلقو سره يې ځو ځله زورور جنګونه وکړه .
له دوا ړو خواوو نه ډير خلق ووژل شوه ، ډيری وينی توی شوی ، ډيری ککری له پښو لاندی شوی ، وروسته له ډيرو جګړو هغه دمړو په سرونو پښی کيښودی او دلوی فاتح په حيث ښار ته ننووت.
دی ډير په قهرو ، ده غوښتل چه ښار لوټ کړی ځکه چه په ښار کښی يو پټ قوت موجود و چه ده ورسره مقابله نشوه کولی.
دی چه ښار ته ننووت په يوی ډيری ښکلی پيغلی يې سترګی ونښتی او په يو ځل ليد و يې زړه بايلود.
ځوک چه بی زړه شی هغه بيا جنګ او جګړه نشی کولی ځکه ده هم له خپل ټول قوت او قدرت سره ځان دغی پيغلی ته وسپاره.
دغه لوی فاتح چه دعشق او مينی په پنجو کښی ګير شو ، بل راز شو او دخپلی معشوقی دخوښی دپاره يې دښار دخلقو خدمت ته ملا وتړله.
دغه وخت دا معلومه شوه چه دی فاتح نه و فاتح بل ځوک و.
دی پدی نه پوهيده چه ډير زور او قوت خپل ځان يوه قوت او قدرت ته سپاری چه له سلطان او شهنشاه نه دخلقو خدمتګار جوړوی.
په رښتيا چه دعشق مقام ته رسيدل هم څه آسانه کار نه دی او دښکلا په دربار کښی پادشاهی هم په تعظيم او احترام سرټيټوی.
هلته محمود دا ياز تابع دی او سکندر هم په يوه نظر بل راز کيږی او قهر و غضب خپل ځای مينی او محبت ته پريږدی.

لباس

بدرنګه خياط و ، مګر کاريې ښايسته و او کالی يې ډير ښه ګنډل.
دفيشن خاوندانو خپلی دريشی به په بل چانه جوړولی ، هرچا به ويل چه فلانکی ډير ښه خياط دی ، دده په شان ښه لباس بل ځوک نشی جوړولی.
دغه هنر پدغه سړی کښی ډير غرور او تند خوی پيدا کړی و ، يعنی ځومره چه دده خيره سپی وه هغومره يې خوی هم دسپی و مګر دغو دوو سپو دچامخه نشوه نيولی او دخلقو هجوم په ده باندی ورځ په ورځ زياتيده ځکه چه صنعت او هنر په ده باندی دښه خياط نوم ايښی و.
که دغه سړی له دغی ناشولته خيری او خپل بد عادت سره ښه خياط نه وای له ده نه به بدبخته انسان بل نو ، يا به دی هغه وخت دښه سلوک او ښه خبری خاوندو او سيرت به يې بلا رازو ، يعنی ښه خياط به نه و ښه سړی به و ، مګر او س دده هنر او کمال ښه خوی ته ضرورت نلری او دده په بد خوی او بده خيره يې ډيره ښه پرده غوړولی ده ځکه هرچا ته ښه ښکاری او هرځوک ورته په قدر او عزت ګوری.
فن او صنعت ډير ښکلی شاګردان دده لاس لاندی کړه او دډيرو ښکلو دقد او اندام اندازه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه دغه خياط پدی حقيقت ډيربنه پوه کړم چه دانسان حقيقت په صنعت او هنرپټيږی ځکه دغه سړی دخلقو په نظرکښې محبوب دی اوهرڅوک يې دزړه ساتلوکوښښ کوی.

هماغه شان چه يوبدرنګه مخ له ښايسته پلولاندی پټ دی اودهرچانظرځانته راکاږی دا خياط هم دښه لباس په جوړولوکښې پټ دی چه څوک يې حقيقت ته نه ګوری کاراولياقت ته يې ګوری.

دښه لباس اغوستل خوپه ځای پريږده جوړول يې هم دغومره اثرلری چه بد ښه کولی شی.

لباس په لومړی وخت کښې دځان پټولو دپاره جوړشو ، چه پخوايې ښايست هم پټاوه اودښکلا مخه يې نيوله خووروسته پخپله دومره ښکلی شو چه دانسان اصلی اوحقيقی ښايست يې له هرچانه هيرکړ اودطاوس دښو کارترينه واخستل شو.

دانسان لباسونه ډيرزيات اوخورازه دی چه ځينوته موږ دلباس په نظرنه ګورو هغه ښايست اوښکليتوب چه دانسان په صورت اوڅيره کښې وينی له يوه لباس نه زيات قيمت نلری که څه هم په ډيرجګ نرخ خرڅيږی اوله انسان نه يې قيمت ډيرلوړ شويدی.

په دغه قيمتی لباس کښې هم دانسان عيبونه پټ دی اوستارالعيوب دا ښکلی پرده دستردپاره دانسان په معايبو اچولی ده.

هغه چه موږ ورته خوبان وايو او ډيرښکلی په نظرراځی موږ پری زړونه بايلو اوعشق ورسره لرومګرپدی نه پوهيږو چه څومره بدخويونه اونا کاره عادتونه په دغه ښکليتوب کښې پټ دی، که دا خری اودا عادت په بل چه کښې وی ډيربد ورته ګورومګردلته دصورت ښايست دسيرت عيب پټ کړی اوپه همدغه وجه دليلی سپی دمجنون په نظرکښې ښاغلی دی.

دهمدی لامله دمعشوقوجفا له وفانه ښايسته ده اودښکلوظلم اوستم دظالمانوظلم غوندی بدرنګه نه وی.

موږ علاوه په دغوظاهری لباسونومعنوی لباسونه هم ځان ته پيدا کړی دی چه يوله بله پکښې ځان پټوو اوپه دغه وسيله خپل حقيقت له پوهانواوهوښيارانونه هم پټ ساتلی شو.

ددغه لباس نوم پوهه اوهوښياری ده چه دعلم اومعرفت په نامه ياديږی.

هغه چه زموږ په نظرکښې عالم،فيلسوف يا اديب اوهنرمند معلوميږی دهغه عيبونه دعلم اوپوهی له پردی لاندی پټ دی چه موږيې ښه نه وينويا يې ډيربنه وينو اونقص راته کمال معلوميږی.

څنګه چه فصاحت اوبلاغت کله حق ناحقه کوی اوغلط صحيح ښيی دفصاحت اوبلاغت خاوندان هم له ډيروعيبونوسره زموږ په نظرکښې ښاغلی ښکاری اواصل حقيقت يې رانه پټ دی.

هو ! دجمال اوکمال خاوندان اودعلم اومينی صاحبان دډيروښکلواوښايسته پردوترشاپټ دی چه موږيې اصلی بڼه نشوليدلی.

دمنطق اوبيان خاوندان خپله بدی هم نيکی ښودلی شی اودبل نيکی بدرنګولی شی.

ددی عصرسحراوجادوبه په دغه ډول زموږ په سترګواونظرلوبی کوی.

ډيروخت په کاردی چه انسان طلسم هم مات کړی اوحقيقت ته ورسيږی يا له يوبل طلسم اوبل سحرسره مخامخ شی.

موږ اوس انسان نه وينويا دانسان رنګ اوصورت وينويا يې په وينا اوخبروکښې ګوروکه ډيروړاندی لاړ شونوکاراوهنريې وينو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانسان حقيقت صورت نه دی، پوهه نه ده، فصاحت او بلاغت نه دی، په کار او صنعت کښې هم دانسان فطرت اونفسی کيفيات ځوک نشی ليدای.

داټول شيان دانسانی حقيقت دپټولو اوښه ښودلو رنګ رنګ لباسونه اوحجابونه دی.

دانسان غرايزاوخويونه دانسان اصلی حقيقت دی چه ډيری پردی يې په مخ پرتی دی.

انسان پس له مړينی په قبرکښې هم بې پردی نشی او سيدلی او چيرته چه دی نه ځان وينی اونه بل وينی بيا هم بايد په کفن کښې پټ وی ځکه چه دده ټول عزت اوحرمت پدی کښې دی چه بې پردی نشی او څوک يې بې پردی ونه وينی.

هغه انسان چه په عبادت کښې يې ريا پټه ده، په هوښياری کښې يې ښيطانت پټ دی او سخاوت يې هم ديوه داسی پټ تجارت نوم دی چه له ګمرکی محصولاتونه هم معافيت لری هغه ترقيامته له نورونه ځان پټولی شی.

دا سترلکه دښځوحجاب اوحيا هغه شی نه دی چه دمدنيت اوتجدد شمال يې له مخه لری کړی.

په دغه سترډيربې پردی خلق هم ډيرتيښنګ دی.

چيرته چه دنن جامی ډيری لنډی شويدی اوخلق دصورت دبربنډولو ډيرهوسی لری هلته هم دانسان سيرت او حقيقت په ډيروپردوکښې پټ دی.

په انسان کښې ځينی ضعيفی جنبی شته چه له ډيری حيا نه خپل خاوند ته هم ځان پوره نه ښيي او انسان ورته له ډيرخجالته سم نشی کتلی همدغه سبب دی چه هرڅوک خپل ځينی شيان هيروی اوخپلو عيبونوته داسی اصلاحی رنګونه ورکوی چه پخپل ځان يې ګمان بل رازشی اوخپل شعورهم وغولوی.

نن د انسان څيره په تلويزيون کښې له ډيرلری ځايه ښکاری مګرد انسان معنوی څيره اوباطنی تصويردومره پټ دی چه سړی پخپله خپل ځان پوره نشی ليدای بلکه خپل عکس دنوروپه نظرکښې وينی. که چاته ښه ويل هغه ځان ښه ګڼي او خوشحاليږی که خلقو څوک بدوګڼه له بدوخلقو سره په زندان کښې لويږی که څه هم يوسف يا سقراط وی.

همدغه وجه ده چه له ډيروخلقونه دستايونکو په ستاينواو دمتمليقينو په منطق ځانونه ورکيږی اوخپل شان بل شان وينی.

دهمدغی اغيزی په سبب اوس دځينورنځورانوعلاج په خبروکوی او ډاکتران ورته وايی چه ډيرښه يې او هيڅ مرض درکښې نشته يعنی دغه ددروغوشاهدی ناروغه هم ښه کولی شی اويوطبی علاج ګرزيدلی دی.

زه دامنم چه په دنيا کښې ښه اوبد شته مګردښواوبدوپه پيژندلوکښې دومره سودايې شوی يم چه دغه تميزرانه ورک شوی غوندی دی.

کيدای شی چه مونږ ډيروکسانوته په دروغو ښه ووايو اوهغه ښه شی يا ډيرښه بدوګڼو اوهغه بدشی ځکه چه زمونږ ښه اوبد زمونږ دتصوراوتفکرنومونه دی نه دحقايقو.

مونږ هغه چاته ښه وايو چه زمونږ په اونظر کښې ښه وی نه دا چه په خارج کښې ښه وی يا يې حقيقت ښه وی.

مونږ څوسوه اوڅوزره کاله پخوا هم ښواوبدوپه نامه ځينی شيان له ځينونه ښه ګڼل او اوس هم ښه اوبد يو راز نه ګڼو، ښايي چه بد ښه وګڼو اوښوته بدووايو اوپه همدغسی تميزځان له بې تميزی وژغورو.

مونږظلم بد ګڼو اوعدالت خوښوو مګرځينی مظالم راته دعدالت په څيرښودل شويدی او ډيروبدوخلقورا ته ځانونه ښه ښکاره کړيدی، يعنی منطق او استدلال، ريا اوتذوير، تعراوادب، عقل اوفلسفی، عرف اوعادت، سياست اوتمدن کله له سمی لاری نه اړولی يو اوزمونږ په شعوراواحساس يې هرراز لوبی کړيدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کارهرکله اوهرچیرته پوهانو او دهنرخاوندانو کړیدی احمقان او ساده ګان دخدای(ج) له دغسی سترو ګناهونو ساتلی دی.
که مونږ له ښارونو اومدنی دنیا نه په څنګ شو اونا پوهانو ته ورشو هغوی خپل ځانونه له نورونه دومره نه دی پټ کړی.
دهغوی اعراض اومطالب دومره لوڅ دی لکه دمتمدنو خلقو میرمینی.
هغوی دحقایقو په پټولو کښی ډیره لړه برخه لری اوژبی یی له زړونو سره ډیرغدر او خیانت نه کوی.
هلته دوستی اودښمنی، ګناه اوتعدی، ظلم اورحم ځان بل راز نه ښی، ریا اوټګی دهغوی کاله ته ډیره لاره نلری.
هلته دصداقت ځای سیاست نه دی نیولی.
هغه خلق ډیرلباسی خلق نه دی اوپه ډیرساده لباس کښی ژوند کوی.

خیرات

ډیرغټ سړی مړ وو اوپه بدرګه کښی یی ډیرپسونه غوایان اوچرګان حلال شوه.
داخیرات ډیرلوی اوزورورخیرات وه چه دشاهانه میلمستیا رنګ یی درلود.
دخیرات دانتظام دپاره ډیرخلق مقرروو اوډیروښواشپزانو پخلی کاوه دخدای دررضادپاره راز راز نعمتونه اوهررنګه طعامونه تیارشوه. خلق لکه میلمانه په تګتهونو راوبلل شوه اودهرچاځای معلوم و.
هغه چه په ګړندیو ګاډوکښی راغلل دننه قصرته ننوتل.
دخانانو وملکانودپاره بیل ځای و. مامورین اومیرزایان ګوښی ناست ودسوداګرو اوزمینداروپاره بل ځای جوړشوی و.
هرچاته دهغه په اندازه برابره ډوډی راتله.
دهرچادرجه اومرتبه معلومه وه.
دعامو وګړودپاره غټی وریجی وی اوله معتبرونه بیل ناست وو.
ځینی خواران اوفقیران که څه هم وږی پاته شوه اوچاهلته پری نښودل مګرآب اوعزت خلق په ډیربنه شان عذرشوه اودزوروروقدراوعزت پوره وشو.
ددی خیرات قصی تر ډیره وخته کیدلی اوهرچا به ویل چه دیرزورور خیرات وو ډیری پیسی پکښی ولګیدلی.
هلته یوړوند اویوشل ناست و، هغوی وویل افسوس چه زمونږ برخه پکښی نه وه اومونږ هلته چاپری نښودو.

دزیارت ډیوی

دجمعی مبارکه شپه وه، خلق زیارت ته رابلل اوشمع به یی بلولی، ځینوبه په خاورینوډیوو کښی تیل اچول اوډیوی یی لګولی، په زیارت کښی ډیری ډیوی روښانه شوی اوخلق بیرته خپلو کورونو ته لاړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته هيڅوک پاته نشوه او ډيوې ټولې دزيارت په اروا بلې وې زه چه کوراوکلي ته راغلم په کلي کښې دغريبانوکورونه تياره و.هغوی تيل نه درلوده ځکه په تورتم کښې ناست و.
څوک چه په ثواب پسې ګرزيده ټولو دزيارت ډيوې ولګولې اودخوارانوغريبانوله حاله ناخبره و.
هو !دغريبانوپه کورونوکښې تياره وه ځکه چانه ليدل.
په دوی باندی يواځې دخدای نظرواوبس.
ددوی ډيوې دی خدای ولګوی مونږبه دزيارت ډيوې بلوو.

دمزارلوحه

کوپه کوراوکلي په لې به ګرځيدمه اودخدای په نامه به مې څه غوښتل چابه يوموټي نا پاکه غله راکړه اوچابه سوی ډوډې را کوله.
ډيروکورونوبه ځواب راکاوه اوځينوبه په دروازه کښې هم نه پرېښودم څوورځې ديوه اوبل له درګاه نه وږی اوبينوا راغلم.
هيچا هيڅ رانکړه، له ټولوخلقونه مې زړه بد شو، دنيا ته مې په کرکه وکتل، خدای ته مې رجوع وکړه اوپه دغې کوټنې(قبر) کښې پريوتم.
هغه چه زه به يې په دروازه کښې چا نه پرېښودم اوس ماته لاس په نامه ولاړوی له مانه څه غواړي.
زماپه نامه زما کوټنې ته هرڅه راوړي اودخدای په نامه خوارانواوغريبانوته سوی مړې هم نه ورکوی.

لياقت

يوه ويل: دغه مديردوزارت لياقت لری اوهغه وزيربې لياقته لوړمقام ته ختلی دی.
زما ملګری پدی خبره هغومره خوشحاله شولکه زه چه خپه شوم.
ماويل لياقت بايد دومره بې قدره نشي.
هغه ويل ديومملکت دترقي اولوړتيا لوی دليل همدغه دی چه لياقت پکښې ډيرقيمت ونه لری، چيرته چه علم اوپوهه ډيره ترقي وکړی هلته بيا ډاکتران اوپوهان ځان ته کاراوډوډی نشي پيدا کولی اودلوړوشهادتنامو خاوندان يا وزګارګرزي يا چيرته ټيپراوګازری خرڅوي.
په مترقي هيوادونوکښې يوپليس يا ډريورهم لوړتعليم لری اويودهقان دکرهني په کارکښې زمونږ له ريس زراعت نه ډيرپوه معلوميږی، دلته چه لياقت ډيرلږ دی اوله لږوخلقوسره دی نويوسړی په لږ غوندی پوهه خدای نظرخان شي اولوړمقام ته خيژی، زه په دی ارمان يم چه زمونږ په هيواد کښې هم لياقت ډيرارزانه شي اوله خارج نه يوه عالي شهادتنامه راوړل څه ډيرقيمت ونلری.
زه به هغه وخت ډيرخوښ يم چه يوسړی دوزارت لياقت ولری اوپه ډيرټيټه رتبه کاروکړی.
زما ملګری دخبروپه چل ډيرښه پوهيده اودبل په خوله کښې يې خبره وچوله ماته دڅه ويلوموقع ډيره لږه پيدا کيده،هغه ته ما ايله همدغومره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پدې نه يم خوابدې چه يومديردوزارت لياقت لرې اووزيرنه دى ځکه چه وزارتونه هرچيرته لږدى اولايق کسان بايد په هرځاى کښې دومره ډيروى چه هريوه ته مديريت هم ونه رسيږى مګردا بله خبره که رښتياوى چه يو سړى بې لياقته لوړ مقام ته ختلې دى په ډيرى خوابدى ارزى اودلياقت په دغسى بې پتى په سروسترګوژړل په کاردى، که چيرى دهيواد ټول کارونه دلايقوخلقوپه لاس کښې وى اوځينى لايق او وړ کسان وزګارپاته شي يا دهقانى وکړى څه بده خبره نه ده.

هغه وويل زه نه پوهيږم چه ته لياقت څه ته وايې ځکه چه سياسى او ادارى لياقت لکه دبوډى تال مختلف رنګونه لرى اويوهوايى نمايش ورته ويلى شو.

دالياقت لکه علمي اوفنى لياقت يوټاکلى اومعين شکل نلرى چه هرچيرته اوهرکله هرچاته يوشان ښکاره شي اوټول ورته په يوه نظروګورى.

ته داومنه چه علمي اوفنى لياقت،سياسى اوادارى لياقت،اخلاقى اوروحى لياقت يوله بله فرق لرى اودغه ټول لياقتونه په يوه سړى کښې ډيرلږ جمع کيږى.

داښه کارنه دى چه مونږ له هرسياسى اوادارى شخص نه داخلاقى لوړتيا انتظارولرويا ترينه علمي اوفنى لياقت وغواړو.

ديوه سيا ستمداراوادارہ چي سړى لياقت دادى چه خلقوته ځان اوجهان په بل رازوښي اوڅه چه ځانته روا ګڼي دنورودپاره يې ناروا وګڼي، يعنى په خپله هره شپه قماروهى اونوروجوارګروته سزاورکړى،دى دبزم په مجلس کښې هرڅه وکړى اوپه نوروباندى تنګ تکوودروى.

پخپله نه انجنيروى اونه مهندس مګرعلمي اوفنى کسانوته لازمه هدايات ورکړى اوبه کاريې واچوى، ده په کوم مکتب يا مدرسه کښې څه نه وى لوستى مګردښونځيو امتحانونه واخلى اوښوونکوته دعلم اومعارف په باب ګټورى ويناوى وکړى.

ده ويل ما دخپل ماموريت په وخت کښې خپل لوى لوى آمران وليدل چه دمطبوعاتي چاروپه باب يې ما ته هدايتونه راکول مګردغه کلمه يې (مطبوعاطى) ليکله، داخترونوپه ورځ به يې پخپلورسمى نطقونوکښې دعدالت ګسترپه ځاى رعيت ګستر ويلى.

ښه مې په يادى چه يوه ورځ چا دده دپاره ميلمستياکړى وه چه هرڅه ديرزيات و، مګرد کيفيت په لحاظ يې خونده نه وه، هلته يوه مديرووېل داميلمستيا دکميت په لصاظ دستا ينى وړده مګرد کيفيت په لحاظ يې مزه نشته. زمونږ آمرچه ديرلوى کارداروومګردکم اوکيف په معنى ښه نه پوهيده هغه ته وويل چه:(کميت نګوکثرت بګو) زه دغه وخت پدى پوه شوم چه ادارى اوسياسى اشخاص علم ته ډيراحتياج نلرى دوى پخپل قوت اوقدرت لوړمقام ته رسيدلى شي اوپوهه دلاس لاندى خلقودپاره ډيره په کارده.

ماته دا معلومه شوه چه علم عادى لياقت دى اوقوت دفوق العاده لياقت نوم دى، په فوق العاده لياقتونوکښې ځينى هغه لياقتونه هم داخل دى چه هرڅوک يې نشى ليدى اوبلا تشبيبه له سحراوساحرى سره شباهت لرى چه زرنګ، چلاکى،خودنمايى اوعوام فريبى ورته ويل کيږى اودچانس اوتصادف برخه پکښې زياته ده.

کوم قوت اوقدرت چه دادارى اوسياسى کسانوپه برخه رسيدلى دى هغه ديوه روحى تاثيرپه وجه دفوق العاده لياقت رنګ پيدا کوى اودجلال اوعظمت په رڼا کښې ديرمعمولى لياقتونه فوق العاده معلوميږى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ښه فکرو کړوا و ونه غو ليږو نو لياقت او کفايت د زور او قوت د وهم نوم دی او علمی يا فنی لياقت په هر وخت او په هر ځای کښی د قوت او قدرت تابع دی.
افلاطون او ارسطو که په هر ځای کښی وی د سکندر لاس لاندی نه وی او سقراط به په زندان کښی د زهرو کنډول په سر اړوی.
هغه کسان چه اوس په مدنی دنيا کښی د ديموکراسی په اساس د آرا په کثرت لوړ مقامونه نيسی هغه هم په علمی لحاظ لوړ خلق نه وی بلکه له ځينو نورونه يې لياقت ښکته وی په اخلاقی لحاظ هم دوی په نورو څه تفوق نلری مګر په يوه ساحرانه قوت له خپلو حريفانو نه ميدان وړی او په ځينو پټو وسايلو يا غولوونکو شيانو عمومی توجه ځانته را اړوی.
دا د منلو خبره ده چه ځان د خلقو په ستر ګو کښی ښه ښودل او لوړ مقام ته رسيدل ډير له د خلقو د غولولو او ځان بل راز ښودلو نتيجه وی او ډير لږ کسان دی چه د يوه حقيقی لياقت په مرسته يوه عالی مقام ته رسيږی او په اخلاقی فضايل په عالم کښی محبوبيت پيدا کوی.
يو اجتماعی عالم د خپل علمی تحقيق په رڼا کښی وايی
هغه خوک چه په رښتيا له ټولو اجتماعی عيبو نو يعنی له خود پرستی له تعصب له خطا کاری او له ريا او د روغو نه خلاص وی له اجتماع سره به هيڅکله موافقت و نشی کړی او هره کوره به انزوا اختيار کړی.
که د غه خبره رښتيا وګڼو نو هغه لياقت چه خلق يې خوښوی او په خلقو اغيزه لری بله قيافه پيدا کوی او د اسی مثال لری لکه چه يو بد رنګه مخ په ډول او سنګار ښايسته و ښودل شی.
همد غه سبب دی چه ځينی بد رنګه مخونه خلکو ته ښه ښکاره کيږی او ځينی ښايسته مخونه چه د حيا او عفت په پرده کښی پټ دی د چا توجه نه جلبوی.
لياقت کله لکه لوړ برج له ډيرلری ځايه نظر جلبوی مګر هيڅ پکښي نه وی او بی له نموده نور څه نلری.
کله کله و رانه کنډوا له ګنجونه پکښی وی او څوک يې نه وينی.
ما د غه راز ډير مختلف او متضاد لياقتونه ليدلی دی او پوهيږم چه هر لياقت ښاغلی نه دی.
ډير خلق د ا هم لياقت بولی چه سړی قلبه روپی په بازار کښی وچلوی او په يوه روپی د دوو روپو مال وا خلی ځکه په لياقت باندی ډيره ښه عقيده نلرم او ډير ځله را ته د غه متاع لکه د غلا مال که هر څومره قيمتی وی ارزانه او بی قيمته معلوميږی.

کوچنيان

زه نه پوهيږم چه ومونږ ولی کوچنيانو ته په کوچنی نظر ګورو ، يعنی ولی ځانونه لوی ګڼو او دوی کوچنی بولو؟ ښايی چه پدی خبره زه ساده غوندی ښکاره شم او زما د غه خبره د کوچنيانو خبره وی مګر څه وکړم زه په رښتيا تر اوسه ښه نه يم پوه شوی چه لوی څوک دی او کوچنی څوک دی؟ ځينی کسان چه د لويوالی دعوه کوی او ځانونه لوی ګڼی ما ته کوچنی اوو اړه په نظر راځی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښايي چه ددی سبب همدغه وی چه زه پخپله کوچنی یم.
دیوه کوچنی ماشوم زمکه او اسمان هم ډیرلوی نه وی او لمریا سپوږمی ورته یو ټیکلی ښکاره کیږی.
ددنیا لکونه او کروړونه هم دماشومانو په نظر کښی له خوشلونه زیات نه دی او هرڅه کم په نظروړځی.
پاته شوه دابله خبره چه کوچنیان زما په نظرکښی خدای ولی لوی کړیدی او زه ځله هغه چاته په لویو الی قایل یم چه نوروته واړه معلومیږی.
دا هم بی دلیله نه ده، زه په ماشومانو کښی ځینی داسی لوی خویونه سترصفتونه وینم جه هغه(ستاسو په اصطلاح په ډیرولویانو کښی نشته)
هغه کسان چه لویي لری او ځانونه ورته لوی او زورور معلومیږی دخپلی کینی او بغض په مقابل کښی ډیرکمزوری دی.
که زه اوته هرڅومره لوی شو او قوت و مومو پخپلو غلیمانو رحم نشو کولی.
زورورو باندی قهر او غضب دیرزوروروی مګرماشومان دغه رازنه دی هغوی په زړونو کښی که کله عناد او کینه پیدا شی ډیرژربی محوه کولی شی اویوه شیبه وروسته له هغه چا سره مینه کوچه یو ساعت دمخه یی ورسره منګولی لګولی.
داکارلویان نشی کولای،لوی خلق دخپل قهر او غضب په مقابل کښی دیرواړه اوډیرکمزوری دی.
دا زور او قوت دکوچنیانو په برخه رسیدلی دی چه دحسد او عناد اورمرکړی او دا جهنم په ګلزار بدل کاندی.
ددنیا لوی لوی غمونه او مصیبتونه چه دلویانو ملا ماتوی په کوچنیانو ډیرتسلط نلری او دحوادثو ډیره زوروره سیلی ددوی له شونډو خندا او خوشحالی نشی وړلی.
دوی په همدغه جګړه کښی خپل کاغذی پتنګان په هواکوی او خاندی ددوی تصور او تخیل له دوزخ نه فردوس جوړولی شی او مونږ په جنت کښي هم له مارانو او لړمانو نشو خلاصیدی.
دوی په ډیرلږ څه ډیرخوشحالیږی یعنی دیره زیاته خوشحالی په ډیرلږ شی اخستلی شی مګرلویان په ډیرڅه هغومره نه خوشحالیږی.
پدی سودا دوی له هرچانه ښه پوهیدلی دی او نورپکښی غولیدلی دی.
دکوچنیانو په زړه ګښی چه هرڅه وی هغه په خوله هم ویل شی مګرلویانوته دغه حق پوره حاصل ندی.
داجتماع اداب او قیود ، عرف او عادت،اصول او قوانین په لویانو حکومت کوی او کوچنیان دعقل له غلامی نه هم خلاص دی.
داخبره صحیح ده چه انسان اول په جنت کښی و ، وروسته بیا دغه نیمګړی جهان ته راغی.
دهرماشوم سرګذشت همدغه دی، ماشومان او کوچنیان ټول جنت کښی دی ، دمورغیږ دماشوم دپاره جنت دی، دمیندو تیونه دشیدولښتی دی دحیات اوبه همدغه سپینی پی دی چه دمیندوله تورو پلوونولاندی پټی دی.
ترڅوچه ماشوم ماشوم دی اوله اندیښنو سره نه دی اشنا ددنیا له غمونو نه داسی بی غمه دی لکه چه پدی دنیا کښی بیخی نه وی او په بل جهان کښی اوسی.
کله چی له دغه معصومیت نه لږ غوندی لری شی او شیطان یی وغولوی نوله جنت نه بهرشی اودنیا ته راشی.
اوس پوه شوی ! چه بلوغ اولویوالی علامه له شیطان سره آشنا کیدل او غولیدل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګ برجونه

دکلا برجونه او ديوالونه ډيرجګ و ، دکلا شا وخوا خندق ډيرژورو. له دغه جګوالی سره دغه ټيټوالی تړلی و اودلوړتيا راز په همدغه ګنبده کښی پټ و.

ترڅو چه يو ځای ډيرژورنشی دچا برجونه نه جيګيږی.

ديوه لوړيدل اودبل ټيټيدل يوله بله تړلی دی.

دا جګ برجونه هرچاله لری ليدل مګردا لويه کنده له لری چانه ليده اونژدی خلقوهم ډيرپام ورته نه و.

زمونږ سترګی له ډيرلری ځايه اورخلی اوجګ برجونه وينی مګرژوری ځاګانی اولويی کندی څو قدمه هغه خزانه وينی.

ددی هسکو ديوالونو اولوړوبرجونو ځته له همدغه ټيټ ځايه اخستل شويده دا ځته دسنډا له پښولاندی پخه شوه اوډيروخلقوپه لتووهله بی له دينه دا ديوالونه اوبرجونه نه لوړيده.

يوه لوړمقام ته رسيدل دغه را زکارونه په مخکښی لری او ټيټ همدغسی جګيږی.

ددنيا جاه وجلال، عزت اومنزلت هماغه لوړ برجونه دی چه سرګذشت يی له ډيرټيټ ځايه شروع کيږی.

کوم سرچه دډيرو خلقوپه مخکښی په تعظيم ټيټ شی نورسرونه ورته په احترام نه ټيټيږی.

هغه چه بل ته لاس په نامه نه وی ولاړ نورو ورته لاس په نامه نه دريږی.

دا هغه پوردی چه سړی يی يوه ته ورکوی اوله بل نه يی غواړی.

که دا خبره تاسی نشی منلی نورا شی دخان نوکران وګوری ! هغه چه دخان په مخکښی خپل سرډيرټيټوی په نورو باندی ډيرتفوق لری اودرجه يی لوړه ده.

هغه آس چه دارباب دسپرلی دپاره په کمند کښی ولاړ دی له نوروآسونونه ډيرقدرلری اوميتران يی ډيرښه خدمت کوی.

که مونږ حقيقت ته ښه ځيرشو عزت ډيرځله په ذلت ګاټه شی اوباداری دغلامی نتيجه ده.

ډيرخلق شته چه دشخصيت ګټلودپاره خپل شخصيت له پښولاندی کوی اودعزت دپاره عزة النفس قربانوی.

څنګه چه دهقانان غنم په خاورو کښی شيندی اوبيا دغنمودرمندونه اخلی دوی هم عزت اوشخصيت له خاورولاندی کوی اوودی ته يی منتظروی.

په دنيا کښی لږکسان دی چه خپل فطری اوطبيعی لوړوالی په بل شان ساتی اودلوړوبرجونوغوندی نه دی بلکه دغروله جګوڅوکوسره شباهت لری.

حقيقت

لکه چه ريا په عبادت کښی وی اوشيطنت په هوښياری کښی.

دښمنی هم که ددوستی په جامه کښی پټه وی اورقابت دمحبت په ځيرښکاری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرمحبتونه دی چه ډیری پتی کینی پکښی پتی دی.
په ډیرو احسانونو کښی دیرزیانونه پټ دی.
ددی زمانی خندا دماشومانو او ساده ګانو خندا نه ده چه یوازی دمینی او محبت له پښته وی.
ددی وخت ښیګڼه هم که هرڅو مره ښکلی وی عفت او تقوی پکښی نشته او ډیره رسوایی ورسره ملګری ده.
درقیبانو احسان او مهربانی دخلقو په نظر کښی ځوانمردی معلومیږی مګرله دغه باران سره تندر، رڼلی او سیلابونه ملګری دی.
زه ددښمنانو مروت عالیجنابی ګڼم مګرصداقت او محبت ورته نشم ویل همدغه سبب دی چه زه دروغ او ریا بیخی نشم زغملی او په ځینو مواردو کښی ورته ډیرښه نومونه هم پیدا کوم.
زه پوهیږم چه عالیجنبان خپل رقیبان ځنګه وژنی؟ ما ته معلومه ده چه قاتلان ټول یوراز نه دی.
ځینی خپل رقیب په توره وژنی، ځینی په ټګی او ځینی په احسان، ته کولی شی چه دخپل رقیب سرد احسان په زورځانته ټیټ کړی او له خپل حقه هم ورته تیرشی مګرله رقابت نه نشی تیریدلی.
په احسان او مهربانی رقیب محوه کیږی مګررقابت نه محوه کیږی رقیب وژل او رقابت وژل ډیرفرق لری.
ډیرو خلقو خپل دښمنان مړه کړه مګردښمنی مړه نشوه.
دپهلوانی په میدان کښی یو پهلوان بل ته دملګرتیا لاس غځوی او احترام په ځای کوی مګرځان ورته نه ځملوی.
دغه راز احسان دزوراوقوت خاوندان له چاسره، نشی کولی ، دانیکی یوازی دضعیفانو کردی.
هغه چه خلق ورته سخی وایی او ستاینه یی کوی عالیجناب به وی مګردخیرخاوند نه دی.
دخان او ملک دا لویه او ښکلی مهمانخانه (میلمستون) چه ګوری په زوراو جبرجوړه شویده او ډیرکورونه یی دخپلی ودانی دپاره وران کړیدی.
داراز سخیان دخوارانو او غریبانو ګیډی نه مړوی بلکه خلق خواروی او وږی کوی یی.
حجره چلول او میلمانه پالل په حقیقت کښی دډیرو وږی کول او دلږو مړول دی.
دغه اسراف او تبذیرچه تا ته جود او سخا معلومیږی دپاکی او حلالی ګټی نتیجه نه ده.
که څوک په ظلم اوزورپه چل اوفریب پردی مالونه خپل نکړی دغه راز لوی دسترخان نشی غوړولی.
دچا په کور کښی چه هره ورځ پسونه او چرګان حلالیږی له هغه سره ارومرویا دلیوانو قوت ملګری دی یا دګیدړانو چل او فریب.
که څوک غواړی چه رښتیانی سخی او دخیرخاوند وګوری نولاړ دی شی هغه دهقان دی وګوری چه یوه لاروی ته یی سکړک او شړومبی په مخکښی ایښی دی او پخپله یی هم همدغه خوراک دی.
څوک چه پردی مالونه په چا باندی نه خوری او دخپل زیاراوزحمت په ګټه میلمه او مسافرپالی په سخاوت نه دی مشهورمګردخیرخاوند ورته ویلی شو.
هغه چه خانقاء چلوی او په لنګرکښی یی ډیروری مریږی مریږی په ظاهره خودی نوروته ډوډی ورکوی مګرپه حقیقت کښی دی دنوروډوډی خوری.
دغسی پیراوفقیرته که ډیرخلق ډیرخه راوړی اوله ډیروغټوسودا ګرونه په تول کښی درونددخیږی رښتیانی فقیرویل شو ځکه چه دده هرڅه دنورومال وی او پخپله هیڅ نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه چه د خان او ملک سخاوت د پردی مال برکت دی د شیخ کرامت هم د نورو د کرم نتیجه دی هغه څه چه مونږ ته په ظاهره ښه ښکاری په حقیقت کښی ښه نه دی او اصل څیره یی ډیره بده ده.
مونږ د یوه لښتی روانی او به پاکی ګڼو که څه هم دلارو او د کوڅو ډیری پلیتی او به ورسره ګډی شوی او ډیرو خارو یو پکښی بولی کړیدی.
ډیره ښه ده چه زمونږ سترګی د حقیقت د لیدو د پاره نه دی پیدا او هر وخت ظاهر ته ګورو.

لویه خدایه؟

که زه ښه وکړم ته را سره ښه کوی که بد وکړی د بد و سزا را کوی.
که ستا مینه زما په زړه کښی وی په محبت را ته ګوری.
که زه بی مینی شم ستا مهربانی کمیږی.
ستا د رحمت بارانونه په ما باندی هغه وخت وریږی چه زما په زړه کښی رحم وی.
زه چه هر څه وکړم ته هماغسی را سره کوی.
زما نیکبختی او بد بختی زما په عمل پوری اړه لری او جنت ته یا دوزخ ته تګ زما د ښه عمل او بد عمل نتیجه ده.
زمونږ عقل او فکر هم د غو مره دی مونږ چه تا ته پخپله آینه کښی وګورو ستا په باب د غه شان فکر کوو.
که مونږ ځانته و نه ګورو ستا لوی شان ته وګورو ته زمونږ له خیال او فکر نه ډیر لوی یی.
مونږ چه د ځان غوندی خلقو د پاره کالی نیسو او هغه د سر په سترګو نه وینو یا لنډوی یا اوږده.
مونږ پوهیږو چه ستا ستاینه له مونږ نه پوره نه ده.
مونږ ډیر واړه او کوچنی یو ته ډیر لوی یی.
دا زمونږ کړدی چه د ښو په مقابل کښی ښه وکړو او د بدو په مقابل کښی بد ، که مونږ خوک وو هو حاکمان هم مونږ وهی.
که مونږ په ځمکه کښی غنم و شیندو او او به ورکړو ډیر غنم را کوی ، او زمونږ آب و دانه ځمکه هم بی عوضه نه پریږدی.
که د یوه نیالګی پالنه او روزنه وکړو خوږه میوه او یخ سیوری را کوی.
که سودا ګر و ته پیسی ورکړو هر څه چه وغواړو را وړی یی.
که له یوه ماشوم سره مینه وکړو له مونږ سره مینه کوی.
ستا شان له ټول مخلوق نه ډیر اوچت دی.
ستا اراده زمونږ د ارادی تابع نه ده.
ستا کړه زمونږ له کړو نه نه پیدا کیږی.
ستا محبت زمونږ د محبت مولود نه دی.
ته خالق یی او مونږ مخلوق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومان

مونږ ناست وو ، ماشومانو زمونږ له ځنګه لوبې کولې.
کله به يو له بله ويشتل چيغې به جګې شوې ژړا اګولا به وه.
کله به د خندا شور او زوګ دومره او چت شو چه په عذاب به يې کړو.
يوه به چه د بل د لوبو شيان ګډوډ کول هغه به په قهرشو او کنځلې به يې کولې زمونږ پام نو ،يو را پاڅيده د بل مخ يې شو کاري کړ د هغه په مخ وينې وبهيدې او له مستۍ نه جنګ جوړ شو.
مونږ ويل: خيردي واړه دي نه پوهيږي.
زمونږ لويوالي دا تقاضا درلوده چه د کوچنيانو طفلانه لوبې هيڅ وګڼو او ملامت يې نکړو.
ماشومان د عمر او وجود په لحاظ په رښتيا له مونږ نه واړه دي مګر دومره واړه نه لکه مونږ چه د خداى په دربار کښې واړه يو.
د ماشومانو پوهه به له مونږ نه لږه مګر زمونږ پوهه د خداى په حضور کښې هيڅ نه ده يا هيڅ نه ده.
هلته مونږ له ماشومانو نه ډير واړه يو ، او زمونږ پوهه ډيره لږه ده.
زمونږ لوبې هم دوړوغوندي دي.
زمونږ خندا او ژړا هما غسې ده.
ماشومان پوهيږي چه واړه يو ، او مونږ نه پوهيږو.
راشئ ! چه پدې خبره ډير خوشحاله شو او د لوى خداى لويوالي ته په ډير اميد وګورو.

شعراوادب

د انسان په وجود کښې دوه شيان ډير عزيز معلوميږي چه يوه ته زړه او بل ته دماغ وايي.
له دماغ نه علم او فلسفه پيدا شوه ،له زړه نه شعر او ادب.
اروپايان زړه د عواطفو او نفسي احوالو ځاى ګڼي ، مسلمانان د ايمان او عقيدې ځاى ته زړه وايي.
صبر ،رحم، کرم شجاعت ،سخاوت د زړه کار دى.
عشق او مينه په زړه کښې وي.
شعر له زړه نه الهام اخلي او له زړه سره کارلري.
ډاروين وايي: هغه لوى کمال چه د تحول او تکامل په لاره کښې يوازې د انسان په برخه رسيدلى او نورژوي ترينه محروم دي د انسان قلبي عواطف دي چه په رحم ،مروت ،کرم ،شجاعت ، نوعه پرستۍ ترينه تعبير کيږي. که انسان غواړي چه له حيوانيت نه لرې وي بايد د غه عواطف ښه وروزي ، د عواطف روزل د شعر کار دى او شعر ته د عواطفو او احساساتو د ظهور او تجليت کوه طور ويل شو.
ځنګه چه د لمر وړانګې او پلوشې لومړى ځل د لوړو غرو په څوکو پريوزي او روستى وداع هم د غرو له څوکو سره کوي ، دغسې د عواطفو او احساساتو پر تو هم د شاعر په زړه له نورو نه زيات لويږي او ځيني زړو نه لکه د غرو څمڅې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوغارونه دغه رڼا یا بیخی نه وینی یا یی ډیره لږه وینی، همدغه عواطف او احساسات چه د شاعرله زړه نه الفاظو ته را نقل شی شعر ترجوړ شی او په زړونو اثر کوی.
هو ! د شعرموضوع ښکلی خیالات ،عالی احساسات، دزړه تاثرات، دغم او خوشحالی خوبونه، دروحی او جسمی ښکلا اغیزی او عشق و محبت دی.
که دغه شیان په یوه ښکلی تعبیراو ښو الفاظو کښی بیان شی چه دفصاحت او بلاغت مراعات پکښی په ښه شان شوی وی شعرترینه جوړ شی او ډیر ښه شعرهماغه دی چه په دغه معیاربرابروی.
څومره چه دیوه شاعرفکراو خیال آزاد وی اود محدودیت له قیودو راوتلی وی هغومره یی شعرلوړ او عالی وی.
که یو شاعردنورو په شان هرچاته او هرشی ته سرټیټوی او په فکرکښی یی دبغاوت جذبه نه وی موجوده له هغه نه دښه شعرهیله نشی کیدی.
شاعرباید دفکرانقلاب علمبرداراوبت شکن وی.
شاعرته نه ښایی چه دزاړه منطق درس دعقل له زاړه بوډانه واخلی او په زړه لاره په زاړه فکرپسی لاړشی.
دشاعرخیال باید ډیرلوړ پروازوکړی اوله ډیرهسک ځایه دغه جهان ته وګوری.
دشاعرنظرباید نوروغوندی نه وی او هرڅه په بل شان ووینی دشعراوادب ژوند دفکرپه ابتکارکښی دی اوتقلید یی ابتذال دشاعرمرګ دی.
دشعراوادب دنیا په دلداری اودلبری ولاړه ده شاعرباید په هرڅه او په هروخت کښی زړه ته رجوع وکړی اوډیرحساس زړه ولری.
هغه چه په زړونو کښی هیجان،تاثراوحساسیت نشی پیدا کولی اوزړونه نه خوځوی شاعرورته نشوویلی.
که داخبره ربنتیاوی چه انسان په هروخت او په هرحال کښی دزړه په خوښی پسی روان دی اوزړه په دماغ باندی حکومت لری یعنی دعقل ادراک دقلبی تمایلاتوله تاثیرلاندی وی نوویلی شوچه دیوه ملت عقلی اوذهنی سیراوحرکت هم دشعراوادب تابع وی او شاعران په نفسیاتو اوروحیاتو کښی تهیراوتحول راوستلی شی.
همدغه شعردی چه په زړوکښي زلزلی اوطوفانونه پیدا کوی اوکله پکښی داسی صبراوسکون ږدی چه غرونه یی ثبات او استقامت ته حیران وی.
که دا رشتیا وی چه دچرګانو په نارو ویده خلق له خوبه پاڅیږی نودا باید ومنوچه دشاعرانو په نغمودیوه ملت مړه احساسات اوجذبات را وینبیږی اوپدی اسرافیلی شپیلی کښی بل رازتاثیرات موجوددی.
کوم فیلسوف چه هرڅه بد ګڼی اوزنده ګی توره په نظرورغلی ده هغه هم شعرته ښه ګوری او شعرد انسان دپاره یوه ښه پناه ګاه بولی.
شوپنهارروایی: ټولی بدبختی دانسان له نفس څخ نشتُ کوی اوله ژوند سره ډیرمصیبتونه اوغمونه ملګری دی که څوک یوه داسی چاره لټوی چه له بدبختیونه لږغوندی په امن کښی شی باید په صنعت او هنرکښی مستمرق شی اودښکلا په مظاهروکښی ځان ورک کړی.
په دغه حال کښی سړی په ظاهرله خلقوسره وی مګرپه معنی کښی یوازی وی اودنیا ورته لکه یو سراب معلومیږی چه دده لمنه نشی لمدولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغسې بيخودۍ کښې انسان د دنيا له شر او شوره اسوده کيږي او د بې نيازۍ مقام ته نژدې کيږي چه غير له حقايقو بل شي ته متوجه نه وي، دغه صنعت او هنر چه د شو پنهاو ر په نظر کښې د ښکلا مظهر دی او د ي ورته ښه پناګاه وايي شعر دی.
که چيرې په دغه غم لړلي جهان کښې د سعادت او نيکبختۍ پلوشو کله کوم کوررڼا کړې وي هغه به د شعر کور(بيت)وي.
د شاعر خيالي دنيا تر ډيره حده له غمونو او مصيبتونو نه پټه ده او هلته داسې به درد سره بيخودي شته چه له سرې نه هرڅه هيروي.
تاسې شعر او ادب ته په عادي او معمولي نظر مه ګورئ، د شعر تومنه او قدسيت په نظر کښې ونيسئ.
هغه څه چه په زړونو کښې پيدا کيږي او په زړونو اثر کوي هغه عادي او معمولي څيز نه وي.
دا د غم او خوشحالۍ ترانه د انسان په ژوندانه کښې ډيره زياته اغيزه لري او انسان ترينه هيڅکله نشي بې نيازه کيدی.
د يوه ملت ژبه،کلتور، اخلاق په شعر او ادب ساتل کيږي د يوه ولس ذوق او شعور، فکر او خيال،د احساساتو او عواطفو هنداره شعر او ادب دی.
هرخو مره چه د يوه ملت شعر او ادب عالي وي هغومره يې اخلاق،نظر او روحيات لوړوي او له لوړو ملکانو او انساني فضايلو سره يې ارتباط او تعلق زيات وي.
شعر او ادب د بشر علايق له دين او مذهب سره ټينګوي او په هوښيارۍ کښې بينايي او همدردي پيدا کوي.
کله چه زړونه کلکيږي يا توريږي نو شعر پکښې رقت او صفايي پيدا کولی شي .
هغه څه چه انسان د ماديت له غلامۍ او بت پرستۍ نه ساتي شعر دی.
عارفانه ذوق، انساني عاطفه حکيمانه شعور د شعر په نغموده کوي او د حسن و نظر علايق همدغه شي ساتي.
کوم ملت چه شاعر نلري زړه نلري، سترګې نلري، عواطف نلري او د ذوق و تمناله خونده محروم دی.
شاعران دا کولی شي چه د انسان فرعوني غرور په تواضع بدل کړي او د دوهي ملنګ ته شاه جهان خوی او مړې سترګې ورکړي.
غم او سرور د شاعر هديه ده چه له زړونو څخه يې اخلي او زړونو ته يې ورکوي نو کوم قدر او قيمت د انسان په بدن کښې زړه لري په يوه جامعه کښې يې شعر او شاعر لري.

د ادب راز

چا چه د شعر او شاعر په باب ډير فکر کړيدی او د واړه يې ډير ښه پيژندلی دی هغه وايي ډير ښه شاعر هماغه دی چه ډير خود پرست وي او بې له ځانه په بل هيڅ شي کښې فکر ونه کړي.
د غه راز شاعر خپل ځان پخپل شعر کښې ښي او مونږ ګمان کوو چه زمونږ تصوير يې ايستلی دی.
شاعر ځکه په مونږ ګران دی چه زمونږ د زړه خبرې کوي او زمونږ خاطرات را يادوي.
شعر د زړه غږ دی او د زړه غږ د منطق له غږ نه ډير قوي دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاعر پوهيږي چه عقل او منطق، دليل او برهان په مونږ باندی حاکم نه دی بلکه غرايزاو احساسات زمونږ رهبری کوی، دهمدی لامله هغه له احساس او غريزی سره خپل تعلقات ټينګ ساتی او له زړه سره کارلری.
هغه څوک چه زړونو ته ښه ښه پيغامونه راوړی اوزړونه خوشحالوی شاعردی، هغه پيغام چه دمعشوقی له خوا عاشق ته راځی شعردی.
شاعرله مونږ سره دعشق او مينی په کارکښی کومک کوی اوله دينه ښه کومک بل نشته.
شاعرپوهيږی چه له نااميدی نه څنګه لذت اخستل کيږی اوغم څنګی خوږوالی پيدا کړی.
شاعران لکه ماشومان ډيرښه ښه خوبونه وينی او په همدغوخوبونودزړه نو تسلی کوی.
که دغه خواږه رويا اوښکلی تخيلات نه وی دژوندانه تحمل ډيرګران دی.
څه شی چه مونږ ته ژوند خوږاوښه ښکاره کوی دهغه شی تصوردی چه په ژوند کښی بيخی نشته.
تاسی له شعراوشاعرنه علمی حقايق مه غواړی دشعرهدف حقيقت نه دی جمال دی ښکلا اوجمال لکه علم په ټينګ اساس نه دی ولاړ.
دعلم په دنيا کښی په يوڅه پوهيدل خوندلری او په شعراوادب کښی ايهام اوابهام مزه داروی.
دلته سراوراز، پرده او حجاب کمال دی، هلته تشريح، تفصيل تحليل او تجزيی ته ضرورت دی.
هغه جذبه چه دانسان په روح ډيراثرلری دسرجذبه ده.
هيڅ ښکليتوب بی پردی اوبی حجابه نه دی.
هرڅه چه مونږ خوښوو ارومرويی په مخ باندی دا سرپرده پرته ده.
انسان له هغواشعاروسره شديده علاقه لری چه ځينی برخی يی ابهام لری اومختلف تعبيرونه پکښی کيدلی شی.
په شعرکښی يوازی دغريزی رهبری کافی ده.
شاعرباید دخپل فن به قوانينوکښی ډيرتاورا تاونشی چه لطف اوزيبايی يا خپل معصوميت له لاسه ورنکړی.
دلوړاوعالی شعردپيژندلومعيار بل شی نه دی له ژوند سره ارتباط دی هرڅومره چه يوادبی اثرله ژوندانه سره ښه ارتباط ولری هماغومره ورسره علاقمندی زياته وی.
په شعراوادب کښی ساده انشا دا نه ده چه بيخی بی پيرايی وی اومختلف اجزا اوعناصرپکښی نه وی چه مختلف اجزا اوعناصرپکښي داسی ويلی شوی اوګډ شوی وی چه تشخيص اوتجزيه يی نشی کيدی ساده انشا ورته ويلی شو.
څنګه چه دلمرړنا ظاهراً سپينه اويورنګ معلوميږی مګرپه حقيقت کښی له اوو رنګونوڅخه جوړه ده ، ساده انشا هم له دغسی ترکيب پيدا کيږی.
غرض داچه په شعراووينا کښی ساده ګی ښه ده اوسادګی له ښه امتزاج له عالی نظم اوداجرا له ښه تناسب څخه پيدا کيږی.
هغه انشا چه ډيری قلقلی پکښی وی اوډيرجليل لری يعنی لکه رعد اوبرق داسی وی دليکونکی عجز اوتصنع ښی.
دغه راز هنرښودنه له واعظانوسره ښايی، په شعراوادب کښی ساده ګی لوی صفت دی نه کاکه توب اوطمطراق.
شعرله علم اوفلسفی نه دين اومذهب ته ډيرنږدی دی اوالهامی خيز دی په شعرکښی عواطف اوخدايی فکرونه ډيره اغيزه لری.
په شعراوادب کښی يوازی بشرولتيوی اوبس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اناتول فرانس چه په ادب کښې ډيرژورفکرلري شعراوشاعر ، ادب اواديب ته په دغه نظرګوري اودغسې يې معرفي کوي.

نوی کال

مونږحسابي خلق يو اوله ځان سره يوحساب لرو.
زمونږ په حساب زوړ کال ختم شو اود نوي کال په سربانډي موقدم کيښود.
مونږ پوهيږو چه زمونږ حساب نوروغوندي نه دي.
دهغوي نوي کال دشلم قرن شپږ پنځوسم کال دی اومونږ دخوارلسم قرن پنځه ديرشم کال ته نوي وايو.
په رښتيا چه مونږ پخپل حساب ډيرښه پوهيدلي يو اوپوهيږو چه په کوم زمانه کښې ژوند کووا وڅومره بيرته پاته يو.
مونږهم دزمانې په ګرندۍ ګاډي کښې سپاره يو اوچيرته ځو.
دا ګاډي لکه دوزيرانوموټرکال په کال نوي کيږي مګرپه زړواوخرابولاروروان يو ،ځکه ګرندي نشوتللی.
مونږ په کال اوکالوکښې ژوند کوواوډيرخوشحاليږوچه له زاړه کوره نوي کاله ته اوله زاړه کاله نوي کال ته لاړشو.
هو ! مونږنوي کال ته خوشحاليږو اوهرکله غواړوچه نوي لوښي پيدا کړو اوپه نوي پياله خوله کيږدو ، که څه هم دزړې زمانې دقرمزاوجاپان لوښي ددي وخت له لوښونه ډيرښه دي.
زمان اومکان هم دوه طرفه لوښي دي چه زمونږژوند ورپوري تړلي دي اوپه دواړو کښې مونويتوب خوښ دي،
مګرد مکان په ساحه کښې زوړ اونوي ښه پيژنو اوپوهيږوچه دغه ښارنوي اوهغه زوړ دي،دا ودانۍ زړه اودا بله نوي ده،خودزمانې په زړښت اوځوانۍ کښې لکه چه تيروتلي غوندي يو.
دزمانې ظرف چه هرڅومره زړيږي زمونږ په حساب هماغومره نوي کيږي، مونږدزمانې آغازته نژدې وختونه زړه زمانه بولواودزمانې روستيوپيړيوته نوي عصراونوي زمانه وايو.
نوي کال هم په همدغه صحيح حساب بنادي.
داتيا کالوبوډا خپل روستی کال نوي کڼي اودخپل ماشوم توب زمانه ورته زړه معلوميږي.
هرکال چه نوي کيږي له ځانه سره نوي خيالونه ، نوي فکرونه ، نوي کارونه ملګري وي.
که نوي کال خپل ټول کالي نوي نکړي يوڅه خونوي کوي اوځيني زړې جامې له ځانه لرې غورځوي.
دنوي کال دنويتوب معيارهمدغه دي.
مونږهيله لروچه نوي کال په ډيرونوجاموکښې ووينواوډيرنوي شيان ورسره وي.
مونږله نوي کال نه په رښتيا نوي څه غواړو اوپدي پوهيږوچه زوړ بوډا په نوي جامه کښې هم زوړدي اونوي ځلمي په زړوجاموکښې زوړنه دي.
که نوي کال زړوښکاريانوته نوي مرغي راولي نوي کارورته نشوويلي.
دنوي کال دلومړي ورځې ميله هم څه نويتوب نلري ځکه چه زمونږ په هيواد کښې دهرنوي کال شروع په ميلواوساعت تيريوکيږي اوقلبه کشي يعنې دکارآغازرسماً يوه نمايشي لوبه دي.
مونږبايد پدي پوه شو چه نوي کال له مونږنه څه غواړي اوپخپله څه کوي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی کال سمدلاسه دورځو په اوږدولو او دشپو په لنډولو پیل کوی.
یعنی دخوبونو وخت کموی اودبیداری وخت دکار او فعالیت دپاره زیاتوی.دتیاری او تورتم عمرلنډوی اودرڼا عمر اوږدوی.
که مونږ دنوی کال په رمز او اشاره پوه شو دپسرلی برېښنا ګانی همدغه مطلب ته اشاره کوی چه دنوی ژوند اساس په برق او برېښنا ایښودل شویدی او هغه زمانه تیره شوه چه دحیات اوبه په تورتم کښی وی او ژوند په تیارو کښی و.
دنوی کال له شروع کیدو سره سم په هوا کښی اعتدال پیدا کیږی او دژمی سوړوالی ورکیږی.
دنوی کال لومړی درس همدغه دی او ساړه زړونه یی نه دی خوښ راشی ! چه دزمانی په تقاضا ځان پوه کړو او پیروی یی وکړو.

زما دلاس نیالګیه!

زه نه یم خبرچه ته چیرته وی او له کوم ځایه راغلی.
دومره پوهیږم چه له نورو ګڼو نیالګیو سره په یوه تنګ ځای کښی ولاړ وی.
هلته ستا دلو ییدو او غټیدو دپاره زمینه مساعده نه وه ځکه ستا تعلق له هغه ځایه قطع شو اودلته راغلی.
زه ستا په راتلوډیر خوشحاله یم او تاته پخپل انګړ کښی ځای درکوم.
زه غواړم چه ستا تعلق او ارتباط له دغه کاله سره ښه ټینګ شی ستا نیلی اوریښی هرخواته وغځیږی ،ستا څانګی او ښاخونه په دغه نوا اوفضا کښی ډیره وده وکړی اوله تانه غټه ونه جوړه شی، زه به ستا دترقی اولوییدو دپاره زیارکاږم ته دلته زما له اولادونو سره په دغه کاله کښی او سیږه !دا ځا په تاباندی نه تنګیږی.
دا ستا کوردی ته ددغه کاله له ماشومانو نه یو ماشم یی.
زه هیله لرم چه ستا له سیوری لاندی ډیرخلق کښینی.
ستا شګوفه اوخوږه میوه هرڅوک ووینی، ستا له څانګو اوښاخونو نه مرغانو خوږی نغمی وکړم.
زما نیالګیه ! که زه تا شین او سمسورووینم څومره به ښه وی.
ستا ښایسته شګوفه ، ستا سیوری او ستا میوه به زما دپاره ډیرلوی نعمت وی.
که دغسی ښه اثراو دغه شان نیک عمل له ما نه یادګارپاته شی دا به زما نیکبختی وی .
زه دغه دګلابو بوټی اودغه دعکاسی نیالګی هم ستا له څنګه ړدم او تا ته دا ښیم چه زما زیاربوازی دمیوی دپاره نه دی زه ستا له شګوفی او شنو پاڼو سره هم ډیره مینه لرم.
که له ما سره کیږه شته اوبی خورا که ژوند نشم کولی له ماسره سترګی هم شته او په مخ باندی پوزه هم لرم.
څومره به ښه وی چه سبایی ستا له څانګو دمرغیو خواږه اوازونه واورم او په خوږو نغمورا وینښ شم.
زما نیالګیه ! ته په دغه هوا کښی وده کوی باید خپله خوشبویی هواته وسپاری او دهوا مرغان له تانه استفاده وکړی.
هغه ورمه چه ستا کاله ته راځی باید له ځان سره یو څه یوسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشاتومچې باید ستاله کوره بېنوا لاړې نشي.
کشکې زما دوستان او ملګرې ستا له سیورې لاندې خوشحاله کښېني او دلته دخوشحالۍ خندا واورم.
یوه خوله خندا او یوه شیبه خوشحالي پدې ارزي چه زه څو کاله ستا خدمت وکړم او له لرې ځایه اوبه درته راوړم.

دفکرپالونکی

پیرا وفقیرنه یې چه خلقو ته دعاوکړي او دهرچا دپاره د تسلي زيارت شي.
فیلسوف او عالم نه يې چه خلق درنه علم او پوهه یوسي.
طبیب نه یې چه درنځورانو علاج وکړې.
پیسي نلرې چه حاتم طايي شي او وږي ماړه کړې.
قاضي يا حاکم نه یې چه عدالت وچلوې او دحق ملګرې شي.
دغه راز افتخارات ستا په برخه يو هم ونه رسیده.
ته یو شاعر او لیکونکی یې مګرله تا نه ښه شاعران او ښه لیکوال ډیرپیدا کیږي سره له دې زه تا ته په ډیرقدر ګورم او تاته په دیرلوی حق قایل یم.
دلته دفکر او قلم خاوندان ډیردي مګر دفکراو قلم دازادي علمبرداران ډیرلږدي ځکه ستا مقام له نورونه هسک ګڼمه.
که څوک تا ته دفکرخاوند ونه وايي زه ورسره څه کارنلرم مګرکه دفکرخاوند تا خپل حقدارونه ګڼي زه به ورته بې انصافه ووايم.
هغه څوک چه په وطن کښې هیڅ نلري او دوطن دازادي دپاره سرورکوي په وطن باندې حق لري.
همدغه وجه ده چه دفکرپالونکي مقام له فکرلرونکي څخه ډیراوچت دی او زه هم دواړوته به یوه نظرنه ګورم.

دژوند نغمه

ټول غلي دي ، هیڅوک څه نه وايي . دژوندانه نغمه غلې ده .
په دغسي چوپه چوپتيا کښې ذوقونه مړي فکرونه محوه کیږي نشاي او خوښۍ لکه وحشي مرغه له انسانانونه تښتي.
زه غواړم ددغه سکوت طلسم مات کړم او خپله سرینده وغږوم.
دا سرینده ما دعشق له هیواده او دبلبلو له کوره را وړیده.
زما دسریندې اواز ډیرخوږدی.
راشي ! کښېنئ زما نغمې واورئ زه نه غواړم چه ارزوګانې مړې او زړونه ساړه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه د احساساتو او جذباتو د وينبو لو د پاره راغلی يم.
د غه ده ما خپله سرينده را واخيستله او خپلی نغمی شروع کوم.
آه- دا څه وشوه؟ له دی سرينده ی نه خوهيڅ اواز نه پورته کيږی.
سرينده خونه ده ما ته تارونه يې هم په ځای دی داولی نه غږيږی؟
ولی بی سره ده؟ له دينه لويه ضايعه بله نشته.
پوه شوم او وپوهيدم دا سرينده د بلبلو له کوره ده او بې د ګلو نو له خوا بل چيرته نه غږيږی.
دا سرينده، له عشق سره ارتباط لری او تارونه يې په هماغه مقام پوری تړلی دی.
زه بايد ګلزارته ننووزم او د ګلونو په حرم کښې د خپلی سريندی آوازواورم.
زما بايد د نرګس سترګی، د غوټې خندا ، د چندړولښتی، د سنبلو پريشانه زلفی وګورم او د حسن په ګلزار کښې خپله سرينده وغږوم.
بې له دينه دا خاموشی نه ورکيږی او خوشحالی نه پيدا کيږی.
دا توری وريځی بايد دلمراو سپوږمی له مخی لری شی.
د بلبلو پنجری او قفسونه بايد مات شی.
د باغ تړلی وربايد بيرته شی چه خوشحالی راشی اوذوق و شعور سترګی وغړوی.
دژوند نغمه د غه تقاضا لری او بی له دينه په ژوندانه کښې نشاط او سرور نه پيدا کيږی.

نوی فکر

هرچيرته لاړم، هرچا ته ورغلم ښکته پورته ډيرو ګرزيدم.
ښارونه می ولټول په هيڅ ځای کښې يې له هيچا سره پته نه وه.
هغه څه چه زه غواړم دلته نه پيدا کيږی چا چه غټه چوکی غوښتله پيدا يې کړه څوک چه په نوی موټرپسی ګرزيده هغه دی پکښې ناست دی هغه چه په پيسو پسی لالهانده و ، بانکونه يې ډک کړه.
يو ازی زه خپل آرزوته و نه رسيدم په رښتيا چه زه په ډيرنادراو نایاب څيزپسی ګرزم او زما حرص له ټولو نه زيات دی.
هو ! زه نوی فکر نوی خيال او نوی جهان غواړم.
دلته نوی راډيوګانی، نوی فلمونه، نوی ساعتونه ، نوی فيشنونه پيدا کيږی. مګر نوی فکر او نوی مضمون نشی پيدا کيدی.
دلته شاعرانو ډيری سندری وويلی خو نوی فکر پکښې نه و.
پسرلی بيا هماغه ګلونه راوړل چه مونږ څو ځله ليدلی او بوی کړيدی.
مونږ په قرنو قرنو د ګل او بلبل زوړ مضمون اړوورا اړوو مګر نوی څه نشو پيدا کولی.
مونږ نوی مضمونونه په زړو موضوع ګانو کښې لټوو او د زړی بوډی په سرنوی دړی ږدو.
دلته ميندی نوی اولادونه راوړی مګر دماغونه نوی فکرونه نشی راوړی.
دلته ښځی له کورونو نه وتلی شی خو نوی مضمون له دماغونو څخه نه راوزی.
دلته دا عادت دی چه پيغله د پلار په کاله زړيږی او بيا و ديږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته اوس هم دزړوفکرونوکاله ته ريباران ځي اوراځي اوله نوونه زړې خبرې ښې خرخيږي.
دلته دبوډې په ټال کښې زړې ارزوګانې ځانګې اوزاړه سرودونه غږيږي.
دلته په خيرات خواره ميلونران شي، بيسواده به ريسان شي.
زمونږکوچنيان چه پيدا شي نوسپين ږيرې وي اوپه ډيره زړه ځانګوکښې خملي،زمونږ للوډيره زړه ده اوزړه دايي
زمونږدماشومانوتربيت کوي زمونږ ځوانان که ږيرې ونه خريي او سپين ږيرې ورته ويلې شو.
مونږنوې خولې په سرکړې مګرنوې فکرونه موږد کړه،نوې ښارونه موجورکړه مګرزاړه بوډا ګان پکښې ناست دي
زړې قصې کوي.
مونږ دزړوبوډا ګانوپه محفل کښې زوړ راګ غږوو اوله سپين ږيرونه دځوانانواتڼ غواړو.
دا آرزوبيهوده ده زه بايد په نوې فکرپسې بل چيرته لاړشم.
دا شي له زړوشاجانيانوسره نشته.
که داتيا کالوبوډا نوې واده وکړې هم زوړ دی، که زوړ سرې نوې پوستين واغوندې بيا هم زوړدی که له زاړه ښاره
نوې ښارته راشي هم زوړوالی ورسره دی.
هو ! کوربې نوی دی، مګرفکريې زوړدی په دغسې نوې کورکښې نوې فکراونوې مضمون نه پيدا کيږي.

زوړ فکر

سترګې يې مه خلاصوی ! کوم ښکلي مخ به ووينې ليونې به شي.
ميخانه به وګوري مست به شي، ځان به ووينې خودبين به شي.
دبل عيب به ووينې بدبين به شي.
پريږدي ، چه سترګې يې پټې وي اوڅه نه وينې.
کوښښ وکړی ! چه په ښواوبدوپوه شي اوڅه زده کړې.
که دې دسواد اوعلم خاوند شوکه دې په سمه لاره روان شو.
که ده دښواوبدوتميزوکړبيا به يې سترګې پرانيزو.
دسترګوپردې به يې غوڅې کړودسترګوغړولواجازه به ورکړو.
پخواله وخت دده سترګې مه خلاصوی.
دې بايد هرڅه په پټوسترګوقبول کړې اوسپين سترګې نشي.
دې بايد هرڅه دزړه په سترګوووينې اودسرسترګې يې تړلې وي.

نادانی اونادارې

به کورکښې يې غله نه وه جامې يې هم زړې اوشکيدلې وې.
پورچانه ورکاوه مزدوري نه پيدا کيده حيران و ، چه څه وکړې اوډوډې ځانته څنګه پيدا کړې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له ډيرو انديښنو له کوره را واوت او شپه ډيره تياره وه.
پخوا تردی يی کله غلا نه وه کړی ځکه زړه نا زړه په يوه کاله ننوت او پس له ډيرتردد نه يی غلاته زړه ښه کړ.
په دغه شپه دده بخت بيدار وځکه چه د کاله خاوند ويده و.
ده په بيړه بيړه يو څه مال راټول کړ او په ويره ويره يی کورته راوړ.
وايی چه دغله په غره کښی ځای نشته نو په کاله کښی به يی څه حال وی.
له ده سره دا سودا ډيره زياته وه چه که سبا ته يی خلق کورولټوی او دغلا مال ترينه راوزی ځوکاله به په جيل کښی پروت وی او له دينه به هم بدبخته وی.
ده بله چاره ونه ليده د کوټی په يوه کنج کښی يی دزمکی په کنبلو شروع وکړه چه دغلا مال خوندی کړی
مګريو ساعت وروسته له خاورولاندی يو داسی کنج را ښکاره شو چه د سرو او سپينوزرو زورور دولت پکښی پروت و.
کله چه دا پټه خزانه راښکاره شوه غل وپوهيده چه په ټول کلی کښی ده غوندی بل بډای نه و او ده غوندی دذلت شپی هم بل چا نه دی تيری کړی.
هو !ده دخزانی دپاسه په لوړه شپی تيرولی دده په کاله کښی هرڅه ومګردی نا خبره و او خپل شته ورته نه ومعلوم.
دی نه پوهيده چه زه ډيرلوی بډای يم اوزما په کورکښی هرڅه شته.
دده ناداری په حقيقت کښی نادانی وه نورڅه نه و.
ددغسی سړی په حال افسوس په کاردی او که ديوه ملت دغه حال وی له دينه لويه بدبختی او دافسوس خبره بله نشته.
دناپوهانو فطری او معنوی استعداد همدغسی له خاورولاندی پټ پاته کيږی لکه چه دنا پوهه ولس معدنونه پټ پاته وی او څه کارترينه نه اخستل کيږی.

سيند

دوچوډاګونو ، ددښتو او ميرو له خنګه لوی سيند بهيږی مګر دغی وچی بيديا ته اوبه نه ورکوی.
په دغسی وچکالی کښی چه په اوبو باندی سرونه ماتيږی سيند لکه شوم بخيل په شتاب درومی اوزمونږ تندی ته نه ګوری.
کله چه سيند په چيوراشی کورونه اوآباد پټی هم له ځان سره يوسی.
همدغه سيند له مونږ نه هغه خوا بل رازروان دی او له نورو سره يی رويه بل رازده.
هلته دغسی ورانی نه کوی. دومره بخل نه لری. دغه راز بی رحمی پکښی نشته . هلته د سيند په غاړه زرشويان دسيند له شګونه زرراباسی.
ماهی ګيران پکښی په خوراروکبان نيسی او ښکاريان يی په لوا وسترډند کښی هيلی ولی.
هلته له سيند نه ډيری لوی ويالی بيل شويدی ، ډيرلوی لوی ډاګونه له اوبولاندی شوه .کلی اوښارونه آباد شوه ،شاړی ځمکی په ثمراغلی دغلو او ميوو پکښی څه کمی نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د سيند په مخکښې لوی لوی بندونه جوړ شوه، دبرېښنا ما شينونه ودريده، فابريکی او کارخانی په کارولويدی خلق آباد او ماړه شوه دا سيند ولی دلته دغسی او هلته هغسی دی.

مونږ ته په قهردی او په هغوی پيرزوينه لری، دلته ډيرتند او په خيزونوروان دی ، هلته غلی او آرام بهيږی.

دلته کوړوږځی او خپله مجرا بدلوی، هلته پخپله تاکلی لاره روان دی او بی لاری نه ځی.

په رښتيا چه سيند دلته ډيرورانی کوی او هلته ديوه نظام او قانون تابع دی چه ورانی ته يی نه بريږدی.

زمونږګناه د سيند په غاړه ده. سيند له مونږنه ډيرخه وری دی او ډيريی را نه وژلی دی. دا سيند خونی سيند دی او له مونږ سره يی زړه دښمنی ده، ځوځله يی زمونږ کورونه وران کړی او آباد پټی يی رانه په وار وار وړی دی.

زمونږټوله ګنا ه د سيند په غاړه ده.سيند زورور دی او به مونږ باندی هر وخت ظلم او تيری کوی.

آه- موږ خومره نا پوه يو چه دغه راز فکرکوو او پخپله ګناه نه پوهيږو مونږ خپله ګناه د سيند په غاړه اچوو ، د سيند په غاړه خومونږ پراته يو په رښتيا چه دا زمونږ ګناه ده د سيند نه ده.

سيند له چا سره دښمنی نلری، سيند هرتږی ته او به ورکوی او د هرچا خيرنی جامی پاکوی.

سيند پوخ کارغواړی او پاخه بندونه ورته په کاردی.

که زمونږ کارپوخ وای او زمونږ بندونه پاخه وای زمونږ ويالی نه وچيدی او زمونږ پټی او بونه وړل.

مونږ د سيند په بندوبست پوه نشو او له سيند نه موکار وانخيست دا سند دژوند او حيات سيند دی.په ده کښی دورانی او ودانی دواړه قوتونه موجود دی.

سيند د هرچا ظرف او استعداد ته ګوری هغومره او به ورکوی.

د منګی خاوند او د منګوټی خاوند ته سيند برابره برخه نه ورکوی او نه وړولښتيو ته دلويوويالو په اندازه څه ورکولی شی.

سيند د هرچا کار ته ګوری او هغسی ورسره کوی يعنی خام بندونه ورانوی او پاخه بند ته ځان تسليموی.

هغه ځوک چه دژوندانه سيند پخپل سرپريږدی او يوه معينه مجرا ورته نشی ټاکلی له ژوند نه استفاده نشی کولی.

عقيده

په سترګويی څه نه ليدل مګر د خدای کتاب يی ترځنګه واومسجد ته راغی.

ده هغه آسمانی کتاب په تاخچه کيښود او په لمانځه ودريده ، کله چه له عبادت نه فارغ شو او له مسجد نه روانيده هغه کتاب پاته شو او يو بل کتاب لاس ته ورغی.

دی ړوندو ، کتاب يی نه ليده او په کتاب نه پوهيده مګر ډيرټينګ يی په غيږ کښی نيولی و.

ده ته دا نه وه معلومه چه کتاب کښی څه دی او د چا کتاب دی؟ له ده سره ټينګه عقيده وه مګر پوهه او بينايی ورسره نه وه.

ده د خدای د پاره دغه کتاب ښکلاوه اولکه تعويذ له ځان سره يی ګرزاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمل

هغه خپله امسا ټکوله او بازارته راغی، په سترګو یې څه نه لیدل مګر په نامه یې هرڅه پیژندل له ده نه خپلو ماشو مانو وځکی غوښتی وی.
دی په همدغه شی پسی راغلی و.
ددنیا بازارته ډیرڅانده راغئ او څه اخلی. دکانداران دهغوی په سترګو کښی خاوری اچوی اوردی مالونه ورکوی.
ده ته هم دکاندارله خاورونه ډکی وځکی ورکړی چه هرڅه ورسره ګډو.
دی روان شو او په لاره کښی یې ځولی له لاسه خوشی شوه.
ده دزمکی په مخ لاس وګرزاوه او هرڅه یې راټول کړه.
دی نه پوهیده چه خپل کاله ته څه وړی؟ او دده وځکی څنګه دی؟
ده غوندی ډیرڅانده دلته راځی او هغه څه وړی چه دوړلونه دی.
هو ! دړندوعمل همدغسی دی مګرړوند نوله دی زیات څه کولی شی ړوند که په سمه لاره لاړنشی باید معذوریې وګڼو.

عبادت اودعا

درحمت بارانونه ونه وریدل، چینی وچی شوی په کاریزوو کښی دمرغی منبوکه نه لمدیده، دونوپاڼی په پسرلی کښی زیړی وی، په سمسوروباغونوخزان ولګیده. په خلقودلوږی هیبت راغی.
ټول دعبادت اودعا دپاره بیدیاته ووتل. پاک خدای ته یې زاری کولی لمونځونه یې کول، درودونه یې ویل ، دعا ګانی یې کولی ، دباران تږی و ، زوروربارانونه یې غوښتل.
دغسی داخلاص عبادت، دغه رازدسوز دعا ګانی کله دوی نه وی کړی په دغه وخت کښی ددوی تعلق له خدای سره ډیرزیات و ،دوی باوردرلود چه روزی له خدای سره ده، ډوډی له آسمانه راځی اوزمکه دخدای دسترخان دی.
هرچا له خپلوبدوعملونوتوبی ایستلی،دهریوه له سترګواوښکی بهیدی مګردآسمان له سترګویوه اوښکه هم تویه نه شوه.
دباران په انتظارکښی ورځ بیګاه شوه، ماښام هرڅوک خپلوکورونوته لاړل. دقبلی له خوا توره وریځ را ښکاره شوه چه ډیره زیاته تیاره ورسره وه، خلقوویل دحیات اوبه په تورتم کښی دی ، زمونږ دعا قبوله شوه ،اوس به داسی زوروربارانووریږی چه غرونه رغونه به په اوبوماړه شی اودزمکی تنده به ماته شی.
دا تیاره وروورزیاتیده، کلی کورونه ، غرونه رغونه په دغه تورتم کښی ورک شوه، له آسمانه ډیرزوروربارن راښکته شوچه تالندی ،بریښنا ګانی له هیبته ډک غرونه اوزوروړسیلا بونه ورسره و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهوا موجونه په دغه شپه طوفانی معلومیده، باران دیوه زورورآپت هیبت درلود، سیلاب له غره نه ډیری غتی تیږی وغړولی دهرچا دا یقین و چه هرڅه به سیلاب یوسی، مالونه اولادونه ښځی اونرپه ټول تباه شی دمړوپته به نه وی معلومه کلی کورونه به له خړولاندی شی اوهیڅوک به هیڅ پیدا نکړی.
دغه ډاربیا په کلی کښی دژړا انګولا آوازونه اوچت کړه خلقوبیا پاک خدای ته رجوع وکړه هماغه اوراد اوهماغه درودونه بیا لوستل کیده هرچا به دعا کوله چه باران ودریږی اودخدای له قهره نجات ومومی.

بی زړه

دایمان ځای زړه دی اودی بی زړه دی.
چه وړوکی و له شیشکواوپیریانوډاریده چه لږ غوندی لوی شو دملا صاحب له ډاره په سبق نه پوهیده.
په کورکښي د ادی ډارو اودباندی د دادا.
اوس چه لوی دی دخان ډار، دملک ډار، دحاکم ډاریي په زړه کښی تینګ ځای نیولی دی.
په لاره کښی ورسره دغلوویره ده اوپه کورکښی دغلیمانوله ویری خوب نه ورځی.
لویه خدایه ! په کوم زړه کښی چه دغومره ډیری ویری وی ستا ویره ډیره ځای نشی پیدا کولی.
په دغسی زړه کښی ستا خوف ته ډیرلږ ځای پیدا کیږی، که ستا ډاراودظالمانوډارپه یوه زړه کښی یوشان موجود وی له دینه لویه ګناه بله نشته.
کاشکی دوی یوازی له تا ویریدلی اوستا ددښمنانوډاریی په زړه کښی نه وای.
دخلقوډارستا ویره په زړونوکښی کموی اوایمان ته زیان رسوی، ستا ضعیفه بندګان یوازی له تا نه نه ویریږی له نورو نه هم ویریږی. دوی اوس دزورورو په مخ کښی حق نشی ویلی اوته دحق طرفداریی ، ته په دروغوخپه کیږی اودوی له ډاره رښتیا نشی ویلی.
ستا ظلم نه دی خوښی دوی له ویری د ظالمانوخدمتونه اوصفتونه کوی، هغه مسلمان اوس چیرته دی چه یوازی له تا ډاریږی اوبس.
ستا بنده باید د ډاربنده نه وی اودنمرود له اوره یی سترګه ونه سوزی.

ملک اوملا

دکلی ملک به چه هرڅه کول خوک یی مخی ته نشوورتلی ، زروه که زور ودواړه له ده سره و. هرڅه دده په لاس کښی و ، اوهرڅوک دده لاس لاندی و ، هیچا دخپلی خوراولوروا ک نه درلوده. دکلی غوری اوچرګان هرڅه دده و. ښایسته ښځی به ده کره وی، ښکلی هلکان به دده په مخکښی ګرزیدل اوهرچا به دده خدمت کاوه.
یوه ورځ به کوراوکلی کښی دا آوازه خپره شوه چه هغه بی موره اوبی پلاره هلک چه په علم پسی تللی و دعلم اوکمال خاوند شو هغه اوس له ډیری پوهی سره بیرته وطن ته راځی ، هرچا ته سمه لاره ښیی ،هرڅوک په حق پوه کوی اوهرچاته حق وایی ځکه چه هغه دحق ملګری دی اوله ظلم سره دښمنی لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا آوازه په ملک باندې ښه ونه لګیده.
ملک له دغه هلک نه وډارشو او پریشانه خوبونه یې ولیدل.
ملک پوهیده چه هغه خیرات خورملانه دی ، دهغه سترګې ډیرې مړې دي او په زړه کښې یې دزوروروډارنشته.
هغه هیڅکله بې له خدایه بل چاته سرنه ټیټوي. له هغه سره دحق جذ به او حقاني قوت شته او په وینا کښې یې بل شان تاثیرموجود دی.
ځوورځې پس ملا له یوې امسا سره راغی،ظلم او ناروا ته یې بد ویل، دزوراو قوت مخه یې ونیوله ،خلق یې پخپل حق پوه کړه او دمظلومانو ملګری شو.
دده ملګرې ورځ په ورځ زیاتیدل او په ولس کښې پوهه او بیداري پیدا شوه ،هغه ملک لرې شو او په ځای یې بل ودریده .دغه بل ملک هغسې ملکې نه کوله او ډیر به سم چلیده. چه علم او پوه پیدا شي ملکان سمیږي او خلق سم ملک دروي.
دفرعون او موسی قصه، دملک او ملا افسانه همدغه معنی لري.
ملکان باید په علم پسې لاړ شي او دعلم رڼا له ځانه سره راوړي.

شاعر

شاعریوازې پریږدۍ ځکه چه دی دجرګو او مرکو سړی نه دی .
هغه چه له نورونه ګټه کوي باید نورو ته ورشي.
دی غواړي چه له ځانه استفاده وکړي نه له بل چانه .
هغه وخت چه برخې ویشلې کیدې سازنده یې دساز او سرود مجلس ته راووباله او شاعریې له خلقونه لرې یوازې کښیناوه.
شعراجتماعي شو مګردشاعرپه برخه تنهایي ورسیده.
ځوک چه په آزادی مین وي هغه هیڅکله ځان نشي مقید کولی .
یو مجلس که هرڅومره ازادوي بیا هم بیخې بې قیده نه وي.
دازادۍ معشوقه هغه وخت چاته ځان ښيي چه له نورونه بیل او یوازې وي.
شاعرله ځان سره عشق لري او په ځان مین دی.
دی نه غواړي چه په نورو کښې ورک شي او نورو غوندې شي.
دی له خلقو سره همدردي لري مګرله خلقو سره ناسته ولاړه نشي کولی.
عاشق دې خومعشوقه نلري.
درد لري مګردوانه خوري.
ذلت یې نه دی خوښ او عزت ته هم په ښه سترګه نه ګوري.
دده طبیعت بل شان دی.
دی تاسې ته لاره ښيي مګرپه یوه لاره درسره نشي تلی.
سبا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ورځ چه تراوسه يې نه دلمروړانګی دغرونو په سرولويدلی دی اونه يې دپيښو اوواقعاتو مطلع چاته معلومه ده دسبا په نامه ياديږی.
داا ورځ لکه يوه پټه معشوقه له هرچانه پټه ده اودسحرنسيم يې هم له مخه پوړنی نه دی لری کړی.
دا نه ده معلومه چه دغه ورځ به څه له ځان سره راوړی او څه به له ځان سره يوسی.
دچمن په ګلونو به شبنم ورولی اوکه ږلی؟
يو اشنا به په سروسترګوله بل نه بيل کړی اوکه دوه خواږه ياران به غاړه په غاړه کړی.
دا ورځ له دغه مجهوليت اومعما توب سره دهرچا په زړه کښی محبوبيت لری اوهرڅوک ورته په اميد ګوری.
دهرچا کاراوزياردسبا ورځی دښه والی دپاره دی اودنن ورځی دعمل نتيجه دسبا ورځی په لمن کښی لټوی.
هرڅوک هيله لری چه دنن ورځی زحمت به دسبا ورځی په را حت بدل شی اوسبا به له نن نه ښه وی.
په همدغه سره د ژوندانه مشقت سپکيږی اودامید مزی غځيږی.
دنن ورځی بندی دسبا ورځی ازادی په خوب کښی وينی اوهمدغه رازخوبونه دغمونو تله سپکوی.
چاچه نن دخوښی اوخوشحالی ډولی کاله ته را وړيده هغه يقين لری چه سبا ته به دزوی پلارشی اوله دغی خوشحالی نه به بله خوشحالی پيداشی.
دا غولونکی سبا هيڅکله نه سبا کيږی اوترقيامته دوام لری.
دژوندانه ټول خوږ والی په همدغه شی کښی پټ دی که دغسی سبا ته څه اميد ونلرو دژوندانه تحمل هيڅکله نشو کولی.
زمکه اوآسمان په همدغی ورځی پسی سرپه خيږی سرګردانه ګرزی اوداتيا کالوبوډا هم له دغی ورځی نه نااميده نه دی.
که دسبا ورځی مينه زمونږ له زړونونه واوزی مونږ بيا ژوند نشو کولی څکه چه زړونه سړيږی اوارزوګان مری.
که مونږ له سبا سره خپل تعلقات قطع کړو ډيرتا وان به وکړو اوخپل ژوند به فانی وګڼو.
زمونږنظربه بيا لری ښارنه کوی اوډيرلنډ به ګوری.
په دغسی حال کښی مونږ بيا اوږده اوږده فکرونه نشوکولی اودمريخ سفرانه پاته کيږی.
دسباورځی فکرزمونږ په اخلاقی ژوند کښی هم ډيره اغيزه لری اودبشرهرراز مادی اومعنوی ترقيات ورپوری تړلی دی.
دهقان دهمدغی ورځی دپاره کرکوی اوباغوان په باغ کښی نيالګی ږدی.
دخرما زړی په زمکه کښی کرل اودخرما له ونونه خرما ټولول دهغوکسانو کاردی چه سبا ته اميد ونه لری اودنن ورځی په تنګه دايره کښی ايسارنه دی.
څومره چه دانسان ذهن اودماغ ترقی کړيده ، په هره اندازه چه انسان لوی شوی اوپوه شويدی هغومره يې له سبا سره تعلق زيات شويدی.
دسبا ورځی غم خوړل ، دسبا دپاره فکرکول، دسبا ورځی ضرورت اواحتيا ج په نظرکښی نيول دډيروپوهانو اودډيرولويانوکاردی.
زه لوی اوکوچنی په همدی پيژنم چه يوډيرلری ګوری اوبل ډيرنږدی دی ګوری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوه سبا هم ډيرلرى او دبل لنډ دى.
د مسلمان سبا پس له مرګه هم شته، دده نظر بايد ډيرلري ښاروکړي او ابدى ژوند په نظرکښى ونيسى.
ابدى ژوند همدغه دى چه سړى له سبا نه غافل نه وى او دسزا انديښنه ورسره وى.
نن او سبا هغه دوه ميلمانه دى چه يوځى او بل راځى. مونږله يوه سره وداع کوو او دبل په خدمت مشغول کيږو.
زمونږخدمت بايد دسبا ورځى دپاره وى او خپله آينده په نظرکښى ونيسو ، دعقل او دورانديشنى تقاضا همدغه ده

دپسرلى ګله!

ستا ښايسته او ګلالى خيره په جهان کښى څومره قدرلرى، اسمان له دومره لويوالى سره هرسحردشبنم په پاکو اورنو څاڅکو ستا ښکلى مخ وينځى اوزمکه دخپل زړه له نمه اوبه ورکوى.
دزمکى مخ په تا ښايسته دى هو ! ستا په ورمو معطره شوه، دبلبل خوږه نغمه ستا دجلوى برکت دى،شاعران ستا په ستاينه په جامعه کښى مقبول شوه، ښکلو پيغلو تا ته پخپل اوربل باندى ځاى درکړ، بورا ستا په مينه په غزلو کښى وستايل شو.
په شعراوادب کښى ستا برخه ډيره زياته ده، دمينى او محبت ډيرښه سوغات ته يى.
مګرګوره چه پخپل جمال او کمال مغرورنشى اوله باغو نه اوزى.
تا غوندى ډيرښکلى او ښايسته ګلونه دهيواد په غرورغوکښى پيدا شوه چه نه چا وليدل اونه چا وستايل.
که ته هم له دغه چمن نه ووتلى او په غرونو کښي دى ځاى ونيونه به بلبل پيدا کړى اونه ماليار.
ته دخلقوله نظره مه لرى کيږه او ځانته ماليارپيدا کړه !
دانسان دا عادت دى چه مطلق ښه نه ستا يى او هرښه څيز ښه نه ګڼى هو ! دى هماغه شى ښه بولى چه دده ته نژدى وى اودده خپل وبلل شى.
دلته هرڅوک خپل ښاغلى ګڼى او هريو دخپل باغ ګلونه ستايى.
نه هيڅکله دخلقوله نظره لرى کيږه مه.
ستا ښايست دخلقو دتوجه او التفات نتيجه ده.
که ته غواړى چه هرڅوک دى قدروکړى او پخپل سردپاسه ځاى درکړى لکه نرګس هرچاته په ښه سترګه ګوره اولکه دباغ غوټى هرسحرخلقو ته خانده !
په دغسى التفات اويوه خوله خندا سړى دخلقوزړونه خپلولى شى.
په يوازى ګلتوب او ګلاليتوب هيڅوک قدراومنزلت نه مومى او نه په تش ښايست دلبرى او دلربايى کيږى.
راشه زما دباغچى ګل شه * چه هرسحردى په ديدن تازه کومه

د رمى خاونده !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتورې کيږدۍ اودلوېي رمي خاونده !
پدې سره اوتکنده غرمه کښې ،پدې وچه بيديا او سپيره صحرا کښې ، چه يخې اوبه ،يخ سيورې توده ډوډۍ شودې اومستې کوچ اوپيروی کورت اوغوړې پوخې او پنيرونه هرڅه له تا سره دې په خوارانو اوبيوزلو رحم وکړه !
له لارويونه خپل خوړونکې سپي ايسارکړه !
هرڅوک چه ستا کيږدۍ ته په هيله او اسره راځي هغه له خپلو سپيونه ساته او قدريې کوه !
په دې وچ ډاګ کښې بل سيورې نشته يوازې ستا سيورې ته هيله او اسره کيږي.
که ته خپل سپي ونه نيسې له دينه لويه به رحمې بله نشته.
اې دخوړوسپيو خاونده !
ستا دسپيوتاوان له تا رسيږي اوددوی په ضررته نيولی يې.
سپي اونفس دواړه يوشانته دي.
ته خپل سپي ونيسه ! او په مونږ رحم وکړه !
ته پخپلو سپودا ګمان مه کوه چه دوی به هروخت ستا غليمان نوته غاپي .
دوی ډيرځله داسمان ستوروا وسپوږمی ته هم غاپي .
ستا په ملګرو اودوستانوهم بلوڅی او غوتې وهي.
آه- هيڅوک زما نارې نه اوری.
دخپلو سپيو حملې هم نه وينی.
زما غږ ترکيږدۍ نه رسيږي.
دوی ولې څه نه اوری؟
ولې څه نه وينی؟
ولې په چاړحم نه کوی؟ پردې خوبه نه وی؟
کيږدۍ خود پښتنو معلوميږی.

بی ګناه بندی

پريږدی ! دا بی ګناه بندی پريږدی !
مه ويريږی ،دده په آزادولو کښې هيڅ خوف او خطر نشته.
فساد او شرارت له ده نه نه پيدا کيږی.
دده بندی کول لويه ګناه ده.
دا هغه يوسف دی چه دبې ګناهی په سبب په زندان کښې لويدلی دی.
که دی له زندانه راوا وزی ستا سی آينده سنجولې شی او ستا سی دبلی ورځی غم خوړلی شی.
پريږدی !دا بی ګنا بندی پريږدی !

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دی خلاص شو ستاسو انتظام به په ډیره ښه شان وکړی.
ستا سی وړی به ماړه کړی، ستا سی بربنډ به پټ کاندی.
تا سی د غه ښکلی موجود په تورو خاګانو کښی مه غورځوی.
په زندانونو کښی یی مه اچوی.
په لیوانو او پړانګانو یی مه خوری.
پریږدی ! دا بی ګناه بندی پریږدی !
دی به ستاسی د ګډو وډو او پریشانو خوبونو صحیح تعبیرونه وکړی.
ډیری سخری، مبهمی او مجملی غوتی به پرانیزی.دی د راتلونکی حال پیشبینی کولی شی.
د طبیعت په رمزونو او اسرارو پوهیږی.
د جوی او فلکی اوضاعو اقتضاآتو ر معلوم دی.
پریږدی ! دا بی ګناه بندی پریږدی !
د ده په آزادی باندی علم او پوهه زیاتیږی.
وطن رڼا کیږی، ړانده بینا کیږی.
دی له خپلو جفاکارو ورونو سره هم ښه سلوک کوی.
دی ډیر پیچومی او اورولی شی.
ډیری کړی لاری سمولی شی او ډیر مشکلات حل کولی شی.
ما خوب لیدلی چه دا بندی خلاصیږی او د سلطنت په کرسی کښینی .
ښه فکر وکړی !
دا بندی څوک دی؟
پس له ډیره فکره وایم:
فکر دی فکر !

نظرلالا

په یوه ستانه کورنی کښی یو سپین ږیری خدمتګار او سیده چه هرچا به ورته نظرلالا ویل.
دا سړی د ماشوم توب له وخته د بوډا توب تر زمانی په د غه کاله کښی و او خپل ژوند یی په همد غه کاله کښی خاوری کړ.
د دی کاله نسبی سړی نه و او د خدمتګار په حیث یی کار کاوه، مګر مزدور ورته نشو ویلی ځکه چه د مزدور په شان کار یی نه کاوه.
هیڅوک به خپل خان د خان د پاره په کار کښی د غومره ستړی نکړی لکه چه نظرلالا د دغی کورنی په خدمت کښی ستړی او ستومانه و.
کوم کار چه څوک د یوی ټینګی او لوړی عقیدی د پاره کوی هیڅ حریص او په ګټه مین سړی یی د پیسو د پاره نشی کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دە دغه خدمت د خدای دپاره کاوه او په داسی جذبه یی کاوه چه دلمانځه د فوتیدو هم څه ډیره پروا ورسره نه وه.

په دغه سړی کښی دیرزیات اخلاص، امین توب او صداقت موجود و چه پدی وخت کښی یی مثل او نظیر نشی پیدا کیدی یا ډیرلږ پیدا کیږی.

دا سړی به نامه اوبی نشانه سړی و، جامی به یی تل زړی او خړی وی مګر دزړه صفایی یی دومره زیاته وه چه زه ورته حد او اندازه نشم ټاکلی.

په کوم کلی کښی چه نظرلالا اوسیده دجاه او جلال خاوندان او دعلم وفضل صاحبان هم اوسیدل چه ځینو مریدان هم نیول مګرزه له هغوټولونه نظرلالا انتخابوم اوله نورونه په ادب تیریږم.

زما دا عادت دی چه له مخدوم نه خادم ته په محبت ګورم اوله پیرنه می مرید خوښ دی.

له ماسره اوس دا فکرډیرپوخ شویدی چه دخیراوبرکت خاوندان په ساده مسلمانانو کښی ډیرموندلی شو اوپوهان او هوښیاران دبل دپاره له خپلی ګټی نشی تیریدلی.

څوک چه دخدای دپاره دنوروخدمت کوی او خپل ژوند دنورو له ژونده قربانوی هغه لکه نظرلالا داسی وی چه خپله مادی ګټه هیڅ نه پیژنی او په پردی کاله دومره زهیروی چه له هیچا سره به دخپل کاله دغومره غم نه وی دا سړی په تورا وسپین نه پوهیده الف اوبی یی نه وه لوستی دلفظ او معنی فرق یی نشو کولی مګر دنیکی او خیررسولو په لوړه مبدا یی ټینګه عقیده لرله اودا جذبه پکښی دعشق حد ته رسیدلی وه.

نظر لالا د هرچا په نظرکښی ډیرسخت اوبخیل سړی معلومیده هرچا به ویل چه ده غوندی سخت سړی بل نه پیدا کیږی، په رښتیا چه دده پیرزوینه په ځان باندی ډیره لږه وه مګربخیل ورته نشم ویلی اوډیرحاتمان زه ورځنی ځاروم.

کله به چه د کاله خاوند نظرلالا له کابله ننګرهارته استوه چه ځاروی اوپسونه بوزی نویو څوډوډی به یی ورته پخی کړی او ډیری لږی پیسی به یی هم ورکړی چه په لاره کښی ځانته کوم وخت څه نګولی واخلی یا چیرته دځارویو دپاره واښه پری رانیسی، دا سړی به له کابله لغمان ته ولاړ او ځاروی به یی هم ورسول، مګریوه میاشت یا دوه میاشتی پس به چه څوک میلمانه راغلل او چرګ به پکارشو نظرلالا به هغه پیسی په چرګورو ورکړی چه میلمانه په ښه شان عذرشی او د کاله دخاوند ښه نوم وساتل شی.

دی هغه راز خدمتګارنه و چه له خپل مخدوم نه څه واخلی او دځان دپاره شی ذخیره کړی بلکه دە به هغه ته څه ورکول او خدمت یی بیخی وړیاو.

دده خور او خوریی ډیرغریبان و مګرهیڅ بدګمانه سړی هم دا ګمان نشو کولی چه دی دی هغوی ته څه ورکړی.

که کله به دکاله خاوند دده په خاطرهغوی ته څه ورکړه دی به خپه کیده اوددغه کاله زیان ورته لکه د ایمان زیان معلومیده.

دنظرلالا دا عادت و چه چرغږ به له خوبه پاڅیده اودسپیدو په رڼا کښي به غره ته ته، ترڅو به چه لمرخرک واهه دە به له غره نه دخسوګیډی راوړ، چه سبا ناری به یی وکړ نوبیا به په نورو کارونو پسی روان شو اوټوله ورځ به یی کار او خدمت کاوه.

هغه پس له ما ښامه هم دشپی ترلسوبجو دمیلمنو خدمت کاوه اوډیرناوخته به ویده کیده.

دده په کارکښی درخصتی اوتعطیل ورځی نه وی اودناروغی دپاره یی هم فرصت نه درلود.

دی دعادت اوډیرکارکولو په وجه له پولادو نه هم کلک و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ګيډې چه ده د شپيتو کالو په عمر په شا باندې راوړې ددې زمانې ښه ښه ځوانان يې نشي وړلی.
ده به هرکله دختا پيوندي کالي اغوستل او خوراک يې هم ډير خوارو.
ترڅو به چه ډير مجبور نشونو دا ختر په ورځ به يې هم نوي کالي نه اغوستل.
په دغه کاله کښې به چه هرڅو مره ښه څه پاخه شوه دده برخه به پکښې ډيره خواره وه ځکه چه ښه ډوډې دده له ستونې
ښخه نه تيريده او په همدغه وجه به د چرګ ورميږ دده برخه وه.
نظرلالا له تودې ډوډې سره هم دښمنې درلوده او چه په شکورکښې به سره پرته وه نودې ته به يې لاس نه وروړ.
په همدغه سبب دی په ډيربخل مشهورو او هرچا به ورته سخت او بخيل ويلې.
دا ودخلکو قضاوت چه له حقيقت نه ډيرلرې و او په ډيرې ظاهربينې بناوه، هغه خوک چه خپل ژوند دبل دپاره وقف
کړي او هيڅ دنيا يې ګټه پکښې له نظرلاندې نه وي هغه ته به څنګه بخيل وو ايو.
هو ! نظرلالا په ځان باندې بخيل و ځکه چه له ځانه تيرو او خپل ځان يې بل ته بخښلې و ده ته به که چا دخداې دپاره
څه ورکړه هغه يې دبل دپاره اخستل او بل ته يې ورکول.
دا ايثاراوفدا کارې چه پدې وخت کښې لکه دانځرګل يا د مرغې پې ډيرنادرڅيز معلوميږي له انساني غرايزو سره
ډيرموافقت نلري او مثالونه يې ورک دي.
دا راز سړې دخلقو په نظرکښې ډيرساده او ډيراحمق معلوميږي.
په عقل او پوهه دا ګمان نشي کيدې چه چا ته ددغسې ايثار اوفداکارې اجازه ورکړې.
خپل ځان خوارول او بل پالل، له ځانه تيريدل او دبل په ښه ورتلل دعقل اوفکرکارنه دي، ددغسې کارونودپاره
يولوړ معنوي عشق په کاردې او دنظرلالا اخلاص غواړي.
ددغه کاله هرڅه دنظرلالا په لاس و او دده په امانتدارې هرچا داسې يقين درلود چه هيڅ شک پکښې چا نشوکولی.
زه دهغه چا ستا ينه نه کوم چه نظرلالا ورته ډيراخلاص اوعقيدت درلود او د زما په نظرکښې دستايلوور نظرلالا دی
اودده په ښه سړيتوب ټينګه عقيده لرم.
دې او س له نظره پناه دی او زه دده زيارت ته په ډيراخلاص ورځم.
په هغه اديره کښې چه دی خښ دی نورقبرونه هم ډيردی او په وربانده ی لاجنډې هم ولاړې دي مګرزه خپل مراد له
نظرلالا څخه غواړم
دده حسنات راته ډيردرانه معلوميږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبراواختيار

هفه کارچه انسان په اراده اواختيارنه وي شوی دفخروړنه دی اودملامتي موجب هم نه ګرزي يعنی که دچا ونه ټيټه وه ګرم نه دی که چا متوسط قد اوقامت درلود ورته نشوويلی چه ډيرښه کاردی کړی او اندازه دی ساتلې ده.

که يوسړی خپل سپين مخ تورکړی ملامت دی مګرد حبش مخ که هرڅومره توروی څوک يی نشی ملا متولی ځکه چه دده اختياراواراده پکښی دخل نلری.

که يوسړی خپل غليم په جنګ کښی مړکړی اوخپل شجاعت ښکاره کړی حق لری چه پخپله توره اوتوريالیتوب فخروکړی مګرکه مرغی ولی اوسړی ولګيده که څه هم دده دزورورا وزړوردښمن وی خپل بريت نشی تاوولی اوتوريالی ورته نشوويلی.

هيڅوک يوګونګ په حق نه ويلونه ګره موی ځکه چه هغه مجبوراومعذوردی.

مګرهغه چه ژبه لری اوله ډاره حق نه وايی له ملامتی نه نه خلاصيږی که څه هم يوڅه مجبوريت دلته هم شته اواختيارنيمګړی دی.

دجبراواختيارمسله ډيراږخونه لری اودغه فيصله څه آسانه خبره نه ده.

زه په دی ځای کښی دا اراده نلرم چه له علمي خيړنی نه کاروا خلم زما مقصد بل دی اودملايانوپه کارکښی کارنلرم.

زه حتی الامکان له فلسفی بحثونو نه ډډه کوم مګرکله کله می دموضوع تعلق اوارتباط مجبوروی چه په معقولاتوکښی مداخله وکړم.

زه نه وايم چه انسان مختاردی ځکه چه مونږډيرمجبوريتونه لرواودجبرمظاهردلته بيخی ډيردی.

مونږمجبوريو چه په وچه مزل وکړو ځکه چه دلته بحرنشته اوزمونږپه هيواد کښی بيړی نه ګرزی.

همدغه شان مونږله کابله ننګرهارته په هوا نشوتلی ځکه چه هوايي سرويس نه دی جاری مګردغه راز مجبوريتونه په ځينونوروځايوکښی نشته هلته يوسړی اختيارلری چه په هوا ځی که په بحرکښي اوکه په وچه.

اوس پوه شوی ! چه جبراواختيارپه هرځای کښی يوشانته نه دی اوټول انسانان يورازنه دی.

ډيرمجبوريتونه پخواو چه اوس نشته اوخپل ځای يی اختيارته پری ايښی دی.

يوه ماشوم چه اول پيدا شی هيڅ اختيارورسره نه وی اودبل په غيږکښی ژوند کوی.پخپله نه چيرته تلی شی اونه راتلی شی. څملول اوپاڅول يی دبل په لاس وی اوکالی بل څوک وراغوندی مګرڅومره چه لويږی اوغټيږی هغومره دمورله غيږی لری کيږی اوله مجبوريت نه داختيارخواته درومی.کله چه پخپلوپښوروان شی نوبيا خپل مخ پخپله وينځی اوپخپله خوښه له کاله وځی يا کاله ته راځی.

کله چه ځوان اوځلمی شی دکاله واک اواختيارهم دده شی اودپلارپه ځايداد تصرف وکړی.

په هره اندازه چه دژوندانه درجه اومرتبه لوړيږی مجبوريت کميږی اواختيارزياتيږی.

يوکانی که څوک هری خواته غورځوی، اوهرراز لوبی پری کوی کولی يی شی مګرونی اوبوټی دغسی نه دی يعنی دنبات مجبوريت له جماد نه لږدی، ځکه چی دحيات اثرپه ده کښی زيات دی.

له ونواوبوټونه بيا دڅارويواختيارډيردی اوجبرونوهم تخفيف موندلی دی، انسان چه له حيوان نه پورته مقام لری اودتکامل په لاره کښی وړاندی دی دده اختيارنورهم زيات شوی اوله خپلی ارادی نه ډيرکاراخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په انسانانو کښې هم دوحشي او مدني انسان د عالم او جاهل انسان د قوي او ضعيف انسان په اختيار کښې ډېر فرق موجود دی مګر بيا هم په هرحال کښې يو څه مجبوريتونه شته او په جبر او اختيار کښې ډېر فلسفي بحثونه کيدی شي. د دنيا ډير پوهان پدی عقيده دی چه د انسان ډير کارونه په ظاهره ارادي او اختياري معلوميږي مګر په حقيقت کښې د مجبوريت اثروي او خبره له اختياره وتلې وي.

دوی وايي هغه سړی چه ډير په غيظ او غضب کښې وي او په همدغه وجه د چا د وژلو اراده وکړي مونږ ورته د اختيار خاوند نشو ويلی ځکه چه دی په دغه حال کښې د داسي اغيزو او نفسي تاثراتو محکوم دی چه له دغه کاره ځان نشي ژغورلی او پخپلو احساساتو حاکميت نلری که مونږ پوه شو چه دی په دغه وخت کښې له يوه ليوني نه څه فرق نلری او په طبيعي حال کښې نه دی ، دی به ارومرو مجبوره ګڼو او دغه کارته به غير اختياري وو ايو.

همدا رنګه هغه څه چه يو عاشق د عشق په جذبه کښې د عشق د پاره کوی له مجبوريت نه نه وی خلاص او اختياری ورته نشو ويلی.

د دغو خبرو خلاصه او نتيجه داده چه شديد محبت او شديد بغض د انسان اختيار سلبوی او هغه څه وربا ندی کوی چه په عادی او طبيعي حال کښې يې يو عاقل انسان نه کوی د همدی لامله ډير خلق پخپلو ځينو کارونو بل وخت پښيمانه کيږي او پوهيږي چه ښه يې نه دی کړي.

ځينې نور پدی عقيده دی چه انسان د اختيار خاوند دی که ښه کوی بايد ښه ورته وو ايو او که بد وکړي بايد بد يې وګڼو. دوی وايي که انسان د عشق د پاری کوم کار کوی او که د دښمنی د پاره په دواړو حالو کښې دغه کار د ده ګڼل کيږي او په ده پوری تعلق نيسي ځکه چه دغه مختلف احوال چه د زوروری ميني يا د شديد عناد په اثر پيدا کيږي او نفسي يا روحي اغيزی ورته ويل کيږي پخپله له نفس څخه عبارت دی او نفس د همدغو احوالو او کيفياتو نوم دی، هسی نه چې کوم بل شی په نفس اغيزه کوی او اختيار يې سلبوی.

ارسطو د جبر او اختيار حدود ډير ښه ټاکلی دی او پدی باب کښې يې ډيره ښه فيصله کړيده.

دی وايي هغه کار چه يو سړی پخپله اراده نه کوی او د ده اختيار پکښې هيڅ دخل نلری ښه او بد يې ده ته نه دی راجع او د ده کار ورته نشو ويلی يعنی که يو زورور باد يو سړی کومی خوا ته يوسی يا يې څوک لاس او پښې وتړي او له يوه ځايه يې بل ځای ته وړی نو دلته اختيار سلب دی او په مجبوريت کښې هيڅ شک او شبه نشته مګر که يو سړی د خپل شرافت د ساتلو د پاره کوم کار کوی او خپل عزت او وقار يې يوه کار ته مجبوروی نو دغه راز مجبوريتونه د جبر له قانون لاندی نه راځي.

دی د مثال په ډول وايي: که د يوه سړی مور او پلار اولادونه د يو ظالم او مستبد له تهديد لاند وی چه د ده په تسليمدو او اطاعت هغوی له زيان او ضرره محفوظ پاته کيږي او که اطاعت ونکړي هغوی ضايع کيږي نو په دغه صورت کښې دا سوال پيدا کيږي چه که دغه سړی د هغه ظالم له خوا په يوه ناوړه کار مامور شي دی په دغه باب کښې مجبور دی او که مختار؟

ارسطو وايي چه دلته جبر او اختيار مخلوط شانته دی مګر د اختيار جنبه غالبه ده ځکه چه د دغه کار په کولو او نه کولو کښې د ترجيح او انتخاب مسله مينځ ته راځي نو هره خوا چه دی انتخابوی او ترجيح ورکوی هغه د ده خوښې او ارادی ته راجع ده او د ده کار ګڼل کيږي.

دی وايي په دغسی موارد و کښې که سړی ناوړه او بد کار وکړي دغه راز مجبوريتونه معقول عذر نشی کيدای په دغسی مجبوريت بايد سړی پښی کيږدی او هغه څه وکړي چه انساني شرافت او وجدان يې تقاضا لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شجاعت او شهامت چه يو اخلاقي فضيلت دی په همدغسی موارد وکښی ځان ښيی او د افتخارحق پيدا کوی.
هغه د سرخطر چه په جنګ او جګړه کښی يو بی زړه سړی تيښتی ته مجبوروی د خلقو په نظر کښی څه اعتبارنلری په همدغه وجه له تورو او ټوپکو نه تښتيدونکی هرچاته سپک ښکاری او هغه چه له مرګه نه ويريږی او په ايستلو تورو ورځی د خلقو په نظر کښی درانه معلوميږی.
که په دغسی مجبوريت خلق قاييل وای هرڅوک به له جګړی څخه تښتيده او هيچا به هغه ته په سپکه نه کتل.
هغه افتخار چه د شجاعت او شهامت خاوندان يی ګټی د دغسی مجبوريتونو په نافرمانی کښي پټ دی لکه چه عار او ذلت د دغه راز مجبوريت اطاعت او انقياد ته ويل کيږی.

دخان واده

له خوبه پاڅيدم ، دډول او سرنی آوازمی ترغوږه شو او ډيره لويه ورا را ښکاره شوه چه ډير خلق ورسره خوشحاله روان و ، او دخان په واده کښی يی لاسونه غورځول.
زه هم له دوی سره ملګری شوم او پدی خوشحالی کښی می ځان شريک کړ.
ددی ښادی دډول او سرنی غږ ډيرلری ځايه رسيده او ډيرو خلقو پکښی اتيونه کول.
چا به ډزی کولی چا به اسونه ځغلول. ځينو به ټوکی او مسخری کولی په دغسی خوشحاليو کښی مانښام تياره کلی ته ورسيدو او ډولی د کاله په مخکښی ښکته شوه.
د کلی ښځی په ډيری خوشحالی او دډولی پردی يی جګی کړی همدغه وخت خندا او خوشحالی ځپل ځای غم او ژړا ته پريښود اودا معلومه شوه چه دغی ښکلی ناوی دخپلی ازادی دپاره ډيره لويه قربانی ورکړه او د اجباری واده ملا يی ماته کړه.
د دغه حال په ليدلو دهرچا په احساس کښی بدلون راغی او مونږ وپوهيدو چه کله خلق جنازه هم په ډول او سرنی وړی او په غم د ښادی ګمان کوی.
په دنيا کښی ډيرداسی غمونه شته چه دخوشحالی په ډولی کښی پټ دی او خلقو په شعور او تميزمسخری کوی.
زما يوه ملګری په دغه ورځ وويل. په رښتيا چه خوشحالی څوک په زور او جبريا په ډيرو پيسو کورته نشی وړلی.
مګرخان لاتر اوسه په دغه حقيقت نه دی پوه او خپله خوشحالی په دغه ډول غواړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غم او خوشحالي

زما اشنا له ډيروغمونو سره نااشنا دي دهغه په کاله کښې چا دماشوم ژړا نه ده اوريدلې او دخپلو ماشومانو په مرګ اودرد يې هيڅکله نه دي ژړلي.
هغه دخوی اولوړپلار نه دی چه داولاد په تبه او شري يا کوي غمجن شي.
هغه حال چه يو پلاريې دخپل کوچنی ځوی يا ځلمی ځوی دځانکدن په وخت کښې ويني دی ترينه نا خبره دی.
ده غوندې بې غمه سړی ډيرلږ پيدا کيږي او په همدغه سبب يې دخوشحالي برخه هم ډيره لږه ده.
دی چه پخپل کاله کښې خپل خلف الصدق نه ويني په زړه کښې ډيرځوريږي او ځان بدبخته ګڼي مګردده دغه غم زمونږ په نظرکښې دهغه چا له غمه ډيرسپک دی چه دوه زامن يې ژوندي دي او يوه د دميه غيږ کښې خدای ته ځان سپارلی دی ځکه مونږ هغه ته دفاتحی دپاره ورځو اوده ته نه ورځو.
زمونږ دا عادت دی چه که دچا په کاله کښې نهه مياشتينی اولاد مړ پيدا شي ويرورسره نه کوو اوهغه هم دغم کمپله نه غوړوی مګرپه کوم کاله کښې چه ددوه ورځو ماشوم مړشی هلته غم او مصيبت مجلس جوړيږي او خلق ورسره همدردي کوي.
موريس مترلينګ وايي: تاسي په مليار دونو نطفي ضايع کوي مګرخوابدی کيږی نه او دغه راز ضياع دچا دغم اوخپګان موجب نګرځي. ددی خبری معنی داده چه زمونږ غمونه معقول نه دی محسوس دی.
هرضايعه چه يوازی عقل پری پوهيدلی شي او احساسات ورسره تعلق نلری همدغسی بی اثره دی.
زمونږ خوشحالي هم لکه زمونږ غم په عقل او منطق اتکا نلری بلکه دشعور او احساس نتيجه ده.
غم او خوشحالي يو په بل پوری تړلي دی او يو له بله نه بيليږی.
ځينی ګمان کوی چه خوشحالي له بی غمه خلقو سره زياته ده او هغه څوک ډيرنيکبخت دی چه هيڅ غم نلری مګرحقيقت دغسی ندی او بنادی هرچيری دغم په اندازه ده.
حقيقی بدبختی په بی غمی کښی ځای لری اوبی غمه سړی ته که سړی وويلی شو نيکبخت خوورته هيڅکله نشوويلی.
غم او خوشحالي لکه ديوی تږتې دوه مختلف مخونه دی چه اصل يې يو دی.
څنګه چه شپه او ورځ يو په بل پوری نښتی دی او هرکاله ته دواړه وړاندی اوورسته راځي دغم او خوشحالي ارتباط هم دغه راز ټينګ دی که څوک وغواړی چه هغه يوخپل کاله ته پريږدی او دابل ايسارکړی له دينه لويه اشتبا بله نشته.
داسی کيدی شی چه ورځ اوږده شی او شپه لنډه يا شپه لويه وی او ورځ وړه وی مګرداسی ورځ چه شپه ونلری يا داسی شپه چه ورځ ورپسی نه وی په دنيا کښی نشته.
که لمرتراخرته پاس په تندی ځای پرځای ولاړ وای اودزمانی په رنګ کښی هيڅ تغيراوتحول نه وای موجود هيڅوک به نه پوهيده چه شپه څنګه وی اودهمدی لامله چه شپه به چا نه پيژاندله پدی به هم نه پوهيده چه ورځ څنګه وی او څه کيف لری.
غم او خوشحالي هم لکه شپه او ورځ يو په بل پيژنو که غم له دنيا بيخی لاړ شی خوشحالي هم ورسره ځی که ژړا نه وی خندا هم نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغسی چه هګی له چرګی پيدا کيږی او چرګه له هګی نه غم او خوشحالی هم يو دبل اولاد دی.
انسان بايد پدی پوه شی چه غم او خوشحالی يو ظاهری او اعتباری فرق لری يعنی دا فرق هم لکه دشپی او دورځی فرق دسترګو او نظرفريب پيدا کړيدی چه عقل د او بصيرت خاوندان پری نه غوليږی بلکه ړانده هم دواړه يو ګڼی.
څوک چه دعقل سترګی لری او دفلسفی شعورخاوند دی هغه زمانی ته په بل شان ګوری او دشپو ورځو له سپينو او تورو پردو نه هغه خوابی رنګه زمان په بل ډول وينی هغه پو هيږی چه زمانی دواړه مخونه يوه شی ته منسوب دی او يو حقيقت دوه رنګه ښی.
ډيره ښه ده چه عقل او پوهه په مونږ ډيرتسلط نلری او مونږ يی له وهم او خيال نه لری کړی نه يو ګڼی اوس به شپه او ورځ را باندی يوه وه او خوشحالی به هم را باندی غميدلی وه.
زمونږ غمونه او زمونږ خوشحالی زمونږ په ژوند کښی هغه سوز او ساز پيدا کوی چه بی له هغه دژوند کيف او خوند نه پاته کيږی.
غم دخوشحالی څکلو ذايقه او احساس روزی او خوشحالی لکه دخوږو ميوو خوراک ترخو مرچو ته ضرورت لری.
که په دنيا کښی ترخه شيان نه وی خواږه ډيرژر زړه وهی او بيخونده کيږی.
دژوندانه خوند غم او خوشحالی ته ډيرضرورت لری او په دغه خوند کښی دعواطفو او احساساتو خاوندان ډيره برخه لری هغه ړانده هوښياران چه په ظواهرو نه غوليږيا و دغم او خوشحالی په فرق نه دی قايل له دغه نعمته محروم دی.
که مونږ ډيرعميق فکروکړو هماغه شی مونږ ډيرخوشحالوی چه مونږ يی ډيرخپه کړی يو او ډيرځله هغه شی ته خوشحاليږو چه زمونږ غم پکښی پټ دی، ډيره ښه ده چه په جهان کښی دغه رازژورفکرونه ډيرلږ دی او احساسات مونږ ته دغه موقع نه راکوی چه دغمونو او خوشحاليو حقيقت ته ډيرځيرشو.
ډيرخلق دی چه يوه ورځ يی ګرانه ښځه مری او دی غمجن کيږی مګربله ورځ نوی واده کوی او نوی خوشحالی هغه زوړ غم بيخی هيروی نو دغه دخوشحالی ډولی او هغه دغم جنازه يو له بله ډيرربط لری که هغه غم دغه کاله ته رانشی دغه ښادی هم نشی راتللی.
داوصال په حقيقت کښی دهغه فراق نتيجه ده او په هغه ويرکښی دغه سرور او سرود پټ دی هرڅومره چه خوښحالی دپسرلی بارانونه زورور دی هغومره يی سيلابونه هم زورور دی، له دغسی زورورو بارانونو سره تندر او برِلی هم شته لکه چه له ډيرولويو افتخارتو سره ډيرلوی خطرات ملګری دی.
همدغه وجه ده چه زه له سپکو او کوچنيو غمونو څخه لوی او سترغمونه ډيرښه ګڼم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخلاقي اساس

شوپنهاروايي: داخلاقو دپاره له ترحم نه ښه اساس نشته، انساني اخلاق بايد په همدغه اساس قايم وي.
دده په نظر کښي اخلاقي عمل هغه دی چه د شخصي ګټي هيڅ اثرپکښي نه وي او محض دبل دخير دپاره وي.
دده په نزد انسانيت يو قانون لري چه مخالفت ترينه ښه نه دی او انسان مکلف دی چه له دغه قانون سره سم وچليږي.
دده په نظر هغه کارچه قانون دپاره کيږي او هغه کارچه دقانون دپاره نه وي شوی مګرله قانون سره موافق وي يوله بله فرق لري. دی هرنيک او ښه کاراخلاقي عمل نه ګڼي دده په فکراخلاقي عمل هغه دی چه خاص دقانون دپيروی او دانساني تکليف دپرځای کولو دپاره اجرا شوی وي نه د شخصي ګټي دپاره.
په همدغه سبب ديوه سوداګرصداقت او راستي چه دتجارتي ګټي دپاره وي نيک کارګڼي مګراخلاقي عمل ورته نه وايي.
همدارنګه هغه ځوک چه ډيرزړه سواندی وي او به همدغه سبب له خلقو سره نيکي او احسان کوي دغه رازنيکي او احسان دکانت په عقيده اخلاقي عمل ندی.
دی وايي که دغه سړی له خلقونه ډيري جفاګاني ووينی زړه به يي سخت شي بيا به له چاسره احسان اونيکي نه کوي مګرهغه ځوک چه دخلقو جفاګاني ويني او محض دتکليف دپاره له خلقو سره ښه کوي دا کاراخلاقي قيمت لري او اخلاقي عمل ورته ويل کيږي.
مترلينګ وايي: هغه مينه چه انسان يي له انسان سره لري بايد له ډيرلوړ او هسک ځای نه اخستل شوي وي که يو انسان وکړی شي چه له انسانانو سره عشق ولري اوبشردوستي دعشق له کوره واخلي نه ښايي چه له ترحم نه کارواخلي او مينه يي دمرحمت او مهرباني رنګ پيدا کړي.
که ځوک چاته دعدالت له مخي څه ورکولی شي دا احسان له لاري دی څه نه ورکوي که دچا له لاسه پوره وي چه دانسان احترام وکړي دلجويي او تسلي ورکولو ته حاجت نشته.
دی دانسان دپاره له چا نه رحم او شفقت نه غواړي عشق غواړي.
دا احسان له ورکړي نه دعدالت ورکړه ښه ګڼي او له نوازش نه يي احترام دانسان دپاره غوره ګڼلی دی.
دا سړی دعشق طرفداردی،دده په مذهب بايد شاه او ګدا يوله بله عشق ولري. دده له شفيق نه رفيق ښه ښکاري او له هغي ميني نه کرکه کوي چه يو مهربان باداريي له خپل صادق خدمتګارسره لري دغه راز مينه چه دترحم او شفقت رنګ لري يو انسان لوی او بل کوچنی ښيي پدی مينه کښي چه هرڅومره مهرباني پرته ده هغومره پکښي دمحبوب حقارت هم شته مګرپه عشق کښي کبراولويي نه ځاييږي او آغا توب نه مني.
دی انسان ته په ډيرلوی حق اوډيرزيات احترام قايل دی مګر دغه حق ورته په سوال او ګدايي دترحم له لاری نه غواړي. دعدالت په اساس يي غواړي.
که بشرښه انصاف وکړي خواران او مزدوران په بډايانو باندی ډيرلوی حق لري خو دغه حق پټ پاته دی او خلقو هيرکړی دی.
روسووايي: (هروخت چه تاسي يو آسمان خراش قصرويني يقين وکړي چه ديوه ولايت کورونه ددغه قصردبنا دپاره وران شويدی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چيرې سم او صحيح حساب مينځ ته راشي ډيرلوی بډايان دډيروزياتو خلقو پوروړی دی او دوی خيرات په حقيقت کښې د دغه پورنيمګړی ادا ده.
که يو سړی په دغسی احساس خوار او غريب ته څه ورکوی احساس يې ډيرلوړ او عالی دی او له هغه بل نه چه دا کارخپل رحم او کرم ګڼی عالی همت او لوړ شعورلري.
دچا پوهه چه دعشق په آب وهوا کښې وده وکړی او عواطف او احساسات يې په عقل غالب وی هغه دمترلينګ په شان فکرکوی او له نورو پوهانو نه يې فکربل راز دی.

ښه او بد

خدای خبردی چه غل وکه خونی و يا يې کوم ډيرد شرم کارکړی و ، هرڅه چه و ، خو خلقو يې متې تړلی وی او حاکم ته يې راووست.
هريوه ويل: دی ډيربد سړی دی مونږ دده له لاسه ډيرپه عذاب يو ، دی بايد بندی شي او ډيره سخته سزا ووينی.
حاکم هغه بد وګاڼه او زندان ته يې وليږه دهغه خپلوان اخندزاده صاحب ته ورغلل او هغه يې حاکم ته ورووست کله چه حاکم دآخند زاده صاحب له راتګه خبرشو يوه تږته مخی ته ورغی ، دهغه لاسونه يې ښکل کړه او په ډيرعزت يې خپل ځای ته راووست.
داخند زاده صاحب له خبری هيڅوک نشو وتلی ، حاکم دده امرته غاړه کيښوده او بندی يې خوشی کړ.
ما چه دغه حال وليد پدی پوه شو چه دلته دښو او بدو فرق شته ځکه دښه سړی لاسونه ښکلوی او دبد سړی لاسونه تړی ، مګرټول د ښه او بدو په فرق يو شان نه دی پوه شوی دهمدی لامله هغه سړی چه خلقو په نظر کښې بد و اخند زاده صاحب ښه وګاڼه او له بنده يې خلاص کړ.
زما ملګری وويل: دوی دښو او بدو په تميز کښې ډيرغوليدلی دی دوی وايي زمونږ ملک ډيربد سړی دی ځکه چه دغلو ملګری دی او غله په حاکم باندی خوشی کوی مګرهمدغه کارچه اخند زاده صاحب وکړ هغه ته بد نه وای.
هرکله چه خونيان او داړه ماربنديان شي دده په برکت خوشی کيږی او دګنهګارو شفاعت دده کاردی.
دی يو ازی له حاکمانو نه غله خلاصوی که شکرانه غتېږه وه په آخرت کښې يې هم خلاصولو ذمه کوی او پس له مرګه يې هم ملګری دی.
که يو حاکم يو غل دملک په خوله خوشی کړی دا کاردوی ته بد ښکاری مګرکه آخندزاده صاحب په سفارش يې پريږدی نو بيا په ښه سړيتوب او ديندا ری کښې حسابيږی.
دهرچا بدی که په ډيرو پردو او رنګونو کښې پټه وه هغه ددوی په نظرکښې ښه سړی دی او که چا خپله بدی نه پټوله يا يې نشو پټولی دوی ورته بد وايي او په بد نامه يې يادوی.
دوی هغه غل ګڼی چه دسودا ګرو قافلی وهی او دبډايانو به کورونو داړی غورځوی مګردهغه چا لاسونه او پښی ښکلوی چه په چل او فريب دخيراتونو قافلی خپل کاله ته راګرزوی او دمسکينانو حق غصبوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوانی ډیوی

په کاله کښی برق لګیده مګرپاس په رف باندی د تورو تیلو مسینه ډیوه ایښی وه ، په ځنګ کښی یی یوه بله ډیوه هم وه چه یووخت پکښي شمع بلیده.

هغه خوا د خاورینو تیلولاټین ښکاریده او دا سی معلومیده چه هری ډیوی پخپل وخت کښی دا کوررڼا کړی او د کالیه خلقویی په رڼا کښی ډیری شپی سباکړیدی مګر او س ترینه څه کارنه اخستل کیږی او د شپی په کور کښي برقونه بلیږی.

دزمانی دا عادت دی چه زاړه شیان له کاره باسی او نوی شیان په کاراچوی مګرخلق خپل زوړ حال نه هیروی اوزړو شیانو ته په جګو رفونو باندی ځای ورکوی.

دا عادت بد نه دی چه څوک زاړه خدمتونه هیرنکړی او زړو خدمتګارانو ته په قدروګوری مګرکاربايد له نوو شیانو وا خستل شی او به کورونو کښی وخت په وخت نوی رڼاګانی پیدا شی.

انسان په هروخت کښی یوی رڼا ته محتاج دی او دا رڼا هرکله خپله خیره او خپله وضع بدلوی د عالم تغیرچه ددنیا لایتغیرقانون دی همدغه تقاضا لری چه هرڅه باید یو راز او بل راز راشي او یوازی لوی خدای تل ترتله په یوه حال باقی وی د همدغه بدلون او تغیرپه وجه دعلم او پوهی رڼا هم هروخت خپل فانوس بدلوی او دلوښو په بدلون په لوښو کښي پراته شیان هم بل راز کیږی.

هغه رڼا چه دخاورو له تیلو پیدا کیږی هغه نورچه دلمراوسپوږمی له کوره راځی هغه بریښنا چه داوبو له آبشارڅخه حاصلیږی دظرف او محل په اعتبار یوله بله بیلیږی که څوک په دغو ظاهری سورتونو ونه غولیږی او حقیقت ته ځیرشی نود شړشمو او پنبی په بوټو ، دغوزانو او زیتونو په ونو کښی یوه رڼا موجوده ده چه په هرراز ډیوه کښی بیل کیف پیدا کوی که څوک هغه تیل چه په ډیوه کښی وینی په پنبه کښی ووینی یا دغه سیزونکی برق چه په برقی نغریو کښی ګوری په اوبو کښی ولیدی شی هغه ته اور او اوبه دومره فرق نلری او دجهان په هره ذره کښی یوه رڼا وینی چه دصحرا په کاڼو کښی هم شته هغه نورچه کلیم په کوه طورکښی لیده دښونه په هره ونه کښي شته مګرمحرمانه سترګی غواړی.

که دانسان تعقل قوی شی او دحواسوله قیده راوزی (که څه هم دبشراوسنی پوهه هماغه رڼاده چه دحواسوله کړکیو راننوتلی ده) به هرشی کښی به یو نورګوری او دوجود په نړی کښي به دا توراوسپین نه وی اوس مونږ دحواسوله تاثیرلاندی یو چه په تیلوغوړ لاسونه په پندانه وچوو.

که لوښی او ظروف زمونږ دنظرمانع نشی نو په هرکورکښی دیوی ویالی یا دیوی چینی اوبه دی او دټولو مشرب یودی.

که مونږ دسیند اوویالی ، دکوهی او کاریز، دواوری او باران په نومونو او صورتونو ونه غولیږو نوواوره ، ږلی او باران دیوی کورنی خلق دی او اور او اوبه هم دومره پردی نه دی.

په حقیقت کښی همدغه خوږوالی دی چه په خټکی، هندوانه،توت ،آنګور،ناک او منه کښی یی حلول کړی او په هرمحل کښي یی بیل صورت بیل خوند اوبیل نوپیدا کړیدی.

هغه لوی اوواړه زخمونه چه دبیلوبیلو میوو او دانو شربتونه او عرقونه پکښی پراته دی ټول یو کیف لری او دکجرو او وربشو په مینځکی څه فرق نشته په دغسی کتنه چه سړی له اشکالو او صورتونو نه هغه خوا وګوری

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی ته دا معلومیږی چه کورت او شړمبی له یوغږکی راوتلی دی او مایعات او جمادات زمونږ ظاهری حواسو بیل کړیدی.
هغه وخت چه زمونږ تماس او تعلق له مادیاتو نه قطع شی او مجرد شو ښایی چه دننِ ورځی علم او معرفت بل راز شی او دغه رڼا بل شان ته وو ینو. هغه وخت به دنن ورځی دتنویرو سایل لکه ددی کوتی بیکاره ډیوی په کارنه وی او علم و پوهه به په نورو قالبونو کښی ځان ځرګند کړی چه اوس یی مونږ نشولیدلی.

انتخاب

زما ملګری له اجتماعی مسایلو سره ډیره زیاته علاقه لری.
کله چه ولس د شورا دپاره وکیلان انتخابوی یا د حکومت مشرخیل وزیران ټاکی دی په انتخاباتو باندی په زړه کښبي سل اعتراضه لری.
دده په نزد سم او صحیح انتخاب ډیر مشکل کاردی او که دغه کار بل څوک کوی دی پکښی ډیر عیبونه پیدا کولی شی.
دی وایی دګوستاولوبون دا خبره ربښتیا ده چه په خلقو باندی حکومت کول دومره ګران کار نه دی لکه چه په خلقو کښبی لایق کسان پیژندل او انتخابول مشکل کاردی.
زما ملګری دا یوه لویه اشتبا ګڼی چه اجتماعی کارونه داسی کسانو ته وسپارل شی چه هغوی په خبرو کښبی ډیر مهارت لری او په خبرو ډیر ښه پوهیږی ده دکوم عالم دا خبره ډیره خوښه کړیده چه په خبرلوخوا و نطاقانو کښبی د فکرخاوندان ډیرلږ پیدا کیږی.
دده په نزد هغه څوک چه ډیری ښی خبری کولی شی ښه ښه کارونه نشی کولی او ډیر فکرکوونکی هم د کار خلق ندی.زه دده دا خبره څکه ښه ګڼم چه دی پخپله دفکرخاوند دی او په خبرو کښبی هم ډیر ښه دی، هغه څوک چه د ځان په باب کښبی هم له حقه نه تیریږی او د قضاوت په وخت کښبی په ځان هم حکم کولی شی باید ښه یی وګڼو او په قدرورته وګورو.
اوس خو به پوه شوی یاست چه زما ملګری په اجتماعی مسایلو کښبی څومره عمیق فکرلری مګرزما علاقه له ده سره په فکری او علمی دقت نه ده بنا بلکه دده شعری او ادبی جنبه می ډیره خوښه ده.
دی علاوه پدی چه شاعر او لیکونکی دی په شعر او ادب کښبی ډیره ښه نقادی هم کولی شی یعنی که هر څومره ښه شعربد په نظرورغی یا د شعرخاوند ښه سړی نه و ، دی پکښبی داسی باریک عیبونه پیدا کولی شی چه نوریی په ذره بین هم نشی لیدی مګر کوم شعرچه دی پخپله انتخاب کړی هغه هم ډیر ښه نه وی یا یی نور په ښه والی نشی پوهیدای.
ګوری ! زما مقصد دا نه دی چه دی ښه شعر او بد شعرنه پیژنی بلکه یقین لرم چه ادبی محاسن او معایب ورته ډیر ښه معلوم دی.
زما په نظر کښبی دی ډیر ښه شاعردی مګر دده له باریک نظرڅخه په ویره کښبي یم چه دا خبره یی په مزاج بده ونه لګیږی څکه چه اناتول فرانس پخپل یوه کتاب کښبی لیکلی دی چه ډیر ښه شاعر هماغه دی چه ډیر خودپرست وی او بی له ځانه بل څوک په نظر کښبي نلری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما دغه ملګري يوه ورځ دوطن په کارد ارانوباندی بحث کاوه چه ځيني يې ښه ګڼل او ځيني بد ، ما چه دده دغه انتخاب وليد پدی پوه شوم چه دشعرله پيژندلو ته دسړوپيژندل ګران کاردی اودا شخاصوپه عمل کښي دومره اختلاف نشته لکه چه په نظر کښی شته.

دا کيدی شی چه ډيرخلق په يوه چلم خوله کيږدی مګرفکرونه اونظرونه يورازنه دی.

دحسن انتخاب، دشعرانتخاب، دشخص انتخاب په هرځای کښی يوه اختلافی مسله ده چه دهرچا دذوق اونظرپه لحاظ فرق کوی. که هرچيرته لاړ شی اوهرچاته لاړشی يو به دبل په انتخاب اعتراض کوی اودغه شکايت به هرځای موجود وی.

حجازی دايران ډيرښه اومشهورليکوال ليکی: زما يوه دوست چه له ډيروښوليکوالوڅخه دی دايران په فرهنګستان انتقاد کاوه چه په دغه علمی اوادبی انجمن کښی ولی ځينی بيسواده اشخاص په عضويت انتخاب شويدی اولياقت ته نه دی کتل شوی؟ مګرځومره چه دده دايران دفرهنګستان اعضا وو ته بد ويل هغومره يې دفرانسی داکاډمی اعضا ستايل اودهغوی انتخاب يې ډيرصحيح ګاڼه، ځوورځی وروسته چه زه حجازی دفرانسی داکاډمی له يوه غړی (مسيوماسين بون) سره په پاريس کښی مخامخ شوم نوداکاډمی بحث مينځ ته راغی اوهغه په ډيرقهروويل[دفرانسی له اکاډمی نه خرابه دستګاه بله نشته ځوورځی پخوا يوتن دکتابونو ناشريعنی کتاب فروش چه داکاډمی دځينواعضاو کتابونه دتملق دپاره چاپوی اوخرڅوی يې داکاډمی غړی شو چه دادبياتوبه پوله هم نه دی تيرشوی].

دا قصه همدغلته پريږدی ! راشی چه دفرانسی داکاډمی انتخابات داناتول فرانس په وخت کښی وګورو.

دغه لوی اومشهورليکوال پخپل يوه کتاب کښی ددووتنو(شاګرد او استاد) مذاکره داکاډمی ديوه غړی په باب داسی ليکی.

شاګرد: مسيو..... داکاډمی په عضويت انتخاب شواودا انتخاب زه ډيربد ګڼم. دا سړی دمعاشرت په ادابو ډيرښه پوهيږی اوله هرحزب سره تګ راتګ لری، سربيره پدی يوي لوړی کورنی ته هم منسوب دی اووراره يې دکليسا واکدارد ی، دی پخپله هم ډيرڅه لری اوپه کاله کښی يې ډيرښه شراب پيدا کيږی مګرذوق اوهنرنلری اودلوړی قريحی خاوند ندی ځکه راته دغه انتخاب ډيرناوړه معلوميږی اوپه بد نظرورته ګورم.

استا: ناوړه انتخاب ته هيڅکله بد مه وايه اوپدی پوه شه چه په کارونوکښی دتصادف او اتفاق برخه ډيره زياته ده هغه کارچه تاسوته مسخره معلوميږی په حقيقت کښی يو انتقام دی چه تقديريې دتفريح دپاره دعقل اوتدبيرله خاوندانوڅخه اخلی.

تا ته دی دا معلومه وی چه په دغسی انجمنونو کښی دهوس اوتفنن دپاره هم ځای پريښودل په کاردی.

دقريحی اونبوغ خاوندان غالباً دمعاشرت اوګذران خلق نه وی.

که يوه جامعه سل په سلوکښي عقل اومنطقی وی سل په سلوکښی به دتعمل وړنه وی اودعدالت له ساړه فشار لاندی به هرڅه ساړه وی، کوم انجمن چه يوازی له لويو اوفوق العاده اشخاصوجوړ شوی وی ډيرلږ خلق به ورسره علاقه ولری.

ډيره ښه ده چه ټيټ اوحقيرا شخاص له دوی سره ګډ شی اودتفريح باعث وګرزی په دغه صورت کښی به ټيټ کسان له لوړو کسانونه علمی اومعنوی استفاده کوی اولويان به هم چه خپله مقايسه له دوی سره په نظرکښی نيسی خوند اخلی. دا کارددواړوپه ګټه دی او اکاډمی په دغه ډول دخپلو مهموغړواهميت نوروته ورکولی شی ځکه چه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلمراوستوروکری ځینی ذاتی اوځینی اکتسابی څلښت لری دااکاډمی اعضا هم باید دغه رازوی چه دځینوړنا ځینونوروته انتقال اوسرایت وکړی.
دغه راز ناوؤه انتخابات ددغه انجمن دحیات اوبقا دپاره ډیرضرورمعلومیږی اوډیره ښه ده چه اکاډمی دخپلوغړو په انتخاب کښی اشتبا وکړی یا دتصادف له تاثیرلاندی راشی اودغه راز خلق هم انتخاب کړی.
که ناوړه اشخاص هیڅکله داکاډمی په غړیتوب نه انتخابیدلی نو هغوکسانوته به ډیرلوی توهین اوتحقیرمتوجه و ، چه ااډمی نه قبلولی مونږ باید دغه راز ظاهری اشتباهات حقیقی هوښیاری وګڼو ،اوپه نفرت ورته ونه ګورو.

دعقل برخه په ژوندانه کښی

پاک خدای چه ژوند پیدا کړ غرایز یی هم ورسره پیدا کړه چه ژوند وساتی اودحیات شمع مړه کیدوته پری نږدی.
همدغه غرایز دی چه دهوا مرغان اودځمکی ځناوریی دزیږولو اونسل ساتلو کارته داسی متوجه کړی چه هیڅ غفلت پکښی نه ځایږی، دهمدی لامله دهوا مرغان هرکال نوی کورونه جوړوی اونوی هګی پکښی ږدی ، له هګیونه بچی را ایستل او بچیوته دانه په خوله کښی را وړل دغریزی کاردی.
یو کوچنی ماشوم چه به لومړی ورځ دمورپه تی باندی خوله ږدی اوروی یی له غریزی بل لارښوونکی نلری.
هغه پاملرنه چه یوه چرګه یی دخپلوبچیوپه نسبت لری کوم تعلیمی کارنه دی بلکه دغریزی اوفطرت په تقاضا اجراکیږی کومه شهوانی قوه چه نراوښځه یی یودبل په نسبت لری دغریزی غوښتنه ده چه دژوند ساتلواودنسل دبقا دپاره په انسان اوحیوان کښی وجود لری یعنی دژوندانه ساتنه اودنوع پایښت دغرایزو وظیفه ده.
هرکله چه غرایزپه حیوان کښی ډیرقوی دی اوپه انسان کښي ضعیف غوندی دی نوانسان ته عقل هم ورکړشو چه دژوند په کارکښی له غرایزوسره مرسته وکړی اودغریزی په خوښه استعمال شی یعنی عقل یوه آله ده چه غریزه یی ااستعمالوی نوعقل باید دژوندانه دوسایلو برابرولوپه کارکښی صرف شی اودژوند اسباب برابرکړی نه داچه دحقایقواوپټواسرارو دکشفولوکارترینه واخلواوبیځایه یی استعمال کړو.
دعقل اصله کارهمدغه دی چه له مادی سره تعلق پیدا کړی اوپه موادوکښی تصرف وکړی.
طبیعی اوریاضی علوم دا مدعا ډیره ښه ثابتوی چه د عقل کارله جسم اومادی سره دی چه با ید ابعاد وپیژنی اوکمیت ته متوجه شی ځکه چه دکیفیت پیژندنه دعقل کارنه دی اوعقل ددغه مقصد دپاره نه دی پیدا شوی همدغه سبب دی چه انسان یا له کیفیت نه بیخی غافل دی یا کیفیت ته هم دکمیت په نظرګوری.
مثلاً زمانه په اصل کښي کیفیت دی اودکیف له مقولی لاندی راځی مګرانسان دخپلی ساعت تیری دپاره چه دژوندانه یکنواختی ورکه کړی دغه کیفیت دکمیت له مقولی لاندی راووست اودځمکی حرکت، دستوروحرکت اونورحرکتونه یی زمانه وبلله.
هیت نجوم اوریاضیات په همدغه مفیده اشتبا بنا شوه اوددغی لوی غلطۍ په وسیله لوی لوی مقصدونه حاصل شوه.
که انسان ښه غور وکړی پوهیږی چه عقل انسان ته ددی دپاره ورکړشویدی چه دآلاتواومصنوعاتوپه جوړولوکښی ترینه کاروا خستل شی اویوه څه جوړ کړی نه دا چه په څه پوه شی اودکمیت ادراک وکړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغرب پوهان په دغه راز ښه پوهيدلی دی ځکه يی دژوند ښه کولو په کارکښي له عقل او پوهی نه ډيرکار اخستی دی اوزمونږ پوهان په نورو تصوراتوکښی غرق دی.
مونږ بايد دجوړولو او پوهيدلو په فرق قايل شو.
جوړول اسانه کاردی مګرپوهيدل ګران کاردی.
دشاتو مچی عسل جوړوی مګرپه حقيقت يی نه پوهيږی.
مونږ ژوندکوو اودژوند وسايل برابروو مګردژوندانه په حقيقت نه يوپوه شوی.
ډاکتران اوطبيبان دژوند په خدمت ترډيره حده موفق شويدی اودزړه حال دسږوحال ورته معلوم دی مګرژوند نه پيژنی اوله روح نه ناخبره دی.
دانسان ډيره لويه اومهمه وظيفه دژوندانه ساتنه اوروزنه ده عقل اوفکر، علم اوفن دهمدغه مقصد دپاره دی چه دژوندانه اسباب اووسايل برابرکړی اوپه همدغه لاره کښی ترينه کاروا خستل شی.

حسابی خبری

استاذوويل: تاسی بايد هروخت له ځان سره حساب وکړی اوحسابی خلق اوسی !
دده يوحسابی درداو: که يوعدد له بل سره داسی يوځای کړوچه يوپاس اوبل لاندی وی لکه: 2
۲ اوڅلور۴ ترينه جوړيږی اودداړو وجود هم پخپل حال نه پاته کيږی.
که دواړه څنګ په څنګ يوځای کړولکه: ۲۲ نودوه ويشت ورنه جوړيږی اودوه شل کيږی. دداړو عددونو شکلونه اوصورتونه هم پخپل حال پاته کيږی ځکه چه دلته دملګرتيا اوورورولی رازپټ دی اوپه هغه بل صورت کښی تفوق ،تسلط اومحوه کول معلوميږی.
ده ويل: که دوه مساوی عددونه لکه ۱-۲۱-۲ ۳-۳ هريو له بل نه وړاندی يا ورسته کړو نتيجه يی يوه ده مګرپه دوه متفاوتوعددونوکښی تقديم اوتاخيردیرزيات فرق راولی اوپه مقدارکښی ډيرتفاوت راځی که مونږ يو اونه يوځای کوو اوداسی يی ليکو 19 نولس کيږی مګرشل کيږی نه.
که همدغه دوه عددونه داسی وليکو 91 خبره سلوته نژدی کيږی اوډيرزياتوالی پکښی راځی.

شعراوفلسفه

وريځی پورته په هوا کښی دی ځاګانی ښکته په ځمکه کښي.
هغه څه چه په هسکوورېځوکښی شته په ژوروځاګانو کښی هم شته.
په دغواوبوباندی هم هماغه تنده ماتيږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوړ خيال اودژورفکرنتيجه يوه ده.
ته ! يا خپل نظرډيرلوړ کړه يا پخپل ګريوان کښې ډيرسربښکته کړه !
دشاعراوفيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعراوفلسفه دغه شان ګڼم.

ولاړې اوبه

له ښاره ووتم، سمه اوودانی مې پرېښوده، دلوړوغرونو سرته وختم له هغه ځايه ستاسی لوړی مانۍ ډيری ټيټې ښکاريدی اوپدی پوه شوم چه موږ په ډيرټيټ محيط اوټيټه هوا کښې ژوند کوو.
دغره له سره ډيرلری ځايونه ليدل کيږی اونظرډيرلری ځارکوی ځکه ما هم دزمان اومکان په لری ګوټ کښې هغه څه ليده چه دکوراوکلی خلقونشوليدلی.
همدغه وخت زه وپوهيدم چه فرعون اوقارون په کلواوښارونوکښې پيدا کيږی مګرخدايی تجلی په غرونوکښې ځان ښيی اوکليم له کوه طورنه الهام اخلی. دلمرلومړی رڼا دغروپه څوکوپريوږی اووروستۍ وداع هم دغروله څوکوسره کوی.
شپانه په غرونوکښې وی اوقصابان په ښارونو کښې.
دبودا اوزردشت نبی نښانی په غرونوکښې دی اودفرهاد دعشق داستان دغره ازانګه ده.
دغرونواوبه ډيری پاکی اوډيری رڼی دی، دغرونوهوا ډيره صافه اوبی دوږوده.
تاسی غرونوته يوازی دکميت په لحاظ ګوری دکيفيت په لحاظ هم هلته ډيرڅه شته چه په سمه کښې نشته.
که په غرونوکښې قيمتی لعلونه شته نو دغرونو ښکلی اوښايسته منظری هم په ښارونوکښې پيدا کيږی.
زه غرونوته دننداروتماشودپاره تللی وم او دولاړوابوسيل مې کاوه ماته چا ويلی و، چه هلته يو ډيرلوی ډنډ دی چه پخوا به پکښې ښاپيريو لمبل اوملوک به له بدرۍ سره همدغلته کتل.
زه لاړم اودغه ډنډ مې وليد د ډنډ په غاړه ډيرساعت کښيناستم اوترډيره وخته له فکراوخيال سره مشغول وم.
دغه لوی ډنډ دصبراوسکون په مقام کښې څه شور اوفرياد نه کاوه دحال په ژبه يې خپل عميق احساسات داسی ښکاره کول.
زه دلويوغرونوپه ډيره لويه کنده کښې ايساريم اودولاړوابوپه نامه يادېږم، زما ليدوته خلق ځی اوراځی اوزما مهيبه منظره وينی هيڅ لامبوزن دا جرت نه کوی چه زما په سرراودانګی اوزما مخ په څپيړه ووهی. په ما باندی دچا بيړی نه ګرزی زما کبان څوک نشی نيولی دهيچا جال په ما باندی نه دی لويدلی، زه دهيچا په واک اواختيارکښې نه يم مګرپه عين حال کښې به واکه اوبی اختياره يم ،زما په ښنوکښې لکه غرونه لوی لوی ځنځيرونه پراته دی اوزه يې ځای پرځای درولی يم.
هغه آزادی چه له مستوسيندونو اوزوروروسيلابونوسره شته له ما سره نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه عمق لرم شوراومستی، موج او حرکت نلرم.
زه ډېرخلق غرقولی شم مګرځان له قیده نشم خلاصولی.
زما قوت او طاقت ایسار دی، ماځانته دیوه چینی اویوه لښتی قدرته مجرا پیدا نکړه اوددغو ماشومانو ازادی هم زما په برخه ونه رسیده.
زه ډیرلوی قوت یم مګرآزاد نه یم ایساریم ځکه هیڅ نشم کولی او هیڅ رانه جوړ نشو.
زما عمرعبث تیریږی نه رانه برق اوبریښنا پیدا شوه نه سمسوربا غونه می جهان ولیده اونه جهان ولیدم ،زه ښارونو اوودانۍ ته ښکته نشوم،ماخپل موج او حرکت ونه لیده اودشوراومستیۍ په کیف ونه پوهیدم.
زه دځان غوندی نوروډنډونو سره یوځآی کیدی نشم مګردکابل سیند دکونړ له سند سره یوځای کیږی اودواړه له اباسین سره خپل موجونه خپل شوراوخپله مستی یوځای کوی.
قید او اسارت عزیزان له عزیزانو نه لری ساتی ځکه دیوه کوهی اوبه له بل سره نشی ګډیدلی اویو ډنډ بل ډنډ ته لاره نلری مګرد اسمان وریځی یوله بله ګډیږی اودیوه باغ مرغۍ بل باغ ته ځی .
زما طبیعی میل دانه دی چه ځای په ځای غلی ولاړیم او هیڅ حرکت نه کوم.
زه سیلانی حرکت اوطوفانی قوت غوښتونکی یم.
زه باید دغه سکندری سد مات کړم او ځانته لاره پیدا کړم
که زه له دغه قیده خلاص شم زما له طوفانه به خلق وویریږی اوزما له قیضه به ملکونه اباد شی.
زه به بحراودریاب ته لاره پیدا کړم او هلته به بی برخی نه یم.
زما په زړه کښی ډیرخه شته مګردشوراوغوغا ژبه نشته.
ته زما دحال په ژبه پوه شه اوزما په حال کښی عمیق فکروکړه.
هغه وخت چه زه دډنډ په غاړه ناست وم لکه صاحب حال په بل حال کښی وم اودخیال پروازونه ډیراوچت و.
په دغه وخت کښی زه له لوړوخیالونو اوژوروفکرونو سره اشناوم اوډیرلری به می کتل.
همدغه وخت ماته دپسرلی زورورباړانونه رایاد شوه چه له دی لوړوغرونو په ډیرشوراوزورمخ ښکته روان و اوهیڅ چا یې مخه نشوه نیولی.
دهغه سیلاب تعلق دآسمان له وریځو اوآسمانی بریښنا ګانو سره و ځکه یې ډیری زمکی لاندی کړی اوله هرقیده آزادو.
دا ډنډ له ټیټ اوژورمحیط سره علاقه لری ځکه ځای په ځای ولاړ دی اوعمری قید تیروی.
ای هغو کسانو چه دپوهی اوهوښیاری عمق ته پریوتی یاست اوپه اسفل السافیلن کښی ژوند کوی پدی پوه شی چه دغه رازلوی ډنډونه دهغه شبنم مقام اومنزلت نشی پیدا کولی چه دشپی دګل په نازکو پاڼو پریووزی اوسحردلمرله وړانګواوحرارت سره آسمان ته خیژی.
هغه اوبه چه دتوروڅاګانو په تل اوتورتم کښي دی پدی نشی پوهیدی چه دپسرلی بارانونه اوسیلابونه څنګه دی اوڅه کوی؟
دغه راز لوړمضمون دغسی ټیټوته نشوویل اودژوروڅاګانو په اوبو کښی ددنیا زورورباد ونه هم موج اوحرکت نشی پیدا کولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه حاکم

هغه چه نه نفس لری نه نفسی خواهشات.
نه یی په زړه کښی ډ ارشته نه طمع.
نه له موقوفی ویریږی نه د ترفیع پروا لری.
نه رشوت اخلی نه تنخوا.
نه له چا سره عناد لری نه د چا مراعات کوی.
نه د چا مخ ګوری نه د چا څټ.
نه زورور پیژنی نه غریب.
نه یی څوک خپل دی او نه پردی.
نه سفارش منی نه تملق اوری.
نه چا ته خاندی نه چاته وچولی تریووی.
پوهیږی ! دا حاکم څوک دی؟
هو !قانون او عدالت.

دمؤلف پيژند ګلوي

ګل پاچا الفت دلغمان دعزیزخان په کڅ کښی به 1287 ه ش 1909 ع کښی زیږیدلی دی.
پلاریی میرسید پاچا او نیکه یی سید فقیرپاچا دی چه دنسب سلسله یی دحضرت عبدالقادرجیلانی په واسطه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم ته رسیږی.
ده په غیررسمی مدرسو کښی دننګرهار او کابل له مشهورو استاذانو څخه دصرف،نحو ،منطق،حدیث،معانی اوبیان کتابونه لوستی دی.
په 1314 ش کښی دانیس دورځپانی په اداره کښی دکاتب په حیث مقررشو.
په ۱۳۵۱ کښی دانجمن ادبی دتالیف او ترجمی په څانګی کښی به عضویت قبول شو.
په ۱۳۱۲ کښی یی سربیره په عضویت دزیری جریده هم چلوله.
په 1318 کښی دپښتوټولنی دصحافت دمدیرت معاون شو.
په 1319 کښی دپښتوټولنی دلغاتو اوقواعدو دڅانګی مدیرشو.
په 1320 کښی داصلاح دورځپانی دپښتو مشاورشو.
په همدغه کال په 1320 کښی دپښتوټولنی عمومی مبصر اود کابل مجلی چلونکی شو.
په 1325 کښی داتحاد مشرقی دجریدی مدیرشو.
په 1327 کښي دجلال آباد دخلقوله خودملی شورا په 7 دوره په وکالت انتخاب شو او په شورا کښی دوهم معین وټاکل شو.
په 1331 کښی دلغمان دقرغیو دخلقوله خودشورا د 8 دوری په وکالت ومنل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په 1334 کښې د جلال آباد له خوا دلوی جرګې وکيل شو.
په 1335 کښې په لومړۍ رتبه د پښتوټولنې ريس مقرر شو.
د 1330 کال د جوزا له مياشتې د 1332 کال ترآخره داولس دملي جريدې دامتيازخاوند و چه ده پخپله دفارسي او پښتومضامينوپه ليکلواوتهيه کولوکښې ډيره زياته برخه درلوده.
دده چاپ شوي کتابونه دادي.
دپرلي نغمه ۲- بله ډيوه ۳- لغوي څيړنه ۴- پښتوسندري ۵- عالي افکار ۲- څه ليکل يا ليک پوهه ۷- ادبي بحثونه ۸- پنځم حلد پښتوکلي په ۲ جلدوکښې ۹- دآزادي پيغام 10- غوره نثرونه ۱۱- لوړ خيالونه اوژورفکرونه ۱۲- منطق ۱۳- غوره نثرونه
نا چاپ شوي کتابونه يې دادي.
نوي څرک- ښه لمسون- نوي سبک- اجتماعي نظريات- څه ګورم او څه اورم – د ټولني علم (ترجمه) د موفقيت لار (ترجمه) سربيره پدې يې د کابل په سالنامو کښې خورسالي چاپ شوي او څوسالنامې هم دده په اهتمام چاپ شويدي.
په مطبوعاتي جوايزوکښې يې څو ځله لومړي جايزه اخستې دي په 1327 کښې يې دصدارت عظمی له خوا دوهمه درجه تقديرنامه واخستله دستوري دوهمه درجه نشان اودوکالت ددودورونشانونه هم ورکړشويدي.

سفرونه

په نوروهيوادوکښې يې دا ځايونه اوښارونه ليدلي دي.
مسکو- لينګراد- سوچي – باکو- ستالين آباد- تاشکند- تهران- پيښور- مونيخ.

الفت

د کابل د سيند په غاړه په کوزني لغمان کښې دعزيزخان په کڅ کښې يو وړکوټی کلی دی، خواوشايې شنه کښتونه او د سيند شولګرې دي لرې څه لرې دلويوغرونوپه واورو پټې څوکې ښکاري.
دلته دوه مست رودونه بهيږي، يوی خواته دکونړ ښکلې دره ده چه دکونړ سيند تري په نڅا نڅا راوځي.
د شرقي افغانستان په دې ښکلودروکښې ځاي په ځاي د سيدانو درني کورنۍ اوسي، پښتانه دوی ته په درنه سترګه ګوري او پاچهان يې بولي لکه په پسرلي کښې چه په دې دروا ورغوکښې ښکلي ګلان غوړيږي دغو پاچهانو په درنو کورونو کښې هم کله کله ډيرد پوهې خاوندان او شاعران او پوهان او سياست وال پيدا کيږي سيد جمال الدين افغاني هم ددغو کونړي پاچهانو څخه و.
ښايي چه څلويښت يا پنځوس کاله دمخه دعزيزخان په کڅ کښې ديوه پاچا په واړه کهول کښې يو ښکلي ګل زرغون شو اوهغه يې ګل پاچا وباله ، دا ګل دفطرت په لمن کښې لوی شو ، دطبيعت روزنه اوپالنه يې وليده اولکه دکابل سيند دغاړې خاټول دلغمان اوبواوهوا لوی که، هغه وخت مدرسه يا مکتب نه وو چه دا ګل پاچا سبق پکښې ولولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خولکه د پښتنونوروماشوما نوده يوائي دفطرت نه درس واخيست او اسمان اوځمکی ته دومره ځيرشو چه دفطرت اسراريې پخپل ژوركاته لځ كړه او هغه څه يې زده كړه چه بل چا په مدرسواو پوهنتونو کښي نه وه زده كړی.
پخوانو يوه خبره كړی ده چه ډيره پخه ده(الاسماء تنزل من السماء) يعنی نومونه له اسمانه را ښکته کيږی (اينبودل کيږی).
دا دلغمان داورشوښكلی ګل دپښتواد ب په ګلستان کښی ډيرپه ښكلا وغوړيده اوپه الفت مشهورشو ، چه اوس يې مونږګل پاچا الفت بولودا دالفت نوم هم له ده سره ډيروړ دی ځکه چه زړه يې له الفته ډک دی.
الفت دپښتواد ب يوځلاند ستوری دی كه دپښتوادب نن ورځ يوبهترين ليكوال او شاعرلری نوهغه به الفت وی.
الفت ډيرکتابونه ليکلی دی كله دکابل اودمشرقی اتحاد مديروو كله په شورا کښی وو ، اواوس دكابل دپښتوټولنی مشردی خومونږ دالفت شخصيت په نوروصفاتوپيژنو ، دی يوډيردقيق او سترګه ورفنان اوصنعت كاردی دالفت هنرپه پښتونثراونظم كښی ښه ښكاری اوځانته يوخاص طرز لری، دالفت نثرهم شعردی اونظم يې هم شعردی.
كوم وخت چه په نثرڅه ليکی نودفطرت ډيرنازک اوواړه دقايق وينی اوڅرګندوی يې، دانسان داجتماعی ژوند ډيری ښيګړی په داسی ژبه بيانوی چه ويونکی دده استدلال په ښه ډول قانع كوی.
دالفت په نثراونظم كښی كوم فلسفی يا تاريخی استدلال نشته مګردفطرت له هرګونه داسی دلايل اوبراهين راوباسی چه ترهررنګه منطقی استدلال ښه اوټينګ وی.
دده هنرهم دادی چه ځانته خاصه دا استدلال لاره لری اودژوندانه عادی وقايع هره يوه دده لپاره دشعريوه بهترينه موضوع وی.
كله كله دالفت نثرترنظم خوږوی ، خلق وايی چه نظم پيودل دی اويوناظم مرغلری پيودی مګرزه وينم چه الفت په نثركښی هم بلا كوی اوكله كله الفاظ هسی سره پيودی چه ترهررنګه نظم ښه ښكاری اوغوره دی.
دهنرمن(فنكار) مهارت اوكمال دادی چه عادی شی ته ښكلی رنګ وركولی شی همد غه ګټی اوختی دی چه يومعمارترتاج محل هم جوړوی اودپښتوغوندی خړه حجره هم
دغه رنګونه اوغوړ دی چه يونالايق نقاش پری هره تخته اودهری ټانكی په اړخ يوناوړه منظره نقش كوی مګركله چه دماهراوباهنرنقاش په قلم كرشی نويوه ټوټه يې په زرو قيمت لری.
دا الفاظ اوكلمات دشاعراوليکوال مصالح دی كه الفت هغه سره اودی اوترتيب وركړی، دپښتوادب يوشهكاربه وی اوكه دبل چا په قلم ولیکل شی نوهغه به يوعام نثريا نظم وی.
دالفت په فن باندی څه ليکل هم آسان كارنه دی خولنډه دا چه الفت يوماهراوسترګه ورهرمن(آرټيست) دی چه دده په هنركښی دا دری غټی ښيګړی وينم.
(جمال)چه دالفاظواوكلماتوغوره كول(انتخاب) اويا دهغواودنه(ترتيب) وبيودنه(نظم) يې غټی نښانی دی.
دويم: برهان اواستدلال كه دفطرت له هره مظهره څخه دی يومنلی دليل جوړولی شی اودده په نظركښی ددنيا ټول مظاهردا استدلال لپاره څرګندی نښانی دی.
دريم: انتقاد دده دهنرغټه ښيګړه ده، دی دمظلوموخواخوږی دی.
داجتماعی ظلمونوسخت دښمن دی پخپل ليک کښی كه منظوم وی كه منشور اولسی تجاوزانوته ګوته نيسی اودده قلم پدی خوا كښی ډيرتيره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دظالمانو اسرارلڅوی او دمظلومو اولڅولغړو په کوټوورننوځی ، ددوی دفلاکت اوبدبختی حال ګوری اوهغه داولس دعبرت دپاره په داسی ژبه بیانوی که دچا زړه ډیرکلک هم وی بیا به هم اغیزه پری وکړی، دالفت هیڅ منظوم یا منشورلیک نشته چه له دغونیکړوځنی تش وی نن دپښتولیکوالو په ډله کښی الفت دټولو مخکښی اودریږی اودده لیکونه دپښتو ادب شمله ګڼلی شی.

پای

ملیار

کابل

دکرهنی اواوبو لګولووزارت

3/3/1319

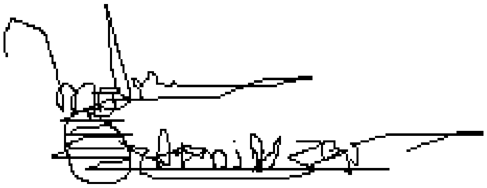

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لراوبر برېښنايي کتابتون

قدرمنو لوستونکو !

تاسو کولاۍ سئ د لراوبر ويبپاڼي په برېښنايي کتابتون کي زيات شمېر ارزښتناک او په زړه پوري آثار په خپل تفريحي وخت کي مطالعه کړئ .

د لراوبر انلاين کتابتون ستاسو لپاره د لاندينيو موضوعګانو اړوند آثار پر ليکه کوي :

- **اسلام او مذهب**
- **ساينس او تخنيک**
- **سپورټ او روغتيا**
- **تاريخ او سياست**
- **هنر او ادبيات**
- **دماشومانو لپاره**
- **بېلابېل آثار**

www.Larawbar.net/library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library